

Kulttuuriala

**OPETUSSUUNNITELMA, 120 ov
KÄSI- JA TAIDETEOLLISUUSALAN PERUSTUTKINTO
Ympäristön suunnittelun ja rakentamisen koulutusoh-
jelma, tilarakennus**

ARTESAANI

SISÄLLYSLUETTELO

1	KÄSI- JA TAIDETEOLLISUUSALAN PERUSTUTKINNON AMMATTIALAN KUVAUS JA ARVOPERUSTA, TAVOITTEET JA TUTKINNON MUODOSTUMINEN	1
1.1	Käsi- ja taideteollisuusalan kuvaus ja arvoperusta.....	1
1.2	Käsi- ja taideteollisuusalan perustutkinnon tavoitteet.....	3
1.3	Käsi- ja taideteollisuusalan perustutkinnon muodostuminen.....	6
1.4	Elinikäisen oppimisen avaintaidot	9
1.5	Jatko-opintokelpoisuus.....	13
2	KÄSI- JA TAIDETEOLLISUUSALAN PERUSTUTKINNON PERUSTEIDEN TOIMEENPANO 14	
2.1	Opetussuunnitelman laadinta ja sisältö.....	14
2.1.1	Opetussuunnitelman yhteinen osa	14
2.1.2	Opetussuunnitelman tutkintokohtainen osa.....	14
2.1.3	Henkilökohtainen opiskelusuunnitelma	14
3	KÄSI- JA TAIDETEOLLISUUSALAN PERUSTUTKINNON SUORITTAMINEN NÄYTTÖTUTKINTONA KOULUTUSKESKUS SALPAUKSESSA.....	15
4	KÄSI- JA TAIDETEOLLISUUSALAN PERUSTUTKINNON ARTESAANIN AMMATILLISET TUTKINNON OSAT, AMMATTITAITOVAATIMUKSET JA ARVIOINTI	16
4.1	Ympäristön suunnittelun ja rakentamisen koulutusohjelma, artesaani, tilarakentaja	16
4.1.1	Asiakaslähtöinen valmistaminen (10 ov)	16
4.1.2	Kulttuurilähtöinen valmistaminen (10 ov).....	20
4.2	Ympäristön suunnittelun ja rakentamisen koulutusohjelma	23
4.2.1	Toteuttamisen suunnittelu (10 ov)	23
4.2.2	Palvelun toteuttaminen (20 ov).....	27
4.3	Kaikille valinnaiset tutkinnon osat (40 ov)	31
4.3.1	Sisustustyö	31
4.3.2	Stailaus.....	34
4.3.3	Paikallisesti tarjottavat käsi- ja taideteollisuusalan tutkinnon osat.....	37
4.3.3.1	Ammattitaitoa syventävä suunnittelu ja valmistus (10 ov)	37
4.4	Muut valinnaiset tutkinnon osat ammatillisessa peruskoulutuksessa (0-10 ov)	40
4.4.1	Yrittäjyys (10 ov).....	41
4.4.2	Työpaikkaohjaajaksi valmentautuminen (2 ov).....	45
4.4.3	Ammattitaitoa syventävät tai laajentavat tutkinnon osat.....	47
4.4.3.1	Vaativa tilarakennuksen asiakastyö (10 ov)	47
4.4.4	Tutkinnon osat ammatillisista perustutkinnoista	50
4.4.5	Tutkinnon osat ammattitutkinnoista	50
4.4.6	Tutkinnon osat erikoisammattitutkinnoista.....	50
4.4.7	Tutkinnon osat ammattikorkeakouluopinnoista	51
4.4.8	Ammattitaitoa täydentävät tutkinnon osat (yhteiset opinnot)	51
4.4.9	Lukio-opinnot.....	51
4.5	Ammatillista osaamista yksilöllisesti syventävät tutkinnon osat (perustutkintoa laajentavat tutkinnon osat)	53
4.5.1	Yritystoiminta (10 ov).....	53
4.5.2	Tutkinnon osat muista ammatillisista tutkinnoista (perustutkinnot, ammattitutkinnot, erikoisammattitutkinnot)	54
4.5.3	Ammatillista osaamista yksilöllisesti syventävät paikallisesti tarjottavat tutkinnon osat ammatillisessa peruskoulutuksessa	55
4.6	Opinnäytetyö	56
5	AMMATTITAITOA TÄYDENTÄVÄT TUTKINNON OSAT, 20 OV (YHTEISET OPINNOT) TAVOITTEET JA ARVIOINTI AMMATILISESSA PERUSKOULUTUKSESSA.....	56
5.1	Pakolliset tutkinnon osat.....	56
5.1.1	Äidinkieli, suomi (4 ov)	56
5.1.1.1	Kirjallinen viestintä (1 ov).....	56
5.1.1.2	Suullinen viestintä (1 ov)	58
5.1.1.3	Kieli ja kulttuuri (1 ov)	60
5.1.1.4	Työelämän asiakirjat (1 ov)	62

5.1.1.5	Venäjä, oma äidinkieli venäjänkielisillä opiskelijoilla (4 ov)	64
5.1.1.5.1	Oma äidinkieli ja sen käyttö (1 ov)	64
5.1.1.5.2	Kielitieto ja oikeakielisyys (1 ov)	66
5.1.1.5.3	Kielialueen kulttuuri. Viestintä ja yhteiskunta (1 ov)	68
5.1.1.5.4	Kaunokirjallisuus ja muut taidelajit (1 ov)	70
5.1.1.6	Suomi toisena kielenä (4 ov)	72
5.1.1.6.1	Kirjallinen viestintä (1 ov)	72
5.1.1.6.2	Suullinen viestintä (1 ov)	74
5.1.1.6.3	Kieli ja kulttuuri (1 ov)	75
5.1.1.6.4	Työelämän asiakirjat (1 ov)	77
5.1.2	Ruotsi (1 ov)	79
5.1.3	Englanti (2 ov)	81
5.1.3.1	Englanti 1 (1 ov)	81
5.1.3.2	Englanti 2 (1 ov)	83
5.1.4	Matematiikka (3 ov)	85
5.1.4.1	Matematiikka 1 (1 ov)	85
5.1.4.2	Matematiikka 2 (1 ov)	87
5.1.4.3	Matematiikka 3 (1 ov)	89
5.1.5	Fysiikka ja kemia (2 ov)	91
5.1.5.1	Fysiikka (1 ov)	91
5.1.5.2	Kemia (1 ov)	94
5.1.6	Yhteiskunta-, yritys- ja työelämätieto (1 ov)	96
5.1.7	Liikunta (1 ov)	98
5.1.8	Terveystieto (1 ov)	100
5.1.9	Taide ja kulttuuri (1 ov)	103
5.2	Valinnaiset tutkinnon osat	105
6	VAPAASTI VALITTAVAT TUTKINNON OSAT, 10 OV AMMATILLISESSA PERUSKOULUTUKSESSA	105
7	OPISKELIJAN ARVIOINTI AMMATILLISESSA PERUSKOULUTUKSESSA	105
8	MUUT MÄÄRÄYKSET AMMATILLISESSA PERUSKOULUTUKSESSA	105
8.1	Opinto-ohjaus ja henkilökohtainen opiskelusuunnitelma	105
8.2	Työssäoppiminen ja työturvallisuus	105
8.3	Ammatillinen erityisopetus	106
8.4	Maahanmuuttajien ja eri kieli- ja kulttuuriryhmien opetus	106
8.5	Oppisopimuskoulutus	106
8.6	Kodin ja oppilaitoksen yhteistyö	106
8.7	Opiskelijahuolto	106
8.8	Terveystilavaatimukset käsi- ja taideteollisuusalan ammatillisessa peruskoulutuksessa	106
LIITTEET		108
Liite 1:	Tutkinnon muodostuminen	108
Liite 2:	Moduulisuunnitelma, perusr ryhmä	108
Liite 2:	Moduulisuunnitelma, kaksoistutkintolainen	108
Liite 2:	Moduulisuunnitelma, 2 v.	108
Liite 2:	Moduulisuunnitelma, 2,5 v.	108
Liite 3:	Arvioinnin toteuttamissuunnitelma	108
Liite 4:	Ammattiosaamisen näyttöjen toteuttamissuunnitelma	108
Liite 5:	Ammattiosaamisen näyttöjen kuvaukset	108

1 KÄSI- JA TAIDETEOLLISUUSALAN PERUSTUTKINNON AMMATTIALAN KUVAUS JA ARVOPERUSTA, TAVOITTEET JA TUTKINNON MUODOSTUMINEN

1.1 Käsi- ja taideteollisuusalan kuvaus ja arvoperusta

Käsi- ja taideteollisuusalan perustutkinto kuuluu kulttuurialan tutkintoihin. Tutkintotoimike on **artesaani**. Artesaaniksi valmistavia koulutusohjelmia tai osaamisaloja on kaksi:

- **tuotteen suunnittelun ja valmistuksen koulutusohjelma**
- **ympäristön suunnittelun ja rakentamisen koulutusohjelma**

Perustutkinto sisältää työ-, elinkeino- ja kulttuurielämästä lähtöisin olevia ammattialoja, jotka eroavat toisistaan materiaalin ja/tai erityisosaamisen perusteella. Ammattialoista päättävät koulutuksen järjestäjät. Aloja ovat esimerkiksi entisöinti-, keramiikka-, kirjansidonta-, kivi-, kultaseppä-, lasi-, lavasterakennus-, metalli-, asesepä-, puu-, restaurointi-, saamenkäsityö-, sisustus-, soitinrakennus-, tekstiili-, vaatetus-, veneenrakennus- ja verhoiluala.

Käsi- ja taideteollisuusalan ammattilaiset toimivat useilla palvelun ja valmistuksen toimialoilla eri ammateissa joko toisen palveluksessa, yrittäjänä tai itsenäisenä ammatinharjoittajana. Alan yritystoiminta perustuu osaamiseen, laatuun ja yksilöllisiin tuotteisiin tai palveluihin. Yritykset ovat tyypillisesti pieniä, ja verkostoituminen mukaan lukien alihankinta on toiminnalle luonteenomainen ja tärkeä tapa kasvattaa toimintavolyymia ja tehokkuutta. Käsi- ja taideteollisuusalan ammattilaiset voivat toimia tuotantoprosessin eri vaiheissa.

Yritysten pienuus, osaamiseen painottuminen ja toimintatapojen joustavuus auttavat niitä toimimaan joustavasti talouselämän suhdanteissa. Raja käsityön, taideteollisuuden ja taidekäsityön välillä ei ole selkeä, joten alan tuotteet ulottuvat käyttöesineistä ja erilaisista palveluista taideteoksiin.

Alan tyypillisiä työtehtäviä ovat laadukkaiden käsityötuotteiden valmistus, suunnittelu ja muotoilu, korjaaminen ja restaurointi, ohjaus- ja palvelutehtävät sekä erikoistuneet myyntitehtävät. Käsi- ja taideteollisuusalan ammattilainen hallitsee ammattialansa materiaalit, työvälineet ja työmenetelmät laaja-alaisesti. Työssä ja työskentelyssä korostuvat asiakaslähtöisyys ja yksilöllisyys, esteettinen ja luova osaaminen, tyyli- ja laatutietoisuus, korkeatasoinen suunnittelu ja valmistus, yhteistyökyky, yrittäjämäinen asenne työhön sekä valmius jatkuvasti kehittää ja jakaa omaa osaamista. Työ edellyttää usein verkostoitunutta yhteistyötä suunnittelijoiden, asiantuntijoiden ja toisten alan ammattilaisten kanssa.

Käsityön tekeminen ja taidon kehittyminen voi olla asiakkaalle kuntoutusta, elämys tai uutta sisältöä elämään antava taito, joten kasvava harrastustoiminta sekä matkailu- ja hyvinvointipalveluiden huomioiminen lisäävät alan ammattilaisten ohjaustehtäviä.

Muutosherkkyys sekä tuotteiden ja palveluiden huolellinen tuotteistaminen lisäävät alan ammattilaisten kykyä tunnistaa uusia liiketoimintamahdollisuuksia.

Käsi- ja taideteollisuusalan mahdollisuuksia ja vahvuuksia ovat luovuuden, esteettisyyden, tekemisen taidon ja ympäristömyönteisyyden arvostus. Teknologian kehitystä hyödynnetään alalla mm. suunnittelussa ja valmistuksessa sekä sähköisenä kaupan käyntinä.

Käsi- ja taideteollisuusosalalla toimitaan suomalaisen kulttuurin ylläpitämiseksi ja edelleen kehittämiseksi kansainvälistyvässä maailmassa. Tavoitteena on luoda viihtyisiä, esteettinen, toimiva ja terveellinen tuotemaailma ja ympäristö. Tuotteiden ja palveluiden korkea laatu, toimivuus, taloudellisuus, kestävyys, kauneus sekä sopusointu valmistajan, käyttäjän ja ympäristön välillä tukevat kulttuurista, sosiaalista, ekonomista ja ekologista kestävästä kehitystä. Ympäristömyönteinen ja asiakaslähtöinen tuotteen suunnittelu, tuotteiden elinkaaren huomioiminen ja kestävät raaka-aineiden valinnat sekä valmistus ovat käsi- ja taideteollisuusosalalla sekä arvoja että kilpailuvaltteja. Toiminnan lähtökohtana on asiakaslähtöinen palveluhenkisyys ja tuloksellinen yhteistoiminta.

Käsi- ja taideteollisuusosalalla arvostetaan ihmisen kokonaisvaltaista kehitystä, vastuullisuutta, aloitteellisuutta, omatoimisuutta, luovuutta, yksilöllisyyttä ja yhteistyökykyisyyttä.

Alalla korostuu käsillä tekemisen taito sekä perinteisten työmenetelmien ja työtapojen kehittäminen ja ylläpitäminen. Kansainvälistyvässä ympäristössä tarvittavia ominaisuuksia alan toimijoilla ovat viestintä ja mediaosaaminen sekä kieli- ja kulttuuriosaaminen. Yrittäjämäinen toiminta edellyttää kustannustietoisuutta ja taloudellisuutta, markkinointiosaamista, liiketoimintamahdollisuuksien tunnistamista ja asiakaslähtöistä vuorovaikutteista palveluosaamista. Alalle tyypillinen verkostoituminen edellyttää mm. vuorovaikutus ja yhteistyötaitoja, verkostoitumisen mahdollisuuksien tunnistamista sekä kykyä toimia verkostoissa avoimesti ja luottamusta lisäten. Alan ammattilaisen tulee osata tehdä ja lukea erilaisia suunnitelmia ja työselityksiä. Toiminta edellyttää myös laadunhallinnan, kuluttajansuojan sekä malli- ja tekijänoikeuden tuntemista.

Päijät-Hämeessä kulttuurialalla, ja erityisesti käsi- ja taideteollisuuden aloilla, on vahva asema niin historiallisessa, määrällisessä kuin laadullisessa suhteessa. Päijät-

Hämeen maakuntastrategiassa (2005) ja Lahden kaupungin strategiassa (2009) on yhdeksi kasvun ja elinvoiman ratkaisevaksi menestystekijäksi valittu Lahden kaupungin hyvä maine elävänä kulttuuri- ja tapahtumakaupunkina, jossa on muotoilun ja kulttuuriosaamisen varaan rakentuva luovan talouden keskittymä. Koulutuskeskus Salpaus haluaa olla toisen asteen ammatillisen koulutuksen kautta mukana luomassa, ylläpitämässä, kehittämässä ja uudistamassa maineikasta päijäthämäläistä ja valtakunnallista kulttuuriosaamista sekä käsi- ja taideteollisten alojen elinkeinoelämää.

Maakuntastrategian myötä Päijät-Hämeen alueella toimivan koulutuskeskus Salpauksen tarjoama kulttuurialaan koulutus on monipuolista. Erityisesti käsi- ja taideteollisuusalan toisen asteen perustutkinnon jälkeiset jatko-opintomahdollisuudet ovat Lahdessa erinomaiset.

1.2 Käsi- ja taideteollisuusalan perustutkinnon tavoitteet

Käsi- ja taideteollisuusalan perustutkinnon suorittaneella artesaanilla on laaja-alaiset ammatilliset perusvalmiudet ammattialansa eri tehtäviin sekä jatko-opintoihin. Lisäksi hänellä on erikoistuneempi osaaminen ja työelämän edellyttämä ammattitaito yhdellä tutkinnon osa-alueella siten, että tutkinnon suorittanut voi sijoittua työelämään, suorittaa ammattialansa tehtävistä myös muuttuvissa oloissa sekä kehittää ammattitaitoaan. Käsi- ja taideteollisuusalan perustutkinto sisältää työ-, elinkeino- ja kulttuurielämästä lähtöisin olevia ammattialoja, jotka eroavat toisistaan materiaalin ja/tai erityisosaamisen perusteella. Koulutuksen järjestäjät päättävät ammattialoista, joita ovat esimerkiksi entisöinti-, keramiikka-, kirjansidonta-, kivi-, kultaseppä-, lasi-, lavasterakennus-, metalli-, aseseppä-, puu-, restaurointi-, saamenkäsityö-, sisustus-, soitinrakennus-, tekstiili-, vaatetus-, veneenrakennus- ja verhoiluala.

Artesaanilla on monipuolinen ammattitaito, ja hän osaa soveltaa oppimiaan taitoja ja tietoja vaihtelevissa työelämän tilanteissa sekä nähdä työnsä osana ympäristöä ja suurempia tehtäväkokonaisuuksia. Hän osaa ottaa työssään huomioon lähialojen ammattilaisten tehtävät. Artesaani on luotettava, laatutietoinen, esteettisyyttä ymmärtävä, oma-aloitteinen sekä asiakaspalvelu- ja yhteistyöhenkinen. Hän tekee työnsä ammattialaa koskevan lainsäädännön ja määräysten mukaisesti. Artesaanilla on yrittämisen perusvalmiudet ja hän työskentelee kestävän ja terveen yritystoiminnan periaatteita noudattaen. Hän ottaa työssään huomioon kulttuurisen, sosiaalisen, ekonominen ja ekologisen kestävän kehityksen tavoitteet.

Artesaani osaa suunnitella työnsä sekä lukea ja tehdä ammattialaansa liittyviä suunnitelmia. Hän osaa tehdä ammattialansa materiaali-, työmenekki- ja kustannuslaskelmia sekä esitellä ja arvioida omaa työtään. Artesaani noudattaa ja ylläpitää turvallisia työmenetelmiä ja työtapoja sekä oikeaa asennetta arvostavaa työturvallisuuskulttuuria, joka sisältää työturvallisuutta sekä terveyttä ja työkykyä edistävän toiminnan. Artesaani osaa käyttää työssään tarvittavaa tietotekniikkaa.

Artesaani osaa toimia erilaisissa vuorovaikutustilanteissa yhteistyökykyisesti ja tuloksisesti sekä ilmaista itseään selkeästi. Kansainvälisesti toimivan artesaanin taitoja ovat kielitaito, kohdemaan kulttuurin ymmärtäminen, palvelualltius ja erilaisiin oloihin mukautuminen. Artesaani toimii suomalaisen kulttuurin ylläpitämiseksi ja kehittämiseksi kansainvälistyvässä maailmassa.

Tuotteen suunnittelun ja valmistuksen koulutusohjelman tai osaamisalan suorittanut artesaani osaa toimia useilla palvelun ja valmistuksen toimialoilla eri ammattitehtävissä joko toisen palveluksessa, yrittäjänä tai itsenäisenä ammatinharjoittajana. Hän voi toimia alan valmistus-, tuotanto-, suunnittelu-, muotoilu-, korjaus-, restaurointi-, ohjaus-, palvelu- ja/tai myyntitehtävissä. Hän tuntee ammattialansa materiaaleja ja työtapoja laajasti ja erikoistuu valitsemiinsa ammattialan työtehtäviin. Hän osaa toimia vuorovaikutteisesti, asiakaslähtöisesti, tyyli- ja laatutietoisesti, luovasti ja yhteistyökykyisesti.

Hän toimii kustannustietoisesti ja taloudellisesti. Hänellä on yrittäjämäinen asenne työhön toisen palveluksessa toimiessaankin sekä valmius kehittää ja jakaa omaa osaamistaan. Hän pystyy toimimaan aloitteellisesti, avoimesti ja luottamusta lisäten yhteistyössä suunnittelijoiden, asiantuntijoiden ja toisten alan ammattilaisten kanssa. Hän osaa tuotteistamista ja markkinointia sekä tunnistaa uusia liiketoimintamahdollisuuksia muuttuvassa yhteiskunnassa. Hän huomioi työssään laadunhallinnan, kuluttajansuojan sekä malli- ja tekijänoikeuden. Hänellä on myös edellytykset kehittää itseään ja suorittaa ammattitutkinto työkokemusta saatuaan.

Ympäristön suunnittelun ja rakentamisen koulutusohjelman tai osaamisalan suorittanut artesaani osaa toimia useissa palvelun ja tekemisen työtehtävissä toisen palveluksessa, yrittäjänä tai itsenäisenä ammatinharjoittajana. Hän toimii alan suunnittelu-, tuotanto-, restaurointi-, ohjaus-, palvelu- tai myyntitehtävissä. Hän tuntee ammattialansa sekä perinteisiä että nykyaikaisia materiaaleja, tuotteita ja työtapoja ja erikoistuu valitsemiinsa työtehtäviin. Hän toimii vuorovaikutteisesti, asiakaslähtöisesti, tyyli- ja laatutietoisesti rakennettua ympäristöä parantaen. Hän osaa toimia kustan-

nustietoisesti ja taloudellisesti. Hänellä on yrittäjämäinen asenne työhön toisen palveluksessa toimiessaankin sekä valmius kehittää ja jakaa omaa osaamistaan. Hän tekee ja käyttää erilaisia ammattialansa käytäntöihin perustuvia selvityksiä ja suunnitelmia ja tietää, milloin on tehtävä yhteistyötä suunnittelijan tai toisen ammattilaisen kanssa. Hän käyttää erilaisia tarvittavia dokumentointimenetelmiä työssään. Hän osaa tuotteistaa palvelunsa ja markkinoida niitä yhteistyössä markkinoinnin ammattilaisten kanssa. Hänellä on myös edellytykset kehittää itseään ja suorittaa ammattitutkinto työkokemusta saatuaan.

Lisäksi ammatillisessa peruskoulutuksessa tulee tukea opiskelijoiden kehitystä hyväksi ja tasapainoisiksi ihmisiksi ja yhteiskunnan jäseniksi sekä antaa opiskelijoille jatko-opintojen, harrastusten sekä persoonallisuuden monipuolisen kehittämisen kannalta tarpeellisia tietoja ja taitoja sekä tukea elinikäistä oppimista (L630/985 §).

Koulutuskeskus Salpauksessa käsi- ja taideteollisuusalan artesaanitutkinnon voi suorittaa tuotteen suunnittelun ja valmistuksen tai ympäristön suunnittelun ja rakentamisen koulutusohjelmassa. Koulutusohjelmien ammattialat ovat seuraavat:

- ♦ **Tuotteen suunnittelu- ja valmistus**
  - Hopeasepänala
  - Kaiverrusala
  - Kultasepänala
  - Metallikalusteet
  - Muotoilu- ja mallintaminen
  - Taidekehystys
  - Tarpeistonvalmistus
  - Tilauspuusepäntyö
  - Yksilölliset vaatteet

- ♦ **Ympäristön suunnittelu ja rakentaminen**
  - Tilanrakennus

Koulutuskeskus Salpaus haluaa vaikuttaa aktiivisesti työelämän kehittymiseen. Käsi- ja taideteollisuusosalalla, kuten koko kulttuurialalla, toteutetaan työelämälähtöistä koulutusta, jossa huomioidaan työllistymismahdollisuudet ja sijoittuminen jatko-opintoihin. Salpauksen tavoitteena on, että kulttuurialalta valmistuu aktiivisia ja tiedonhaluisia sekä elinikäisen oppimisen ja kestäväen kehityksen periaatteet sisäistäneitä monipuolisia ammattilaisia päijäthämäläisen, kansallisen sekä kansainvälistyvän työelämän tarpeisiin.

Kulttuurialan kouluttajana Salpaus pyrkii erottautumaan muista sillä, että se pystyy tarjoamaan myös sellaisia koulutusohjelmia ja ammattialasuuntauksia, joita ei perustutkintona muualla järjestetä. Käsi- ja taideteollisuusosalalla näitä ovat kulta- ja hopeasepänala, kaiverrusala sekä tarpeistonvalmistus.

1.3 Käsi- ja taideteollisuusalan perustutkinnon muodostuminen

KÄSI- JA TAIDETEOLLISUUSALAN PERUSTUTKINTO (120 OV), YMPÄRISTÖN SUUNNITTE- LUN JA RAKENTAMISEN KOULUTUSOHJELMA, ARTESAANI, TILARAKENNUS
AMMATILLISET TUTKINNON OSAT (90 ov)
Tutkinnon osiin sisältyy työssäoppimista vähintään 24 ov, yrittäjyyttä vähintään 5 ov ja opinnäyte vähintään 2 ov.
4.1 Kaikille pakolliset tutkinnon osat 4.1.1 Asiakaslähtöinen valmistaminen, 10 ov 4.1.2 Kulttuurilähtöinen valmistaminen, 10 ov
4.2 Ympäristön suunnittelun ja rakentamisen koulutusohjelma 4.2.1 Toteuttamisen suunnittelu, 10 ov 4.2.2 Palvelun toteuttaminen, 20 ov
4.3 Kaikille valinnaiset tutkinnon osat 4.3.1 Sisustustyö 10 ov 4.3.2 Stailaus 10 ov 4.3.3 Ammattitaitoa syventävä suunnittelu ja valmistus 10 ov
4.4 Muut valinnaiset tutkinnon osat ammatillisessa peruskoulutuksessa, 10 ov 4.4.1 Yrittäjyys, 10 ov 4.4.2 Työpaikkaohjaajaksi valmentautuminen, 2 ov 4.4.3 Ammattitaitoa syventävät ja laajentavat tutkinnon osat Vaativa tilarakennuksen asiakastyö 10 ov 4.4.4 Tutkinnon osat ammatillisista perustutkinnoista 4.4.5 Tutkinnon osa ammattitutkinnoista 4.4.6 Tutkinnon osa erikoisammattitutkinnoista 4.4.7 Tutkinnon osat ammattikorkeakouluopinnoista 4.4.8 Ammattitaitoa täydentävät tutkinnon osat 4.4.9 Lukio-opinnot
4.5 Ammatillista osaamista yksilöllisesti syventävät tutkinnon osat (perustutkintoa laajentavat tut- kinnon osat) 4.5.1 Yritystoiminta, 10 ov 4.5.2 Tutkinnon osat muista ammatillisista tutkinnoista(perustutkinnot, ammattitutkinnot, erikois- ammattitutkinnot) 4.5.3 Ammatillista osaamista yksilöllisesti syventävät paikallisesti tarjottavat tutkinnon osat amma- tillisessa peruskoulutuksessa

5 AMMATTITAITOA TÄYDENTÄVÄT TUTKINNON OSAT AMMATILLISESSA PERUSKOULUTUKSESSA (20 OV)		
5.1 Pakolliset tutkinnon osat	Pakolliset (16 ov)	Valinnaiset (4 ov)
5.1.1 Äidinkieli	4 ov	0–4 ov
5.1.2 Toinen kotimainen kieli, ruotsi	1 ov	0–4 ov
5.1.3 Vieras kieli, englanti	2 ov	0–4 ov
5.1.4 Matematiikka	3 ov	0–4 ov
5.1.5 Fysiikka ja kemia	2 ov	0–4 ov
5.1.6 Yhteiskunta-, yritys- ja työelämä tieto	1 ov	0–4 ov
5.1.7 Liikunta	1 ov	0–4 ov
5.1.8 Terveystieto	1 ov	0–4 ov
5.1.9 Taide ja kulttuuri	1 ov	0–4 ov
5.2 Pakollisten opintojen valinnaiset lisäosat		0–4 ov
<p>Opetuskieleltään ruotsinkielisessä koulutuksessa toisen kotimaisen kielen opintojen laajuus on 2 ov, jolloin pakollisten ammattitaitoa täydentävien tutkinnon osien laajuus on 17 ov ja valinnaisten 3 ov.</p> <p>Liikunnan pakollisten opintojen laajuus on 1 ov ja terveystiedon pakollisten opintojen laajuus on 1 ov. Koulutuksen järjestäjä voi päättää liikunnan ja terveystiedon pakollisten opintojen jakamisesta poikkeavalla tavalla kuitenkin siten, että niiden yhteislaajuus on kaksi opintoviikkoa.</p>		
6 VAPAASTI VALITTAVAT TUTKINNON OSAT AMMATILLISESSA PERUSKOULUTUKSESSA (10 OV)		
Tutkinnon osiin sisältyy opinto-ohjausta vähintään 1,5 ov.		
NÄYTTÖTUTKINNOSSA		
4. AMMATILLISET TUTKINNON OSAT		
4.1 Kaikille pakolliset tutkinnon osat		
4.1.1 Asiakaslähtöinen valmistaminen		
4.1.2 Kulttuurilähtöinen valmistaminen		
4.2 Tuotteen suunnittelun ja valmistuksen osaamisala		
4.2.1 Tuotteen suunnittelu		
4.2.2 Tuotteen valmistaminen		
4.3 Ympäristön suunnittelun ja rakentamisen osaamisala		
4.3.1 Toteuttamisen suunnittelu		
4.3.2 Palvelun toteuttaminen		

4.4 Kaikille valinnaiset tutkinnon osat

Valittava yhteensä neljä tutkinnon osaa

4.4.1 Asiakaspalvelu ja myyntityö

4.4.2 Kulttuurin soveltaminen käsityöhön

4.4.3 Ohjaustoiminta

4.4.4 Palvelun tuotteistaminen

4.4.5 Sisustustyö

4.4.6 Stailaus

4.4.7 Taidekäsityö

4.4.8 Tilaustyön valmistaminen

4.4.9 Tuotekehitys

4.4.10 Tuotteen valmistaminen käsityönä

4.4.11 Tutkinnon osat ammatillisista perustutkinnoista

4.4.12 Tutkinnon osa ammattitutkinnoista

4.4.13 Tutkinnon osa erikoisammattitutkinnoista

4.5 Ammatillista osaamista yksilöllisesti syventävät tutkinnon osat (perustutkintoa laajentavat tutkinnon osat)

4.5.1 Yritystoiminta

4.5.2 Tutkinnon osat ammatillisista tutkinnoista

(ammatilliset perustutkinnot, ammattitutkinnot, erikoisammattitutkinnot)

Ammatillisen perustutkinnon muodostumisperiaatteet

Ammatilliset perustutkinnot muodostuvat ammatillisista tutkinnon osista, jotka voivat olla pakollisia tai valinnaisia. Lisäksi peruskoulutuksena suoritettaviin tutkintoihin sisältyy pakollisia ja valinnaisia ammattitaitoa täydentäviä tutkinnon osia (yhteiset opinnot) sekä vapaasti valittavia tutkinnon osia. Lisäksi tutkintoon tulee voida yksilöllisesti sisällyttää enemmän tutkinnon osia, jotka laajentavat suoritettua tutkintoa silloin kun se on työelämän alakohtaisiin tai paikallisiin ammattitaitovaatimuksiin vastaamisen ja tutkinnon suorittajan ammattitaidon syventämisen kannalta tarpeellista. Tutkintokohtaiset valinnaisuussäännöt on esitetty edellä käsi- ja taideteollisuusalan perustutkinnon muodostuminen -taulukossa.

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja voi valita perustutkintoon tutkinnon osia myös muista ammatillisista tutkinnoista.

Opiskelija voi valita jatko-opintokelpoisuuden vahvistamiseksi lukio-opintoja, jopa suorittaa ylioppilastutkinnon. Nämä opinnot voivat korvata ammattitaitoa täydentäviä tutkinnon osia (yhteisiä opintoja), muita valinnaisia tutkinnon osia ja vapaasti valittavia tutkinnon osia.

Valintojen tekemisen ja osaamisen tunnustamisen helpottamiseksi lukiossa suoritettujen tai suoritettavien opintojen korvaavuudet on määritelty luvussa 5 Ammattitaitoa täydentävät tutkinnon osat (yhteiset opinnot). Korvaavuuksien määrittely edistää myös koulutuksen järjestäjien yhteistyötä ja yhteisen opetustarjonnan hyödyntämistä.

Koko tutkinnon suorittaminen on ammatillisesta koulutuksesta annetun lain mukaisesti järjestetyssä tutkintoon johtavassa koulutuksessa ensisijainen tavoite.

Lisäksi opiskelija voi suorittaa perustutkinnon myös suunnatun ammattipätevyyden tuottava tutkinnon osa tai osia kerrallaan, silloin kun se on yksilön opiskeluvalmiuksien, elämäntilanteen tai työllistymisen kannalta tarkoituksenmukaista.

Opiskelijoilla tulee tällöin olla joustavia mahdollisuuksia suorittaa koko tutkinto myöhemmin. Tällaisissa tilanteissa koulutuksen järjestäjät laativat opiskelijalle, mahdollisuuksien mukaan yhteistyössä työpaikan kanssa, suunnitelman koko tutkinnon suorittamisesta.

Koulutuskeskus Salpaus on valtakunnallisesti vetovoimainen kouluttaja ja haluttu yhteistyökumppani, joka tarjoaa opiskelijoille joustavat, yksilölliset ja monialaiset opiskelumahdollisuudet vastaamaan yksilön ja työelämän tarpeita.

1.4 Elinikäisen oppimisen avaintaidot

Koulutuskeskus Salpauksessa elinikäisen oppimisen edistäminen kuuluu koko oppilaitoksen perustehtäviin, ja se on osa oppilaitoksen toteuttamaa yhteiskunnallista palvelutehtävää.

Elinikäisen oppimisen avaintaidoilla tarkoitetaan valmiuksia, joita tarvitaan jatkuvassa oppimisessa, tulevaisuuden ja uusien tilanteiden haltuunotossa sekä työelämän muuttuvissa olosuhteissa. Ne ovat tärkeä osa ammattitaitoa ja kuvastavat yksilön älyllistä notkeutta ja erilaisista tilanteista selviytymistä. Ne lisäävät kaikilla aloilla tarvittavaa ammattisivistystä ja kansalaisvalmiuksia, ja niiden avulla opiskelijat tai tutkinnon suorittajat pystyvät seuraamaan yhteiskunnassa ja työelämässä tapahtuvia muutoksia ja toimimaan muuttuvissa oloissa. Niillä on myös suuri merkitys yksilön elämän laatuun ja persoonallisuuden kehittymiseen.

Elinikäisen oppimisen avaintaidot sisältävät edellisen opetussuunnitelman ja näyttötutkinnon perusteiden yhteisten painotusten ja kaikille aloille yhteisen ydinosaamisen lisäksi perusopetuksen ja lukion aihekokonaisuuksia sekä Euroopan parlamentin ja neuvoston suosituksia 2005/0221(COD).

Elinikäisen oppimisen avaintaitoja ovat seuraavat:

a) Seuraavat elinikäisen oppimisen avaintaidot (1-4) on yksi arvioinnin kohde, joka sisältää seuraavat elinikäisen oppimisen avaintaidot:

- 1 Oppiminen ja ongelmanratkaisu
- 2 Vuorovaikutus ja yhteistyö
- 3 Ammattietiikka
- 4 Terveys, turvallisuus sekä toimintakyky

b) Muut elinikäisen oppimisen avaintaidot, 5 – 11

- 5 Aloitekyky ja yrittäjyys
- 6 Kestävä kehitys
- 7 Estetiikka
- 8 Viestintä- ja mediaosaaminen
- 9 Matematiikka ja luonnontieteet
- 10 Teknologia ja tietotekniikka
- 11 Aktiivinen kansalaisuus ja eri kulttuurit

Elinikäisen oppimisen avaintaidot sisältyvät ammattitaitoa täydentävien tutkinnon osien tavoitteisiin ja ammatillisten tutkinnon osien ammattitaitovaatimuksiin ja niiden arviointikriteereihin.

Koulutuskeskus Salpauksen tutkintokohtaisissa opetussuunnitelmissa jokaisessa tutkinnossa ja tutkinnon osassa arvioidaan seuraavat elinikäisen oppimisen avaintaidot: **oppiminen ja ongelmanratkaisu, vuorovaikutus ja yhteistyö, ammattietiikka sekä terveys, turvallisuus sekä toimintakyky.**

Aloitekykyä ja yrittäjyyttä, kestävästä kehitystä, estetiikkaa, viestintä- ja mediaosaamista, matematiikkaa ja luonnontieteitä, teknologiaa ja tietotekniikkaa sekä aktiivisen kansalaisuuden ja eri kulttuurien tuntemusta arvioidaan eri tutkinnon osissa luontevasti; siis avataan kunkin avaintaidon sisältö, mitä se juuri tässä verhoilu- ja sisustusalan tutkinnossa/ tutkinnon osassa merkitsee.

(Liite; Elinikäisen oppimisen avaintaidot verhoilu- ja sisustusalan perustutkinnon tutkinnon osissa 2009)

Erikseen arvioitavat avaintaidot Hollon (2009) mukaan (1 – 4)

1. Oppiminen ja ongelmanratkaisu

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja suunnittelee toimintaansa sekä kehittää itseään ja työtään. Hän arvioi omaa osaamistaan. Hän ratkaisee työssään ongelmia sekä tekee valintoja ja päätöksiä. Hän toimii työssään joustavasti, innovatiivisesti ja uutta luovasti. Hän hankkii tietoa, jäsentää, arvioi ja soveltaa sitä. Arvioidaan oppimishalukkuutta, itsensä ja työnsä kehittämistä, ongelmien ratkaisemista sekä valintojen ja päätösten tekemistä.

2. Vuorovaikutus ja yhteistyö

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja toimii tilanteen vaatimalla tavalla erilaisissa vuorovaikutustilanteissa sekä ilmaisee erilaisia näkökantoja selkeästi, rakentavasti ja luottamusta herättäen. Hän toimii yhteistyökykyisesti erilaisten ihmisten kanssa ja työryhmän jäsenenä sekä kohtelee erilaisia ihmisiä tasavertaisesti. Hän noudattaa yleisesti hyväksytyjä käyttäytymissääntöjä ja toimintatapoja. Hän hyödyntää saamaansa palautetta toiminnassaan. Arvioidaan toimintaa vuorovaikutustilanteissa ja yhteistyökykyä.

3. Ammattietiikka

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja toimii työssään ammatin arvoperustan mukaisesti. Hän sitoutuu työhönsä ja toimii vastuullisesti noudattaen tehtyjä sopimuksia ja ammattiinsa kuuluvaa etiikkaa. Arvioidaan toimintaa ammatti-etiikan, ammatin arvoperustan ja tehtyjen sopimusten mukaisesti.

4. Terveys, turvallisuus sekä toimintakyky

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja toimii turvallisesti ja vastuullisesti työ- ja vapaa-aikana sekä liikenteessä ja ylläpitää terveellisiä elintapoja sekä toiminta- ja työkykyään. Hän työskentelee ergonomisesti ja hyödyntää alallaan tarvittavan terveystieteiden sekä ehkäisee työhön ja työympäristöön liittyviä vaaroja ja terveyshaittoja. Arvioidaan terveyttä ylläpitävää ja turvallista toimintaa sekä toimintakyvyn ylläpitoa.

Muut elinikäisen oppimisen avaintaidot: 5- 11

5. Aloitekyky ja yrittäjäyys

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja edistää toiminnallaan tavoitteiden saavuttamista. Hän toimii aloitteellisesti ja asiakaslähtöisesti työntekijänä ja/tai yrittäjänä. Hän suunnittelee toimintaansa ja työskentelee tavoitteiden saavuttamiseksi. Hän toimii taloudellisesti ja tuloksellisesti ja johtaa itseään. Hän mitoittaa oman työnsä tavoitteiden mukaan. Arvioidaan tavoitteellista, taloudellista ja tuloksellista toimintaa ja itsensä johtamista.

6. Kestävä kehitys

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja toimii ammattinsa kestävän kehityksen ekologisten, taloudellisten, sosiaalisten sekä kulttuuristen periaatteiden mukaisesti. Hän noudattaa alan työtehtävissä keskeisiä kestävän kehityksen säädöksiä, määräyksiä ja sopimuksia. Arvioidaan teknologisten, taloudellisten, sosiaalisten ja kulttuuristen periaatteiden noudattamista.

7. Estetiikka

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja ottaa toiminnassaan huomioon oman alansa esteettiset tekijät. Hän edistää tai ylläpitää työympäristönsä viihtyisyyttä ja muuta esteettisyyttä.

Arvioidaan estetiikan huomioon ottamista työssä ja jokapäiväisessä elämässä.

8. Viestintä- ja mediaosaaminen

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja viestii monimuotoisesti ja vuorovaikutteisesti tilanteeseen sopivalla tavalla hyödyntäen kielitaitoaan. Opiskelija tai tutkinnon suorittaja havainnoi, tulkitsee sekä arvioi kriittisesti erilaisia mediatuotteita. Hän käyttää mediaa ja viestintäteknologiaa sekä tuottaa media-aineistoja. Arvioidaan kriittisyyttä mediatuotteiden tunnistamisessa, havainnoinnissa ja tulkinnassa sekä media- ja viestintäteknologian käyttämistä.

9. Matematiikka ja luonnontieteet

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja käyttää peruslaskutoimituksia työssä vaadittavien ja arkipäivän laskutehtävien ratkaisemisessa. Hän käyttää esim. kaavoja, kuvaajia, kuvia ja tilastoja ammattitehtävien ja -ongelmien ratkaisemisessa. Opiskelija tai tutkinnon suorittaja soveltaa fysiikan ja kemian lainalaisuuksiin perustuvia menetelmiä ja toimintatapoja työssään. Arvioidaan työn edellyttämää laskutaitoa sekä työssä tarvittavaa fysiikan ja kemian lainalaisuuksien hallintaa.

10. Teknologia ja tietotekniikka

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja hyödyntää ammatissa käytettäviä teknologioita monipuolisesti. Hän ottaa työssään huomioon tekniikan hyödyt, rajoitukset ja riskit. Hän käyttää tietotekniikkaa monipuolisesti ammatissaan ja kansalaisena. Arvioidaan teknologian ja tietotekniikan hyödyntämistä ammattialalla sekä tekniikan hyötyjen, rajoitusten ja riskien huomioonottamista.

11. Aktiivinen kansalaisuus ja eri kulttuurit

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja osallistuu rakentavalla tavalla yhteisön toimintaan ja päätöksentekoon. Hän toimii oikeuksiensa ja velvollisuuksiensa mukaisesti sekä työssä että arkielämässä. Hän noudattaa tasa-arvo- ja yhdenvertaisuuslakeja. Hän toimii asiallisesti ja työelämän vaatimusten mukaisesti eri kulttuuritaustan omaavien ihmisten kanssa kotimaassa ja kansainvälisissä toiminnoissa. Arvioidaan osallistumista yhteisön toimintaan ja päätöksentekoon eri taustan omaavien ihmisten kanssa sekä työntekijää ja kansalaista koskevien oikeuksien ja velvollisuuksien sekä tasa-arvo- ja yhdenvertaisuuslakien mukaista toimintaa.

1.5 Jatko-opintokelpoisuus

Ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 4 §:n mukaan ammatilliset perustutkinnot antavat jatko-opintokelpoisuuden yliopistoihin ja ammattikorkeakouluihin siten kuin asetuksella säädetään ja yliopisto tai ammattikorkeakoulu opiskelijan opinto-ohjelman perusteella päättää.

2 KÄSI- JA TAIDETEOLLISUUSALAN PERUSTUTKINNON PERUSTEIDEN TOIMEENPANO

2.1 Opetussuunnitelman laadinta ja sisältö

2.1.1 Opetussuunnitelman yhteinen osa

Koulutuskeskus Salpauksen opetussuunnitelman yhteisessä osassa määritellään kaikille perustutkinnoille yhteiset periaatteet ja menettelytavat sekä koulutuksen järjestäjän keskeiset arvot.

2.1.2 Opetussuunnitelman tutkintokohtainen osa

Opetussuunnitelman tutkintokohtaisessa osassa määrätään ammatillisten tutkinnon osien ja ammattitaitoa täydentävien tutkinnon osien järjestäminen yhteistyössä muiden koulutuksen järjestäjien ja työelämän kanssa. Lisäksi määrätään opetuksen ajoitus, oppimisympäristöt ja opetusmenetelmät, joiden avulla opiskelija voi saavuttaa tutkinnon ammattitaitovaatimukset ja tavoitteet.

Tutkintokohtaisessa osassa määrätään myös koulutuksen järjestäjän tarjoamat opinnot muista tutkinnoista sekä opiskelijan mahdollisuudet suorittaa useampia kuin yksi tutkinto.

Opetussuunnitelman tutkintokohtainen osa sisältää:

- ◆ tutkinnon muodostumisen pakollisista ja valinnaisista ammatillisista tutkinnon osista ja ammattitaitoa täydentävistä tutkinnon osista
- ◆ opintojen etenemisen, ajoituksen ja järjestämisen
- ◆ vapaasti valittavien tutkinnon osien tarjonnan
- ◆ suunnitelman ammattiosaamista syventävien tutkinnon osien (tutkintoa yksilöllisesti laajentavien tutkinnon osien) järjestämisestä
- ◆ suunnitelman tutkinnon osien arvioinnista ja osaamisen arviointimenetelmistä
- ◆ suunnitelman ammatillisten tutkinnon osien arvioinnista siten, että se sisältää ammattiosaamisen toimikunnan hyväksymän suunnitelman ammattiosaamisen näyttöjen toteuttamisesta ja arvioinnista
- ◆ tutkinnon osat, niiden ammattitaitovaatimukset, arvioinnin kohteet ja arviointikriteerit siltä osin kuin niitä ei ole tutkinnon perusteissa määritetty

2.1.3 Henkilökohtainen opiskelusuunnitelma

Henkilökohtainen opiskelusuunnitelma tukee opiskelijan urasuunnittelua ja kehittää hänen valmiuksiaan itsearvioinnissa. Se perustuu opiskelijan oman opiskelun suunnitteluun, yksilöllisiin valintoihin, opinnoissa etenemiseen ja oppimisen arviointiin. Opiskelijaa ohjataan henkilökohtaisen opiskelusuunnitelman laadinnassa ja sen toteuttamisen seurannassa. Se on suunnitelma, jonka toteuttamiseen opiskelija sitoutuu ja

motivoituu koko koulutuksen ajaksi.

Suunnitelmassa määritellään oppimisen tavoitteet, opintojen suorittaminen, suoritus-
tavat ja ajoitus sekä opintojen arviointi. Mahdolliset oppimista vaikeuttavat seikat tun-
nistetaan ja opiskelijan itseohjautuvuutta ja ammatillista kasvua ohjataan ja tuetaan.
Henkilökohtaisen opiskelusuunnitelman toteutumista ja opintojen edistymistä seura-
taan, ja tarvittaessa opiskelijalle annetaan tukea ja lisäohjausta. Opiskelija ja opettajat
arvioivat henkilökohtaisen opiskelusuunnitelman toteuttamisen mahdolliset esteet.
Opiskelijaa ohjataan tekemään omaa oppimistaan koskevia päätöksiä sekä tarvitta-
essa tarkentamaan ja muuttamaan suunnitelmaa opintojen edetessä.

Henkilökohtainen opiskelusuunnitelma sisältää mm. opiskelijan yksilölliset valinnat
laajentaa, monipuolistaa ja syventää opintojaan sekä opinnoissa etenemisen, oppimi-
sen arvioinnin, opiskelijan osaamisen tunnistamisen ja tunnustamisen, työssäoppimi-
sen paikat ja ajat ja ammattiosaamisen näytöt.

3 KÄSI- JA TAIDETEOLLISUUSALAN PERUSTUTKINNON SUORITTAMINEN NÄYTTÖTUT- KINTONA KOULUTUSKESKUS SALPAUKSESSA

Aikuiskoulutus ja työelämäpalvelut – toimialalla on laadittu näyttötutkintoprosessin
kuvaus, jossa määritetään Koulutuskeskus Salpauksen prosessin käytännöt. Näyttö-
tutkinnon voi suorittaa riippumatta siitä, miten tutkinnon edellyttämä osaaminen on
hankittu. Pääsääntöisesti tutkinnonsuorittaja osallistuu kuitenkin valmistavaan koulu-
tukseen.

Koulutuskeskus Salpaus, Aikuiskoulutus ja työelämäpalvelut on tehnyt Opetushalli-
tuksen asettaman, valtakunnallisen käsi- ja taideteollisuusalan tutkintotoimikunnan
kanssa näyttötutkinnon järjestämissopimuksen. Järjestämissuunnitelmassa on esitet-
ty käsi- ja taideteollisuusalan tutkinnon suorittamisen prosessi yksityiskohtaisesti.

Käsi- ja taideteollisuusalan perustutkinto suoritetaan osoittamalla tutkinnon perusteis-
sa vaadittu osaaminen hyväksytysti tutkintotilaisuuksissa käytännön työssä ja toimin-
nassa. Tutkinnonsuorittaminen arvioidaan asteikolla 1-3. Käsi- ja taideteollisuusalan
perustutkinnon muodostuminen näyttötutkintona on esitetty seuraavassa taulukossa.
Aikuisten näyttötutkintoihin valmistavaa koulutusta ei pääsääntöisesti mitoiteta opin-
toviikkoina lakisääteisiä aloja lukuun ottamatta. Opintojen laajuus on jokaisen tutkin-
non suorittajan kohdalla yksilöllinen (henkilökohtaistettu), joten opintoviikkomäärää ei
voi taulukkoon merkitä.

Käsi- ja taideteollisuusalan perustutkinnon muodostuminen

Ammatilliset tutkinnon osat

1. Kaikille pakolliset tutkinnon osat
  - 1.1 Asiakaslähtöinen valmistaminen
  - 1.2 Kulttuurilähtöinen valmistaminen
2. Ympäristön suunnittelun ja rakentamisen osaamisala, artesaani, tila-
rakennus
  - 2.1 Toteuttamisen suunnittelu
  - 2.2 Palvelun toteuttaminen
3. Kaikille valinnaiset tutkinnon osat

Valittava neljä osaa

- 3.1 Asiakaspalvelu ja myyntityö
- 3.2 Kulttuurin soveltaminen käsityöhön
- 3.3 Ohjaustoiminta
- 3.4 Palvelun tuotteistaminen
- 3.5 Sisustustyö
- 3.6 Stailaus
- 3.7 Taidekäsityö
- 3.8 Tilaustyön valmistaminen
- 3.9 Tuotekehitys
- 3.10 Tuotteen valmistaminen käsityönä

Tutkinnon osa muusta ammatillisesta perustutkinnosta

- 4.1 Yritystoiminta

4 KÄSI- JA TAIDETEOLLISUUSALAN PERUSTUTKINNON ARTESAANIN AMMATILLISET TUTKINNON OSAT, AMMATTITAITOVAATIMUKSET JA ARVIOINTI

4.1 Ympäristön suunnittelun ja rakentamisen koulutusohjelma, artesaani, tilarakentaja

4.1.1 Asiakaslähtöinen valmistaminen (10 ov)

Ammattitaitovaatimukset

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja osaa

- ◆ suunnitella omaa työtään
- ◆ valmistaa tuotteen tai palvelun
- ◆ arvioida ja kehittää omaa toimintaansa
- ◆ työskennellessään ottaa huomioon asetetut laatutavoitteet
- ◆ valita materiaalit
- ◆ laskea materiaalien kulutuksen
- ◆ tehdä hinta-arvion ja tarjouksen
- ◆ neuvotella asiakkaan kanssa
  - esitellä toteutusvaihtoehtoja
  - esitellä valintojen vaikutusta toteutukseen

- havainnollistaa tuotetta tai palvelua
- sopia asiakastapaamisista
- ◆ noudattaa työaikoja ja aikatauluja
- ◆ noudattaa työstä annettuja työturvallisuusohjeita.

Arviointi

Taulukkoon on koottu arvioinnin kohteet sekä arviointikriteerit kolmelle eri osaamisen tasolle. Ammatillisessa peruskoulutuksessa arvioinnin kohteet ovat samalla tutkinnon osan keskeinen sisältö.

Arvioinnin kohde	Arviointikriteerit		
1. Työprosessin hallinta	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
Asiakaslähtöisen työprosessin suunnittelu	suunnittelee ohjattuna omaa työtään asiakkaan tarpeet huomioon ottaen	suunnittelee omaa työtään ja tekee ohjattuna toteuttamiskelpoisen työsuunnitelman asiakkaan tarpeet huomioon ottaen	suunnittelee omaa työtään ja tekee toteuttamiskelpoisen työsuunnitelman asiakkaan tarpeet huomioon ottaen sekä muuttaa suunnitelmaa tarpeen vaatiessa
Tuotteen tai palvelun valmistus	valmistaa ohjattuna tavoitteen mukaisen tuotteen tai palvelun	valmistaa tavoitteen mukaisen tuotteen tai palvelun	valmistaa tavoitteen mukaisen tuotteen tai palvelun sekä työskentelee suunnitelmallisesti
	työskentelee ohjattuna asetettujen laatutavoitteiden saavuttamiseksi ja noudattaa työaikoja ja sovittuja aikatauluja	työskentelee asetettujen laatutavoitteiden mukaisesti ja noudattaa työaikoja ja sovittuja aikatauluja	työskentelee suunnitelmallisesti ja kustannustehokkaasti asetettujen laatutavoitteiden mukaisesti, noudattaa työaikoja ja sovittuja aikatauluja ja neuvottelee niiden poikkeamisista
Hinnoittelu	ratkaisee ohjattuna työhön liittyviä laskutoimituksia	ratkaisee ohjattuna ammattityöhön liittyvät laskutoimitukset	ratkaisee ammattityöhön liittyvät laskutoimitukset
	laskee materiaalien kulutuksen ja tekee ohjattuna hinta-arvion materiaalikustannuksista	laskee materiaalien kulutuksen, tekee hinta-arvion materiaalikustannuksista ja arvioi ohjattuna työhön käytettävän ajan	laskee materiaalien kulutuksen, tekee hinta-arvion kokonaiskustannuksista ja tekee tarjouksen, joka sisältää materiaalikustannukset ja työhön käytettävän ajan
Itsearviointi	arvioi työskentelyään ja tuotetta suhteessa tavoitteisiin.	arvioi työskentelyään ja tuotetta suhteessa tavoitteisiin sekä muuttaa toimintaansa ohjeiden mukaisesti.	arvioi ja kehittää ohjattuna omaa toimintaansa laatutavoitteiden saavuttamiseksi.

Arvioinnin kohde	Arviointikriteerit		
2. Työmenetelmien, -välineiden ja materiaalin hallinta	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
Työmenetelmien ja -välineiden valinta	neuvottelee ohjattuna asiakkaan kanssa tuotteelle asetettavista vaatimuksista ja valitsee työmenetelmät ja -välineet toteutukseen	neuvottelee asiakkaan kanssa tuotteelle asetettavista vaatimuksista ja valitsee työmenetelmät ja -välineet toteutukseen	neuvottelee asiakkaan kanssa tuotteelle asetettavista vaatimuksista, esittelee eri toteutusvaihtoehtoja ja valitsee työmenetelmät ja -välineet toteutukseen
Materiaalien valinta ja käyttö	valitsee ohjattuna ja käyttää työhön soveltuvia ammatialalla käytettäviä materiaaleja.	valitsee ja käyttää toteutukseen soveltuvia materiaaleja keskustellen ohjattuna asiakkaan kanssa niistä ja valintojen vaikutuksesta tuotteen toimivuuteen, kestävyYTEEN, ulkonäköön, laatuun ja hintaan.	valitsee ja käyttää toteutukseen soveltuvia materiaaleja keskustellen asiakkaan kanssa niistä ja valintojen vaikutuksesta tuotteen toimivuuteen, kestävyYTEEN, ulkonäköön, laatuun ja hintaan.

Arvioinnin kohde	Arviointikriteerit		
3. Työn perustana olevan tiedon hallinta	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
Havainnollistaminen	havainnollistaa ohjattuna tuotetta tai palvelua asiakkaalle	havainnollistaa tuotetta tai palvelua asiakkaalle käyttäen ammattialalle soveltuvia visualisointimenetelmiä	havainnollistaa tuotetta tai palvelua asiakkaalle käyttäen ammattialalle soveltuvia visualisointimenetelmiä, jotka herättävät asiakkaan kiinnostuksen tuotetta tai palvelua kohtaan
Estetiikan huomioon ottaminen valmistuksessa	valmistaa ohjattuna asiakkaalle tuotteita, jotka ovat muodoltaan, mittasuhteiltaan ja värykseltään tasapainoisia kokonaisuuksia.	valmistaa asiakkaalle tuotteita, jotka ovat muodoltaan, mittasuhteiltaan ja värykseltään tasapainoisia kokonaisuuksia.	valmistaa asiakkaalle tuotteita, jotka ovat viimeistelyjä ja muodoltaan, mittasuhteiltaan sekä värykseltään tasapainoisia kokonaisuuksia.

Arvioinnin kohde	Arviointikriteerit		
4. Elinikäisen oppimisen avaintaidot	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
Oppiminen ja ongelmanratkaisu	ratkaisee työtehtävissä syntyneitä ongelmatilanteita sekä tekee ohjattuna valintoja	ratkaisee työtehtävissä syntyneitä ongelmatilanteita sekä tekee valintoja ja ohjeiden avulla päätöksiä	ratkaisee työtehtävissä syntyneitä ongelmatilanteita sekä tekee valintoja ja päätöksiä
Vuorovaikutus ja yhteistyö	huolehtii ohjattuna asiakastapaamisista luontevasti	huolehtii ja sopii asiakastapaamisista luontevasti ja joustavasti	huolehtii ja sopii asiakastapaamisista luontevasti, joustavasti ja rakentavasti
Ammattietiikka	työskentelee ohjattuna tehtyjen sopimusten mukaan	työskentelee tehtyjen sopimusten mukaan	työskentelee tehtyjen sopimusten mukaan ja etsii tietoa tekijänoikeuksista ja kuluttajansuojalaista
Terveys, turvallisuus ja toimintakyky	noudattaa ohjattuna työstä annettuja työturvallisuusohjeita aiheuttamatta vaaraa itselleen tai muille.	noudattaa työstä annettuja työturvallisuusohjeita aiheuttamatta vaaraa itselleen tai muille.	noudattaa työstä annettuja työturvallisuusohjeita ja ottaa huomioon työyhteisön jäsenen ja työympäristön turvallisuuden.

Toteutustapa

- ◆ yhteistoiminnalliset oppimismenetelmät
- ◆ tekemällä oppimista
- ◆ hyödynnetään soveltuvia tietokoneohjelmia (esim. Autocad, Word)
- ◆ itsenäistä työskentelyä
- ◆ ammattialan työtehtävät työssäoppien
- ◆ työpajatyöskentely
- ◆ oppimismenetelmien yhteydessä huomioidaan esteettisyys ja visuaalisuus

Opinnot toteutetaan seuraavilla opintojaksoilla:

Ammattialan työtehtävät (4 ov)

Sisältö:

- ◆ yritystoiminnan perusteet
- ◆ asiakaslähtöisen työn valmistaminen työsalissa tai työssäoppien

Asiakaslähtöisen tuotteen valmistaminen (6 ov)

Sisältö:

- ♦ asiakaslähtöisen työn valmistaminen työssäoppien

Ammattitaidon osoittamistavat

Siltä osin kuin tutkinnon osassa vaadittavaa ammattitaitoa ei voida ammattiosaamisen näytössä tai tutkintotilaisuudessa osoittaa, sitä täydennetään muulla osaamisen arvioinnilla, kuten haastattelujen, tehtävien ja muiden menetelmien avulla.

Ammattiosaamisen näytössä osoitetaan

- ♦ työprosessin hallinnasta tuotteen tai palvelun valmistus, asiakaslähtöisen työprosessin suunnittelu ja itsearviointi
- ♦ työmenetelmien, -välineiden ja materiaalin hallinta kokonaan
- ♦ työn perustana olevan tiedon hallinta kokonaan
- ♦ elinikäisen oppimisen avaintaidoista ammattietiikka ja terveys, turvallisuus ja toimintakyky.

Siltä osin kuin tutkinnon osassa vaadittavaa ammattitaitoa ei voida ammattiosaamisen näytössä tai tutkintotilaisuudessa osoittaa, sitä täydennetään muulla osaamisen arvioinnilla; harjoitustehtävillä, kokeilla ja jatkuvalla seurannalla

Ammattiosaamisen näyttöjen arvioinnista päättää ammattiaineen opettaja

Ammattiosaamisen näytön kuvaus

Ammattialaan liittyvän asiakastyön toteuttamiseen osallistuminen.

Ammattiosaamisen näytön lisäksi osaamista arvioidaan muulla arvioinnilla, jota on:

- ♦ Työprosessin hallinta (hinnoittelu: hinta-arvio ja tarjouksen laatiminen) ja elinikäisen oppimisen avaintaidot (oppiminen ja ongelmanratkaisu)
  - oppimistehtävä
- ♦ Elinikäisen oppimisen avaintaidot (vuorovaikutus ja yhteistyö)
  - teoriakoe

Ajoitus

Tarkennetun moduulisuunnitelman mukaan.

Etenemisehto

Ei etenemisehtoa.

4.1.2 Kulttuurilähtöinen valmistaminen (10 ov)

Ammattitaitovaatimukset

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja osaa

- ♦ suunnitella ja valmistaa kulttuurilähtöisen tuotteen tai palvelun
- ♦ valita ja käyttää kulttuurilähtöisiä työmenetelmiä ja -välineitä
- ♦ hankkia asiantuntijan apua
- ♦ ratkaista ongelmatilanteita
- ♦ toimia ja tehdä ammattityötä eri kulttuuritaustaisten kanssa
  - ilmaista asiansa ja tuoda esille erilaisia näkökantoja
  - noudattaa tehtyjä sopimuksia
- ♦ noudattaa työaikoja ja aikatauluja
- ♦ noudattaa työstä annettuja työturvallisuusohjeita.

Arviointi

Taulukkoon on koottu arvioinnin kohteet sekä arviointikriteerit kolmelle eri osaamisen tasolle. Ammatillisessa peruskoulutuksessa arvioinnin kohteet ovat samalla tutkinnon osan keskeinen sisältö.

Arvioinnin kohde	Arviointikriteerit		
1. Työprosessin hallinta	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
Kulttuurilähtöinen suunnittelu ja valmistus	valmistaa ohjattuna kulttuurilähtöisen tuotteen tai palvelun	suunnittelee ja valmistaa kulttuurilähtöisen tuotteen tai palvelun	suunnittelee ja valmistaa kulttuurilähtöisen tuotteen tai palvelun sekä työskentelee suunnitelmallisesti
	työskentelee ohjattuna asetettujen laatutavoitteiden saavuttamiseksi sekä noudattaa työaikoja ja sovittuja aikatauluja	työskentelee asetettujen laatutavoitteiden mukaisesti sekä noudattaa työaikoja ja sovittuja aikatauluja	työskentelee suunnitelmallisesti ja kustannustehokkaasti asetettujen laatutavoitteiden mukaisesti sekä noudattaa työaikoja ja sovittuja aikatauluja ja neuvottelee niiden poikkeamisista
Itsearviointi	arvioi työskentelyään ja tuotetta suhteessa tavoitteisiin.	arvioi työskentelyään ja tuotetta suhteessa tavoitteisiin sekä muuttaa toimintaansa ohjeiden mukaisesti.	arvioi ja kehittää ohjattuna omaa toimintaansa laatutavoitteiden saavuttamiseksi.

Arvioinnin kohde	Arviointikriteerit		
2. Työmenetelmien, -välineiden ja materiaalin hallinta	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
Kulttuurilähtöisten työmenetelmien ja -välineiden käyttö	käyttää ohjattuna ammattialansa kulttuurilähtöisiä työmenetelmiä ja -välineitä ammattialan sopimuskäytänteiden mukaisesti	valitsee ohjattuna ja käyttää ammattialansa kulttuurilähtöisiä työmenetelmiä ja -välineitä ammattialan sopimuskäytänteiden mukaisesti	valitsee ja käyttää, tarvittaessa yhteistyössä muiden alojen toimijoiden kanssa kulttuurilähtöisiä työmenetelmiä ja -välineitä ammattialojen sopimuskäytänteiden mukaisesti
	noudattaa asiantuntijan ohjeita	ottaa tarvittaessa vastaan asiantuntijan apua työtä suunnitellessaan ja toteuttaessaan	hankkii tarvittaessa asiantuntijan apua työtä suunnitellessaan ja toteuttaessaan

Materiaalien käyttö	käyttää ohjattuna ammattialan perinteisiä ja nykyisin käytössä olevia materiaaleja	käyttää ja valitsee ohjattuna ammattialan perinteisiä ja nykyisin käytössä olevia materiaaleja	käyttää ja valitsee ammattialan perinteisiä ja nykyisin käytössä olevia materiaaleja
Kestävän kehityksen huomioon ottaminen työmenetelmien, -välineiden ja materiaalien valinnassa	käyttää ohjattuna elinkaariajattelun huomioon ottavia työmenetelmiä, -välineitä ja materiaaleja.	käyttää elinkaariajattelun huomioon ottavia työmenetelmiä, -välineitä ja materiaaleja.	käyttää elinkaariajattelun huomioon ottavia työmenetelmiä, -välineitä ja materiaaleja ja kehittää ohjattuna toimintaansa.

Arvioinnin kohde	Arviointikriteerit		
3. Työn perustana olevan tiedon hallinta	Tyydyttävä T1 Opiskelija tai tutkinnon suorittaja	Hyvä H2	Kiitettävä K3
Kulttuuritiedon hyödyntäminen suunnittelussa ja valmistuksessa	hankkii ohjattuna ammattialan kulttuuritietoa	hankkii ammattialan kulttuuritietoa ja ottaa ohjattuna huomioon kohderyhmän	hankkii ammattialan kulttuuritietoa ja ottaa huomioon kohderyhmän
	tunnistaa eri aikakausien tuotteita tai ympäristöjä ja niiden tyyli- piirteitä käyttäen lähdeaineistoja	tunnistaa ja ajoittaa eri aikakausien tuotteita tai ympäristöjä sekä niiden materiaaleja, rakenteita tai tyyli- piirteitä	tunnistaa ja ajoittaa eri aikakausien tuotteita tai ympäristöjä sekä niiden materiaaleja, rakenteita ja tyyli- piirteitä
	käyttää ohjattuna hankkimaansa tietoa toteuttamisessa.	käyttää hankkimaansa tietoa toteuttamisessa ja ohjattuna suunnittelussa.	käyttää hankkimaansa tietoa suunnittelussa ja toteuttamisessa.

Arvioinnin kohde	Arviointikriteerit		
4. Elinikäisen oppimisen avaintaidot	Tyydyttävä T1 Opiskelija tai tutkinnon suorittaja	Hyvä H2	Kiitettävä K3
Oppiminen ja ongelmanratkaisu	ratkaisee työtehtävissä syntyneitä ongelmatilanteita sekä tekee ohjattuna valintoja	ratkaisee työtehtävissä syntyneitä ongelmatilanteita sekä tekee valintoja ja ohjeiden avulla päätöksiä	ratkaisee työtehtävissä syntyneitä ongelmatilanteita sekä tekee valintoja ja päätöksiä erilaisissa tilanteissa
Vuorovaikutus ja yhteistyö	noudattaa vuorovaikutustilanteisiin annettuja ohjeita toimissaan yhdessä eri alojen ammattilaisten kanssa	toimii tilanteen vaatimalla tavalla työskennellessään yhdessä eri alojen ammattilaisten ja asiantuntijoiden kanssa	ilmaisee selkeästi asiansa ja tuo rakentavasti esille erilaisia näkökantoja työskennellessään yhdessä eri alojen ammattilaisten ja asiantuntijoiden kanssa
	toimii ohjattuna eri kulttuurialueilta tulevien kanssa	toimii eri kulttuurialueilta tulevien kanssa	toimii ja tekee ammattityötä eri kulttuurialueilta tulevien kanssa
Ammattietiikka	työskentelee ohjattuna tehtyjen sopimusten mukaan	työskentelee tehtyjen sopimusten mukaan	työskentelee tehtyjen sopimusten mukaan ja huomioi ohjattuna kulttuurierot sopimuksissa
Terveys, turvallisuus ja toimintakyky	noudattaa ohjattuna työstä annettuja työturvallisuusohjeita aiheuttamatta vaaraa itselleen tai muille.	noudattaa työstä annettuja työturvallisuusohjeita aiheuttamatta vaaraa itselleen tai muille.	noudattaa työstä annettuja työturvallisuusohjeita ja ottaa huomioon työyhteisön jäsenten ja työympäristön turvallisuuden.

Toteutustapa

- ◆ yhteistoiminnalliset oppimismenetelmät
- ◆ tekemällä oppimista
- ◆ soveltuvien ATK-ohjelmistojen hyödyntäminen
- ◆ mahdollisesti yritysvierailu
- ◆ itsenäistä työskentelyä
- ◆ mahdollisuus suorittaa myös työssäoppimalla

Opinnot toteutetaan seuraavilla opintojaksoilla:

Kulttuuriähtöinen tuote (5 ov)

Sisältö:

- ♦ plastinen sommittelu
- ♦ dokumentoinnin esittäminen
- ♦ esitystekniikka
- ♦ mallintaminen (AUTOCAD)

Kulttuuriosaamisen perusteet (5 ov)

Sisältö:

- ♦ käsi- ja taideteollisuusalan perusteet
- ♦ tyylhistoria

Ammattitaidon osoittamistavat

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja osoittaa ammattitaitonsa toimimalla kulttuurilähtöisen valmistuksen työtehtävissä. Työtä tehdään siinä laajuudessa, että ammattitaidon voidaan todeta vastaavan ammattitaitovaatimuksia.

Ammattiosaamisen näytössä osoitetaan vähintään

- ♦ työprosessin hallinta kokonaan
- ♦ työmenetelmien, -välineiden ja materiaalin hallinnasta muut paitsi kestävän kehityksen huomioon ottaminen työmenetelmien, -välineiden ja materiaalien valinnassa
- ♦ työn perustana olevan tiedon hallinta kokonaan
- ♦ elinikäisen oppimisen avaintaidot paitsi oppiminen ja ongelmanratkaisu.

Siltä osin kuin tutkinnon osassa vaadittavaa ammattitaitoa ei voida ammattiosaamisen näytössä tai tutkintotilaisuudessa osoittaa, sitä täydennetään muulla osaamisen arvioinnilla; harjoitustehtävillä, kokeilla ja jatkuvalla seurannalla
Ammattiosaamisen näyttöjen arvioinnista päättää ammattiaineen opettaja.

Ammattiosaamisen näytön kuvaus

Kulttuurilähtöisen kalusteen, tilan tai ammattialaan liittyvän palvelun suunnittelu ja toteutus

Ammattiosaamisen näytön lisäksi osaamista arvioidaan muulla arvioinnilla, jota on:

- ♦ työmenetelmien, -välineiden ja materiaalin hallinta (kestävän kehityksen huomiointiin ottaminen työmenetelmien, -välineiden ja materiaalien valinnassa) ja elinikäisen oppimisen avaintaidot (oppiminen ja ongelmanratkaisu)
  - kirjallinen tehtävä tai koe

Ajoitus

Tarkennetun moduulisuunnitelman mukaan.

Etenemisehto

Ei etenemisehtoa.

4.2 Ympäristön suunnittelun ja rakentamisen koulutusohjelma

4.2.1 Toteuttamisen suunnittelu (10 ov)

Ammattitaitovaatimukset

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja osaa

- ♦ toteuttaa ammattialan tavan mukaisia suunnitelmia
- ♦ tehdä tarvekartoituksen ja dokumentoida asiakkaan, tuotteen, tilan tai ympäristön tarpeita
- ♦ dokumentoida suunnitteluprosessin
- ♦ käyttää suunnitelmia vuorovaikutustilanteissa
- ♦ arvioida mahdollisuutta toteuttaa suunniteltuja tuotteita tai palveluita
- ♦ etsiä yhteistyökumppaneita ja toimia vuorovaikutustilanteissa
- ♦ ratkaista suunnitelmien ongelmatilanteita
- ♦ työskennellä aikataulun ja sopimusten mukaan.

Arviointi

Taulukkoon on koottu arvioinnin kohteet sekä arviointikriteerit kolmelle eri osaamisen tasolle. Ammatillisessa peruskoulutuksessa arvioinnin kohteet ovat samalla tutkinnon osan keskeinen sisältö.

Arvioinnin kohde	Arviointikriteerit		
1. Työprosessin hallinta	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
Suunnitteluprosessin toteuttaminen	toteuttaa ohjattuna ammattialan tavan mukaisia suunnitelmia ammattialalle soveltuvilla visuaalisen ilmaisun ja teknisen toteutuksen keinoilla ammattialalle keskeisissä suunnitteluprosessin vaiheissa	toteuttaa ohjattuna esteettisiä ammattialan tavan mukaisia suunnitelmia ammattialalle soveltuvilla visuaalisen ilmaisun ja teknisen toteutuksen keinoilla ammattialalle keskeisissä suunnitteluprosessin vaiheissa	toteuttaa ammattialan tavan mukaan, ohjattuna asiakkaan tavoitteet huomioon ottavia esteettisiä suunnitelmia ammattialalle soveltuvilla visuaalisen ilmaisun ja teknisen toteutuksen keinoilla ammattialalle keskeisissä suunnitteluprosessin vaiheisiin
Tarvekartoituksen tekeminen ja dokumentointi	selvittää ja dokumentoi ohjattuna ammattialan tavan mukaan asiakkaan, tuotteen, tilan tai ympäristön tarpeita	selvittää ja dokumentoi ammattialan tavan mukaan asiakkaan, tuotteen, tilan tai ympäristön tarpeita ja ideoi ohjattuna sen pohjalta ratkaisuja	selvittää ja dokumentoi ammattialan tavan mukaan asiakkaan, tuotteen, tilan tai ympäristön tarpeita ja ideoi sen pohjalta asiakaslähtöisiä ympäristöön ja kulttuuriin sopivia ratkaisuja
Dokumentointi ja suunnitelmien vuorovaikutteinen käyttö	dokumentoi ohjattuna suunnitteluprosessinsa ja käyttää ohjattuna suunnitelmiaan perusteluina vuorovaikutustilanteissa	dokumentoi suunnitteluprosessinsa ja käyttää ohjattuna suunnitelmiaan perusteluina vuorovaikutustilanteissa	dokumentoi suunnitteluprosessinsa ja käyttää suunnitelmiaan perusteluina vuorovaikutustilanteissa
	perustelee ohjattuna suunnitelmien visuaalisia ja teknisiä ratkaisuja käyttötarkoituksen, asiakastoiveiden tai ympäristön suhteen	perustelee suunnitelmien visuaalisia ja teknisiä ratkaisuja käyttötarkoituksen, asiakastoiveiden ja ympäristön suhteen	perustelee suunnitelmien visuaalisia ja teknisiä ratkaisuja käyttötarkoituksen, asiakastoiveiden, ympäristön sekä kulttuurin tai kestävän kehityksen suhteen
Kestävän kehityksen huomioon ottaminen suunnitelmien materiaali-ratkaisuissa	arvioi ohjattuna suunnitelmien materiaalisia ratkaisuja suhteessa tuotteen käyttötarkoitukseen ja -ikään tai -ympäristöön.	arvioi ohjattuna suunnitelmien materiaalisia tai visuaalisia ratkaisuja suhteessa tuotteen käyttötarkoitukseen ja -ikään tai -ympäristöön.	arvioi suunnitelmien visuaalisia, materiaalisia ja toteutusmenetelmällisiä ratkaisuja suhteessa tuotteen käyttötarkoitukseen ja -ikään ja -ympäristöön.

Arvioinnin kohde	Arviointikriteerit		
2. Työmenetelmien, -välineiden ja materiaalin hallinta	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
Ammattialan suunnitteluprosessin eri vaiheisiin soveltuvien työmenetelmien, työvälineiden sekä materiaalien valinta ja käyttö	käyttää ammattialan suunnitelmien tekemiseen liittyviä keskeisimpiä työmenetelmiä, työvälineitä ja materiaaleja keskeisissä ammattialan suunnitteluprosessin vaiheissa, mutta tarvitsee muissa vaiheissa ohjausta	käyttää ja valitsee ohjattuna ammattialan suunnitelmien tekemiseen liittyviä työmenetelmiä, työvälineitä ja materiaaleja keskeisissä ammattialan suunnitteluprosessin vaiheissa	käyttää ja valitsee ammattialan suunnitelmien tekemiseen sopivimmat työmenetelmät, työvälineet ja materiaalit ja soveltaa niitä ohjattuna ammattialan suunnitteluprosessin eri vaiheissa
	käyttää ohjattuna tietotekniikkaa tiedonhallinnan, tallentamisen ja tuottamisen sekä tiedon siirtämisen ja vastaanottamisen välineenä	käyttää ohjattuna ammattialan teknologiaa ja tietotekniikkaa suunnittelussa	käyttää ammattialan teknologiaa ja tietotekniikkaa suunnittelussa
Visuaalisen ilmaisun menetelmien, välineiden ja materiaalien käyttö	käyttää ilmaisussa ammattialan keskeisiä visuaalisia menetelmiä, välineitä ja materiaaleja ja käyttää ohjattuna visuaalisessa ilmaisussaan ammattialan tavan mukaista väri-, muoto- tai tilasommitelua	käyttää ilmaisussa ammattialan keskeisiä visuaalisia menetelmiä, välineitä ja materiaaleja ja käyttää visuaalisessa ilmaisussaan ammattialan tavan mukaista väri-, muoto- tai tilasommitelua ja hyödyntää ajoittain ohjattuna omaa luovuuttaan tai persoonallista ilmaisuaan	käyttää monipuolisesti ja valitsee tarkoituksenmukaiset menetelmät, välineet ja materiaalit visuaaliseen ilmaisuun ja käyttää visuaalisessa ilmaisussaan ammattialan tavan mukaista väri-, muoto- tai tilasommitelua ja hyödyntää ajoittain ohjattuna omaa luovuuttaan ja persoonallista ilmaisuaan

Dokumentoinnin työmenetelmien ja -välineiden käyttö	laatii ohjattuna käsin tai koneella ammattialan tavan mukaisia visuaalisia esityksiä esimerkiksi teknisiä piirroksia, malleja, materiaalinäytteitä, raporteja tai esityskuvia.	laatii käsin tai ohjattuna koneella ammattialan tavan mukaisia visuaalisia esityksiä esimerkiksi teknisiä piirroksia, malleja, materiaalinäytteitä, raporteja tai esityskuvia.	laatii käsin ja koneella ammattialan tavan mukaisia visuaalisia esityksiä esimerkiksi teknisiä piirroksia, malleja, materiaalinäytteitä, raporteja tai esityskuvia.
---	--	--	---

Arvioinnin kohde	Arviointikriteerit		
3. Työn perustana olevan tiedon hallinta	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
Alan määräysten, sopimusten ja toimintatapojen noudattaminen	etsii ohjattuna tietoa tarvitsemistaan säädöksistä, määräyksistä, ohjeista ja toimintatavoista ja käyttää sitä suunnittelussa ohjattuna	etsii tietoa tarvitsemistaan säädöksistä, määräyksistä, ohjeista ja toimintatavoista ja käyttää sitä suunnittelussa	etsii oma-aloitteisesti tietoa alalla yleisesti käytettävistä säädöksistä, määräyksistä, ohjeista ja toimintatavoista sekä käyttää tietoa suunnittelussa ja soveltaa sitä ohjattuna
Toteutusmenetelmien ja materiaalien käyttö	perustaa suunnitelmansa ammattialan työtapoihin ja materiaaleihin niin, että ohjattuna suunnitelmista tulee toteuttamiskelpoisia	perustaa suunnitelmansa ammattialan työtapoihin ja materiaaleihin niin, että suunnitelmista tulee toteuttamiskelpoisia	perustaa suunnitelmansa ammattialan kulttuuriin ja tietoon sekä työtapojen ja materiaalien soveltamiseen niin, että suunnitelmista tulee toteuttamiskelpoisia
Estetiikan hyödyntäminen materiaali-, rakenne- ja työparatkaisuissa	ottaa ohjattuna huomioon muoto-, väri- ja tilasommitelun vaikutukset valitessaan ammattialan materiaali-, rakenne- tai työparatkaisuja.	ottaa huomioon muoto-, väri- ja tilasommitelun sekä tyylisuuntien vaikutukset valitessaan ammattialan materiaali-, rakenne- tai työparatkaisuja.	ottaa huomioon muoto-, väri- ja tilasommitelun sekä tyylisuuntien vaikutukset valitessaan ammattialan materiaali-, rakenne- ja työparatkaisuja.

Arvioinnin kohde	Arviointikriteerit		
4. Elinikäisen oppimisen avaintaidot	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
Oppiminen ja ongelmanratkaisu	arvioi ohjattuna mahdollisuutta toteuttaa suunniteltuja tuotteita tai palveluja	arvioi mahdollisuutta toteuttaa suunniteltuja tuotteita tai palveluja ja tekee tarvittaessa muutoksia ohjeiden mukaan	suunnittelee toteuttamiskelpoisia tuotteita tai palveluja ja arvioi niiden kehittämismahdollisuuksia
Vuorovaikutus ja yhteistyö	noudattaa vuorovaikutustilanteissa niihin annettuja ohjeita	toimii tilanteen vaatimalla tavalla erilaisissa vuorovaikutustilanteissa	etsii tarvittaessa yhteistyökumppaneita ja toimii itsenäisesti vuorovaikutustilanteissa
	toimii yhteistyössä toimeksiantajan/tilaajan aloitteesta	tekee tarvittaessa aloitteellista yhteistyötä toimeksiantajan/tilaajan kanssa	antaa aloitteellisesti tietoa prosessin etenemisestä, keskustelee ja tekee aloitteellisesti yhteistyötä toimeksiantajan/tilaajan kanssa
Ammattietiikka	toimii työssään ammattialan yleisiä tapoja arvostaen	toimii työssään ammatin arvoperustan mukaisesti	sitoutuu työhönsä ammatin arvoperustan mukaisesti
	toimii ammattialan sopimusten mukaan.	noudattaa ammattialan sopimuksia ja käytäntöjä.	noudattaa vastuullisesti ammattialan sopimuksia ja käytäntöjä.

Toteutustapa

- ♦ soveltuvien ATK-ohjelmien hyödyntäminen (esim. AUTOCAD ja Indesign)
- ♦ yhteistoiminnalliset oppimismenetelmät
- ♦ tekemällä oppimista
- ♦ itsenäistä työskentelyä
- ♦ (mahdollisuus suorittaa myös työssäoppimalla)

Opinnot toteutetaan seuraavilla opintojaksoilla:

Perustekniikat (7 ov)

Sisältö:

- ♦ tekninen piirtäminen
- ♦ tietokoneavusteisen suunnittelun perusteet (AUTOCAD)
- ♦ tuotesuunnittelu
- ♦ graafisen suunnittelun perusteet
- ♦ dokumentoinnin perusteet
- ♦ valokuvaus

Näyttelytilojen rakentaminen (3 ov)

Sisältö:

- ♦ myymälä- ja messusuunnittelu
- ♦ myymälä- ja messurakenteet
- ♦ kalustesuunnittelu

Ammattitaidon osoittamistavat

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja osoittaa ammattitaitonsa suunnittelemalla ammattialansa työn tai työkokonaisuuden. Työtä tehdään siinä laajuudessa, että ammattitaidon voidaan todeta vastaavan ammattitaitovaatimuksia.

Ammattiosaamisen näytössä osoitetaan

- ♦ työprosessin hallinnasta suunnitteluprosessin toteuttaminen ja dokumentointi ja suunnitelmien vuorovaikutteinen käyttö
- ♦ työmenetelmien, -välineiden ja materiaalin hallinnasta ammattialan suunnittelu- prosessin eri vaiheisiin soveltuvien työmenetelmien, työvälineiden sekä materiaalien valinta ja käyttö ja visuaalisen ilmaisun menetelmien käyttö.
- ♦ työn perustana olevan tiedon hallinnasta toteutusmenetelmien ja materiaalien käyttö ja estetiikan hyödyntäminen materiaali-, rakenne- ja työtaparatkaisuihin
- ♦ elinikäisen oppimisen avaintaidoista vuorovaikutus ja yhteistyö, ammattietiikka sekä oppiminen ja ongelmanratkaisu.

Siltä osin kuin tutkinnon osassa vaadittavaa ammattitaitoa ei voida ammattiosaamisen näytössä tai tutkintotilaisuudessa osoittaa, sitä täydennetään muulla osaamisen arvioinnilla; harjoitustehtävillä, kokeilla ja jatkuvalla seurannalla

Ammattiosaamisen näyttöjen arvioinnista päättää ammattiaineen opettaja.

Ammattiosaamisen näytön kuvaus

Tuotteen, tilan tai ammattialaan liittyvän palvelun suunnittelu

Ammattiosaamisen näytön lisäksi osaamista arvioidaan muulla arvioinnilla, jota on:

- ◆ Työn perustana olevan tiedon hallinnasta tarvekartoituksen tekeminen ja dokumentointi
  - kirjallinen koe tai tehtävä
- ◆ Työmenetelmien, -välineiden ja materiaalin hallinta (Dokumentoinnin työmenetelmien ja -välineiden käyttö)
  - esimerkiksi portfolion laatiminen tai työprosessin kuvaus
- ◆ Työprosessin hallinta (Tarvekartoituksen tekeminen ja dokumentointi sekä Kestävän kehityksen huomioon ottaminen suunnitelmien materiaaliratkaisuissa)
  - tehtävä/tehtäviä

Ajoitus

Tarkennetun moduulisuunnitelman mukaan

Etenemisehto

Ei etenemisehtoa.

4.2.2 Palvelun toteuttaminen (20 ov)

Ammattitaitovaatimukset

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja osaa

- ◆ suunnitella omaa työtään
  - tehdä työsuunnitelmia
- ◆ esitellä suunnitelman asiakkaalle sekä tehdä tarjouksen
- ◆ toteuttaa palvelun
  - toteuttaa työn arvioiden sen muotoa, mittasuhteita ja toteutustapaa sekä viimeistellä työn
  - huoltaa työvälineitä
- ◆ keskustella toteutuksesta käyttäen ammattiterminologiaa
- ◆ ratkaista työtehtävien ongelmatilanteita
- ◆ toimia yhteistyössä eri osapuolten kanssa
- ◆ noudattaa työturvallisuusmääräyksiä.

Arviointi

Taulukkoon on koottu arvioinnin kohteet sekä arviointikriteerit kolmelle eri osaamisen tasolle. Ammatillisessa peruskoulutuksessa arvioinnin kohteet ovat samalla tutkinnon osan keskeinen sisältö.

Arvioinnin kohde	Arviointikriteerit		
	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
1. Työprosessin hallinta	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
Työtehtävän suunnittelu	tekee ohjattuna työsuunnitelman ja suunnittelee ohjattuna omaa työtään	tekee toteuttamiskelpoisia työsuunnitelmia, suunnittelee omaa työtään ja esittelee suunnitelmansa asiakkaalle	tekee toteuttamiskelpoisia työsuunnitelmia, suunnittelee omaa työtään, esittelee suunnitelmansa asiakkaalle sekä tekee ohjattuna sovitun suunnitelman pohjalta tarjouksen
Tavoitteen mukaisen palvelun toteuttaminen	toteuttaa tavoitteen mukaisen palvelun	toteuttaa tavoitteen mukaisen palvelun ohjattuna sovitussa aikataulussa	toteuttaa tavoitteen mukaisen palvelun sekä työskentelee suunnitelmallisesti ja joutuisasti sovittuja aikatauluja noudattaen sekä mahdollisista poikkeamista neuvotellen
Itsearviointi	arvioi työskentelyään ja palvelun toteuttamista suhteessa tavoitteisiin.	arvioi työskentelyään ja palvelun toteuttamista suhteessa tavoitteisiin sekä muuttaa toimintaansa ohjeiden mukaisesti.	arvioi ja kehittää toimintaansa laatutavoitteiden saavuttamiseksi.

Arvioinnin kohde	Arviointikriteerit		
	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
2. Työmenetelmien, -välineiden ja materiaalin hallinta	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
Työmenetelmien ja -välineiden käyttö	käyttää ohjattuna ammattialan keskeisiä työmenetelmiä, -välineitä, koneita ja laitteita turvallisesti	käyttää ammattialan keskeisiä työmenetelmiä, -välineitä, koneita ja laitteita turvallisesti ja luontevasti sekä palauttaa käyttämänsä välineet ja laitteet paikoilleen	valitsee ja käyttää ammattialan keskeisiä työmenetelmiä, -välineitä, koneita ja laitteita turvallisesti ja luontevasti sekä huoltaa käyttämänsä välineet ja laitteet ja palauttaa ne paikoilleen
Työvälineiden huolto	huoltaa ohjattuna työvälineet, koneet ja laitteet	huoltaa työvälineet, koneet ja laitteet	huoltaa työvälineet, koneet ja laitteet ja kutsuu tarvittaessa paikalle ammattilaisen
Materiaalien taloudellinen käyttö	hankkii ohjattuna käyttötarkoitukseen sopivia materiaaleja ja käyttää ohjattuna niitä taloudellisesti	hankkii ohjattuna käyttötarkoitukseen, -kohteeseen ja tyyliin sopivia materiaaleja ja käyttää niitä taloudellisesti	vertailee ja valitsee ohjattuna sekä hankkii ja käyttää huollettavuudeltaan ja hinnaltaan käyttötarkoitukseen, -kohteeseen ja tyyliin sopivia materiaaleja ja käyttää niitä taloudellisesti
	ratkaisee työhön liittyviä laskutoimituksia.	ratkaisee työhön liittyviä laskutoimituksia ja ohjattuna käyttää niitä päätöksen välineinä.	ratkaisee työhön liittyviä laskutoimituksia ja käyttää niitä päätöksen välineinä.

Arvioinnin kohde	Arviointikriteerit		
	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
3. Työn perustana olevan tiedon hallinta	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
Ammattiterminologian käyttö	keskustelee ohjattuna toteutukseen liittyvistä asioista käyttäen ammattiterminologiaa	keskustelee toteutukseen liittyvistä asioista käyttäen ammattiterminologiaa	keskustelee toteutukseen liittyvistä asioista käyttäen ammattiterminologiaa luontevalla tavalla
Estetiikan hyödyntäminen toteutuksessa	toteuttaa työn ohjattuna luovutuskuntoon	toteuttaa työn arvioiden sen muotoa, mittasuhteita ja toteutustapaa sekä viimeistelee työn ohjeiden avulla luovutuskuntoon	toteuttaa työn arvioiden sen muotoa, mittasuhteita ja toteutustapaa sekä viimeistelee työn luovutuskuntoon

Kestävän kehityksen tukeminen työmenetelmien, -välineiden ja materiaalien käytössä ja materiaalien lajittelussa	käyttää ohjattuna työmenetelmiä, -välineitä ja materiaaleja, jotka tukevat kestävästä kehitystä ja lajittelee työssä syntyviä jätteitä.	käyttää työmenetelmiä, -välineitä ja materiaaleja, jotka tukevat kestävästä kehitystä ja lajittelee ja käsittelee työssä syntyviä jätteitä.	käyttää työmenetelmiä, -välineitä ja materiaaleja, jotka tukevat kestävästä kehitystä ja lajittelee, käsittelee ja uusiokäyttää työssä syntyviä jätteitä.
---	---	---	---

Arvioinnin kohde	Arviointikriteerit		
4. Elinikäisen oppimisen avaintaidot	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
Oppiminen ja ongelmanratkaisu	ratkaisee ohjattuna työtehtävissä syntyviä ongelmatilanteita	ratkaisee työtehtävissä syntyviä ongelmatilanteita	ratkaisee työtehtävissä syntyviä ongelmatilanteita ja tekee valintoja ja päätöksiä
Vuorovaikutus ja yhteistyö	toimii työssään ohjattuna yhteistyössä työyhteisön tai työmaan eri osapuolten kanssa	toimii työssään yhteistyössä työyhteisön tai työmaan eri osapuolten sekä ohjattuna asiakkaan kanssa	toimii työssään omaaloitteisesti yhteistyössä työyhteisön tai työmaan eri osapuolten sekä asiakkaan kanssa
Ammattietiikka	noudattaa työaikoja	noudattaa työaikoja ja käyttää työajan tarkoituksenmukaisesti	noudattaa työaikoja ja käyttää työajan tarkoituksenmukaisesti sekä toimii vastuullisesti tavoitteen saavuttamiseksi sovitussa aikataulussa
Terveys, turvallisuus ja toimintakyky	toimii työturvallisuusmääräysten mukaisesti	toimii työturvallisuusmääräysten mukaisesti, tuo esiin työturvallisuusriskit	toimii työturvallisuusmääräysten mukaisesti, tuo esiin työturvallisuusriskit sekä ehkäisee vaaratilanteiden syntymistä
	huolehtii pyydettyä työpäristön siisteydestä.	huolehtii työympäristön siisteydestä.	huolehtii työympäristön siisteydestä ja viihtyisyydestä.

Toteutustapa

- ♦ hyödynnetään soveltuvia ATK-ohjelmia
- ♦ tekemällä oppimista (ammattialan suunnittelu- ja työtehtävät oppilaitoksessa)
- ♦ yhteistoiminnalliset oppimismenetelmät
- ♦ itsenäistä työskentelyä

Opinnot toteutetaan seuraavilla opintojaksoilla:

Ammattitaidon perusteet (12 ov)

Sisältö:

- ♦ materiaalit (puu-, levy-, muovi- ja metalli)
- ♦ puutyön perusteet
- ♦ projektio- ja perspektiivioppi
- ♦ vapaan käden piirtäminen
- ♦ tietotekniikan perusteet
- ♦ valaistussuunnittelun perusteet
- ♦ kukat ja viherkasvit osana tilaa
- ♦ Ensiapu –koulutus (EA I)
- ♦ Työturvallisuus –koulutus
- ♦ Pintakäsittelyn perusteet

Materiaalit ja työmenetelmät (8 ov)

Sisältö:

- ◆ sisustusmateriaalit
- ◆ ammattialan työmenetelmät ja -tehtävät

Ammattitaidon osoittamistavat

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja osoittaa ammattitaitonsa toteuttamalla ammattialansa työkokonaisuuden tai palvelun. Työtä tehdään siinä laajuudessa, että ammattitaidon voidaan todeta vastaavan ammattitaitovaatimuksia.

Ammattiosaamisen näytössä osoitetaan

- ◆ työprosessin hallinnasta tavoitteen mukaisen palvelun toteuttaminen ja itsearviointi
- ◆ työmenetelmien, -välineiden ja materiaalin hallinta kokonaan
- ◆ työn perustana olevan tiedon hallinta kokonaan
- ◆ elinikäisen oppimisen avaintaidot kokonaan

Siltä osin kuin tutkinnon osassa vaadittavaa ammattitaitoa ei voida ammattiosaamisen näytössä tai tutkintotilaisuudessa osoittaa, sitä täydennetään muulla osaamisen arvioinnilla; harjoitustehtävillä, kokeilla ja jatkuvalla seurannalla

Ammattiosaamisen näyttöjen arvioinnista päättää ammattiaineen opettaja.

Ammattiosaamisen näytön kuvaus

Ammattialaan liittyvän palvelun suunnittelu ja toteuttaminen

Ammattiosaamisen näytön lisäksi osaamista arvioidaan muulla arvioinnilla, jota on:

- ◆ Työprosessin hallinta (työtehtävän suunnittelu)
  - Tehtävä/tehtäviä

Ajoitus

Tarkennetun moduulisuunnitelman mukaan

Etenemisehto

Ei etenemisehtoa.

4.3 Kaikille valinnaiset tutkinnon osat (40 ov)

4.3.1 Sisustustyö

Ammattitaitovaatimukset

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja osaa

- ◆ hahmottaa sisustustyön kohteen
  - ottaa huomioon kohteen tyylin, kulttuurin, käyttötarkoituksen ja asiakkaan asettamat vaatimukset
- ◆ dokumentoida kohteen
- ◆ toteuttaa ammattialan sisustustöitä
  - käyttää sisustamisessa tarvittavia työmenetelmiä, -välineitä, koneita ja laitteita
  - suunnitella toteutettavaa sisustustyötään käyttäen esitystekniikoita tai mallintamista
  - käyttää työssään tila- ja rakennuspiirustuksia sekä muita suunnitelmia
  - tehdä sisustustöissä tarvittavia mitoituksia ja laskelmia sekä laskea kustannukset
- ◆ tehdä yhteistyötä suunnittelijoiden ja eri alojen ammattilaisten kanssa
- ◆ arvioida ajankäyttöä ja noudattaa aikatauluja.

Arviointi

Taulukkoon on koottu arvioinnin kohteet sekä arviointikriteerit kolmelle eri osaamisen tasolle. Ammatillisessa peruskoulutuksessa arvioinnin kohteet ovat samalla tutkinnon osan keskeinen sisältö.

Arvioinnin kohde	Arviointikriteerit		
1. Työprosessin hallinta	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
Työn suunnittelu	selvittää ohjeiden mukaan tilaan tai ympäristöön materiaalit ja värit	selvittää tilaan tai ympäristöön käyttötarkoitukseen sopivia materiaaleja ja värejä	selvittää tilaan tai ympäristöön vaihtoehtoisia käyttötarkoitukseen sopivia materiaaleja ja värejä
	tekee ohjattuna toteutusta varten ammattialan tavan mukaisen työsuunnitelman	tekee toteutusta varten ammattialan tavan mukaisen työsuunnitelman	tekee toteutusta varten ammattialan tavan mukaisen työsuunnitelman ja esittelee sen
	käyttää ohjattuna havainnollistamiseen ammattialan tavan mukaisia esitystekniikoita ja malleja	käyttää havainnollistamiseen ammattialan tavan mukaisia esitystekniikoita ja malleja	käyttää havainnollistamiseen ammattialan tavan mukaisia esitystekniikoita ja malleja ottaen huomioon tilan tai ympäristön

Työn toteuttaminen	toteuttaa ohjeiden mukaan suunniteltuun tilaan tai ympäristöön sisustustyön	toteuttaa suunniteltuun tilaan tai ympäristöön sisustustyön	toteuttaa suunniteltuun tilaan tai ympäristöön sisustuskokonaisuuden
	valitsee ohjeiden mukaan sisustettavaan kohteeseen valmiita osia ja elementtejä	valitsee tuotteiden tarjoajilta sisustettavaan kohteeseen valmiita osia ja elementtejä	valitsee tuotteiden tarjoajilta sisustettavaan kohteeseen valmiita osia ja elementtejä asiakkaan toiveiden mukaan
	työskentelee ohjattuna ammattialan määräysten ja laatuvaatimusten mukaisesti	työskentelee ammattialan määräysten ja laatuvaatimusten mukaisesti	työskentelee ammattialan määräysten ja laatuvaatimusten mukaisesti ja kehittää osaamistaan saamansa palautteen mukaan
Itsearviointi	arvioi työskentelyään ja tuotetta suhteessa tavoitteisiin.	arvioi työskentelyään ja tuotetta suhteessa tavoitteisiin sekä muuttaa toimintaansa ohjeiden mukaisesti.	arvioi työskentelyään ja tuotetta suhteessa tavoitteisiin sekä muuttaa tarvittaessa toimintaansa.

Arvioinnin kohde	Arviointikriteerit		
2. Työmenetelmien, -välineiden ja materiaalin hallinta	Tyydyttävä T1 Opiskelija tai tutkinnon suorittaja	Hyvä H2	Kiitettävä K3
Materiaalien käyttö	käyttää tuttuja materiaaleja ja lisätarvikkeita työn toteuttamiseen	valitsee ja käyttää materiaaleja ja lisätarvikkeita työn toteuttamiseen ottaen huomioon tilan tai ympäristön	valitsee ja käyttää materiaaleja ja lisätarvikkeita työn toteuttamiseen monipuolisesti ja asiakkaan vaatimusten mukaan ottaen huomioon tilan tai ympäristön
Hinnoittelu	laskee materiaalien kulutuksen ja tekee ohjattuna hinta-arvion materiaalikustannuksista	laskee materiaalien kulutuksen, tekee hinta-arvion materiaalikustannuksista ja arvioi ohjattuna työhön käytettävän ajan	laskee materiaalien kulutuksen, tekee hinta-arvion kokonaiskustannuksista ja tekee tarjouksen, joka sisältää materiaalikustannukset ja työhön käytettävän ajan
Kestävän kehityksen huomioon ottaminen	käyttää ohjattuna elinkaariajattelun huomioon ottavia työmenetelmiä, -välineitä ja materiaaleja.	käyttää elinkaariajattelun huomioon ottavia työmenetelmiä, -välineitä ja materiaaleja.	käyttää elinkaariajattelun huomioon ottavia työmenetelmiä, -välineitä ja materiaaleja ja kehittää ohjattuna toimintaansa.

Arvioinnin kohde	Arviointikriteerit		
3. Työn perustana olevan tiedon hallinta	Tyydyttävä T1 Opiskelija tai tutkinnon suorittaja	Hyvä H2	Kiitettävä K3
Sisustustyön materiaalien valinta	valitsee ohjattuna käyttötarkoitukseen sopivia materiaaleja ja käyttää ohjattuna niitä taloudellisesti	valitsee ohjattuna käyttötarkoitukseen, -kohteeseen ja tyyliin sopivia materiaaleja käyttää niitä taloudellisesti	valitsee ohjattuna huollettaavuudeltaan ja hinnaltaan käyttötarkoitukseen, -kohteeseen ja tyyliin sopivia materiaaleja käyttää niitä taloudellisesti
Tilantekijöiden huomioon ottaminen	ottaa ohjattuna huomioon tilan ulottuvuudet, valaistuksen, akustiikan ja tilan muun sisustuksen valitessaan värejä, niiden syvyysasteita, pintakuvioita, materiaaleja sekä rakenne- ja työparatkaisuja sisustustyöhön	ottaa huomioon tilan ulottuvuudet, valaistuksen, akustiikan ja tilan muun sisustuksen valitessaan värejä, niiden syvyysasteita, pintakuvioita, materiaaleja sekä rakenne- ja työparatkaisuja sisustustyöhön	ottaa huomioon tilan ulottuvuudet, valaistuksen, akustiikan ja tilan muun sisustuksen valitessaan värejä, niiden syvyysasteita, pintakuvioita, materiaaleja sekä rakenne- ja työparatkaisuja sisustustyöhön ja perustelee ohjattuna valintansa
Sisustusalan tiedon käyttäminen	lukee ja käyttää ohjattuna ammattialan perustietoa, piirustuksia, työohjeita ja standardeja toteutukseen ohjattuna.	lukee ja käyttää ammattialan perustietoa, piirustuksia, työohjeita ja standardeja toteutukseen ja suunnitteluun ohjattuna.	lukee ja käyttää ammattialan perustietoa, piirustuksia, työohjeita ja standardeja toteutukseen ja suunnitteluun.

Arvioinnin kohde	Arviointikriteerit		
	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
4. Elinikäisen oppimisen avaintaidot	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
Oppiminen ja ongelmanratkaisu	kokeilee erilaisia ratkaisuja	ideoi ja tuottaa työssään erilaisia ratkaisuja	soveltaa osaamistaan työtilanteissa joustavasti ja toimii uusia ratkaisuja etsien
Vuorovaikutus ja yhteistyö	noudattaa aikatauluja	työskentelee sovitun aikataulun mukaan	sopii ja laatii aikataulun sekä toimii sen mukaan
	sopii annettujen ohjeiden mukaan tilaajan kanssa toteutettavasta työsuorituksesta ja sen vaiheista	sopii tilaajan kanssa toteutettavasta työsuorituksesta ja tavoitteista	neuvottelee ja sopii tilaajan kanssa toteutettavasta työsuorituksesta ja sen vaiheista ja tavoitteista
	työskentelee toteuttajana suunnittelijoiden, arkkitehtien, taiteilijoiden tai muun työnjohdon ohjaamana.	työskentelee toteuttajana suunnittelijoiden, arkkitehtien, taiteilijoiden tai muun työnjohdon kanssa yhteistyössä.	työskentelee aktiivisesti ja vastuullisesti ammattialansa toteuttajana suunnittelijoiden, arkkitehtien, taiteilijoiden tai muun työnjohdon kanssa yhteistyössä.

Toteutustapa

- ◆ ammattialan työtehtävät oppilaitoksessa
- ◆ tekemällä oppimista
- ◆ ongelmanratkaisutehtävä/-tehtäviä
- ◆ itsenäistä työskentelyä

Opinnot toteutetaan seuraavilla opintojaksoilla:

Tilan rakentaminen (2 ov)

Sisältö:

- ◆ väliseinärakenteet
- ◆ lainsäädäntö

Erikoistuminen tilarakentajan työtehtäviin (8 ov)

Sisältö:

- ◆ tilarakentajan työtehtävät työssäoppien

Ammattitaidon osoittamistavat

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja osoittaa ammattitaitonsa toimimalla ammattialan sisustustyön tehtävissä. Työtä tehdään siinä laajuudessa, että ammattitaidon voidaan todeta vastaavan ammattitaitovaatimuksia.

Ammattiosaamisen näytössä osoitetaan vähintään

- ◆ työprosessin hallinta kokonaan
- ◆ työmenetelmien, -välineiden ja materiaalin hallinnasta materiaalien käyttö
- ◆ työn perustana olevan tiedon hallinta kokonaan
- ◆ elinikäisen oppimisen avaintaidoista vuorovaikutus ja yhteistyö.

Siltä osin kuin tutkinnon osassa vaadittavaa ammattitaitoa ei voida ammattiosaamisen näytössä tai tutkintotilaisuudessa osoittaa, sitä täydennetään muulla osaamisen arvioinnilla; harjoitustehtävillä, kokeilla ja jatkuvalla seurannalla.

Ammattiosaamisen näyttöjen arvioinnista päättää ammattiaineen opettaja.

Ammattiosaamisen näytön kuvaus

Sisustuksellinen tilaustyö asiakkaan osoittamassa kohteessa.

Ammattiosaamisen näytön lisäksi osaamista arvioidaan muulla arvioinnilla, jota on:

- ◆ Työmenetelmien, -välineiden ja materiaalin hallinta (hinnoittelu ja kestävän kehityksen huomioon ottaminen) ja elinikäisen oppimisen avaintaidot (oppiminen ja ongelmanratkaisu)
  - Oppimistehtävä

Ajoitus

Tarkennetun moduulis suunnitelman mukaan.

Etenemisehto

Ei etenemisehtoa.

4.3.2 Stailaus

Ammattitaitovaatimukset

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja osaa

- ◆ toteuttaa asiakkaan ulkoasun, kohteen, tilan tai tapahtuman stailauksen
- ◆ käyttää ammattialan osaamista stailauksessa
  - seurata trendejä ja tunnistaa tyytlejä
  - käyttää ammattialansa tuotteita ja materiaaleja stailauksessa
- ◆ käyttää työssä esteettisiä tekijöitä
- ◆ tehdä yhteistyötä
- ◆ noudattaa aikatauluja.

Arviointi

Taulukkoon on koottu arvioinnin kohteet sekä arviointikriteerit kolmelle eri osaamisen tasolle. Ammatillisessa peruskoulutuksessa arvioinnin kohteet ovat samalla tutkinnon osan keskeinen sisältö.

Arvioinnin kohde	Arviointikriteerit		
1. Työprosessin hallinta	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
Työn suunnittelu	ideoi ja suunnittelee ohjattuna asiakkaan ulkoasua, kohdetta, tilaa tai tapahtumaa	ideoi ja suunnittelee ohjattuna asiakkaan ulkoasua, kohdetta, tilaa tai tapahtumaa asiakaslähtöisesti	ideoi ja suunnittelee ohjattuna asiakkaan ulkoasua, kohdetta, tilaa tai tapahtumaa vastuullisesti ja asiakaslähtöisesti
	laatii suunnitelmalle aikataulun ja noudattaa sitä	laatii suunnitelmalle kustannusarvion ja aikataulun sekä noudattaa niitä	laatii vaihtoehtoisille suunnitelmille kustannusarvioita ja aikatauluja sekä noudattaa valittua
Työn toteutus	toteuttaa ohjattuna stailauksen tilaajalle	toteuttaa ohjattuna stailauksen tilaajalle hänen toiveidensa mukaan	toteuttaa stailauksen tilaajalle hänen toiveidensa mukaan
Itsearviointi	arvioi stailausta suhteessa tavoitteisiin.	arvioi stailausta suhteessa tavoitteisiin ja muuttaa sitä ohjeiden mukaisesti.	arvioi stailausta suhteessa tavoitteisiin ja kehittää stailausosaamistaan saamansa palautteen mukaisesti.

Arvioinnin kohde	Arviointikriteerit		
2. Työmenetelmien, -välineiden ja materiaalin hallinta	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
Työmenetelmien käyttö	muokkaa, täydentää tai uusii ohjattuna asiakkaan ulkoasun, kohteen, tilan tai tapahtuman tyyliä	muokkaa, täydentää tai uusii asiakkaan ulkoasun, kohteen, tilan tai tapahtuman tyyliä	muokkaa, täydentää tai uusii asiakkaan ulkoasun, kohteen, tilan tai tapahtuman tyyliä asiakaslähtöisesti
Työvälineiden käyttö	käyttää ohjattuna ammattialan työvälineitä	käyttää ammattialan työvälineitä	käyttää alan työvälineitä monipuolisesti
Materiaalien käyttö	käyttää ohjattuna eri tavoin hankittuja materiaaleja ottaen huomioon käyttötilanteen ja sen turvallisuuden	käyttää eri tavoin hankittuja materiaaleja ottaen huomioon käyttötilanteen ja sen turvallisuuden	valitsee ja käyttää eri tavoin hankittuja materiaaleja ottaen huomioon asiakaslähtöisyyden sekä käyttötilanteen ja sen turvallisuuden
Kestävän kehityksen huomioon ottaminen	käyttää ohjattuna toteutukseen elinkaareltaan sopivia materiaaleja.	käyttää toteutukseen elinkaareltaan sopivia materiaaleja.	käyttää toteutukseen elinkaareltaan sopivia materiaaleja ja tuo esille uusia ideoita.

Arvioinnin kohde	Arviointikriteerit		
3. Työn perustana olevan tiedon hallinta	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
Tyyl- ja trenditiedon hankinta	etsii ohjattuna käyttötilanteeseen sopivia tyyliä	etsii käyttötilanteeseen sopivia tyyliä ja seuraa ohjattuna trendejä	etsii käyttötilanteeseen sopivia tyyliä ja seuraa trendejä
Estetiikan huomioon ottaminen	käyttää ohjattuna esteettistä tietoa muodoista, väreistä, suhteista, tasapainoista ja kokonaisuuksista.	käyttää esteettistä tietoa muodoista, väreistä, suhteista, tasapainoista ja kokonaisuuksista.	käyttää monipuolisesti esteettistä tietoa muodoista, väreistä, suhteista, tasapainoista ja kokonaisuuksista.

Arvioinnin kohde	Arviointikriteerit		
	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
4. Elinikäisen oppimisen avaintaidot	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
Oppiminen ja ongelmanratkaisu	kokeilee ohjattuna erilaisia ratkaisuja	kokeilee erilaisia ratkaisuja	kokeilee erilaisia ratkaisuja ja kehittää ohjattuna uusia ideoita
Vuorovaikutus ja yhteistyö	noudattaa aikatauluja	sopii ja laatii aikataulun ja keskustelee aikataulun muutoksista	sopii ja laatii aikataulun sekä toimii sen mukaan
	sopii annettujen ohjeiden mukaan tilaajan kanssa toteutettavasta työstä ja sen vaiheista.	sopii tilaajan kanssa toteutettavasta työstä sekä sen vaiheista ja tavoitteista.	neuvottelee ja sopii tilaajan kanssa toteutettavasta työstä sekä sen vaiheista ja tavoitteista.

Toteutustapa

- ◆ yhteistoiminnalliset oppimismenetelmät
- ◆ tekemällä oppimista (ammattialan suunnittelu- ja työtehtävät)
- ◆ itsenäistä työskentelyä
- ◆ (mahdollisuus suorittaa työssäoppimalla)

Opinnot toteutetaan seuraavilla opintojaksoilla:

Tilan stailaus (5 ov)

Sisältö:

- ◆ seinäverhousmateriaalit
- ◆ värioppi
- ◆ työmenetelmät

Tuotteen stailaus (5 ov)

Sisältö:

- ◆ kalusteen valmistus
- ◆ tuotteen stailaus työssäoppien

Ammattitaidon osoittamistavat

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja osoittaa ammattitaitonsa suunnittelemalla ja toteuttamalla stailauksen. Työ tehdään siinä laajuudessa, että ammattitaidon voidaan todeta vastaavan ammattitaitovaatimuksia.

Ammattiosaamisen näytössä osoitetaan kokonaan

- ◆ työprosessin hallinta
- ◆ työmenetelmien, -välineiden ja materiaalin hallinta
- ◆ työn perustana olevan tiedon hallinta
- ◆ elinikäisen oppimisen avaintaidot.

Siltä osin kuin tutkinnon osassa vaadittavaa ammattitaitoa ei voida ammattiosaamisen näytössä tai tutkintotilaisuudessa osoittaa, sitä täydennetään muulla osaamisen arvioinnilla, kuten haastattelujen, tehtävien ja muiden menetelmien avulla.

Ammattiosaamisen näyttöjen arvioinnista päättää ammattiaineen opettaja.

Ammattiosaamisen näytön kuvaus

Tilan tai kalusteen stailaus

Ajoitus

Tarkennetun moduulisuunnitelman mukaan.

Etenemisehto

Ammattiosaamisen näyttöön voi osallistua vasta, kun osaaminen on sillä tasolla, että näyttö on mahdollista suorittaa hyväksytysti.

4.3.3 Paikallisesti tarjottavat käsi- ja taideteollisuusalan tutkinnon osat.

4.3.3.1 Ammattitaitoa syventävä suunnittelu ja valmistus (10 ov)

Ammattitaitovaatimukset

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja osaa

- ◆ suunnitella uniikki- tai piensarjatuotteen tuoteideaa tai tuotetta
  - tehdä luonnoksia ja muita puusepäntalouden tavan mukaisia dokumentteja
  - ottaa huomioon väri- ja muotosommittelun vaikutukset toteuttaessaan suunnitelmiaan
  - hankkia tietoa valmistusmenetelmistä ja materiaaleista
- ◆ valita tuotteen toteuttamistavan ja tuuteominaisuudet
  - käyttää suunnitteluun ja valmistukseen soveltuvia työmenetelmiä, -välineitä ja työvaiheita
  - valita tuoteideaan soveltuvia materiaaleja
- ◆ kehittää kädentaitoaan ja työskentelyään
  - kehittää toteuttamisen työmenetelmiä ja -vaiheita
- ◆ laskea kustannuksia
- ◆ valmistaa tuotteen
  - viimeistellä tuotteen
- ◆ arvioida omaa työtään ja työskentelyään
- ◆ ottaa vastaan palautetta
- ◆ noudattaa aikatauluja ja työturvallisuusohjeita

- tunnistaa keskeiset ammatilliset vahvuutensa ja kehittää luovuuttaan, innovatiivisuuttaan sekä edistää ammatillista kasvuaan.
- edistää omaa työllistymistään

Arviointi

Taulukkoon on koottu arvioinnin kohteet sekä arviointikriteerit kolmelle eri osaamisen tasolle. Ammatillisessa peruskoulutuksessa arvioinnin kohteet ovat samalla tutkinnon osan keskeinen sisältö.

Arvioinnin kohde	Arviointikriteerit		
1. Työprosessin hallinta	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
Valmistuksen suunnittelu	suunnittelee ohjattuna omaa työtään	suunnittelee omaa työtään ja tekee ohjattuna työsuunnitelman	suunnittelee omaa työtään ja tekee tarkoituksenmukaisen työsuunnitelman sekä muuttaa suunnitelmia tarpeen vaatiessa
Tuotteen valmistus	valmistaa ohjattuna tavoitteen mukaisen tuotteen	valmistaa tavoitteen mukaisen tuotteen valmistusaikataulua noudattaen	valmistaa tavoitteen mukaisen tuotteen sekä työskentelee suunnitelmallisesti ja tavoitteellisesti sovittuja valmistusaikatauluja noudattaen ja mahdollisista poikkeamista neuvotellen
Työpiirustusten ja -ohjeiden käyttö valmistuksessa	valmistaa ohjattuna ammattialan tuotteita työohjeiden ja työpiirustusten mukaan	valmistaa ammattialan tuotteita työohjeiden ja työpiirustusten mukaan ja tekee ohjattuna työohjeita ja työpiirustuksia valmistamastaan tuotteesta	valmistaa ammattialan tuotteita työohjeiden ja työpiirustusten mukaan ja tekee työohjeita ja työpiirustuksia valmistamastaan tuotteesta
Itsearviointi	arvioi työskentelyään ja tuotetta suhteessa tavoitteisiin. Portfolio.	arvioi työskentelyään ja tuotetta suhteessa tavoitteisiin sekä muuttaa toimintaansa ohjeiden mukaisesti. Portfolio.	arvioi ja kehittää toimintaansa laatutavoitteiden saavuttamiseksi. Portfolio.

Arvioinnin kohde	Arviointikriteerit		
2. Työmenetelmien, -välineiden ja materiaalin hallinta	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
Ammattialan työmenetelmien ja työotteiden käyttö	käyttää ammattialan työmenetelmiä ja työotteita tarkoituksenmukaisesti ja turvallisesti	valitsee ohjeiden avulla työhön sopivat työmenetelmät ja työotteet sekä käyttää niitä tarkoituksenmukaisesti ja turvallisesti	valitsee työhön sopivat työmenetelmät ja työotteet sekä käyttää niitä tarkoituksenmukaisesti ja turvallisesti erilaisissa työtilanteissa
Työvälineiden valinta ja käyttö	valitsee ohjattuna työhön sopivat työvälineet, koneet ja laitteet sekä käyttää niitä tarkoituksenmukaisesti ja turvallisesti	valitsee ohjeiden avulla työhön sopivat työvälineet, koneet ja laitteet sekä käyttää, pitää kunnossa ja huoltaa niitä tarkoituksenmukaisesti ja turvallisesti	valitsee työhön sopivat työvälineet, koneet ja laitteet sekä käyttää, pitää kunnossa ja huoltaa niitä tarkoituksenmukaisesti ja turvallisesti erilaisissa työtilanteissa
	käyttää ohjattuna tietotekniikkaa tiedonhallinnan, tallentamisen ja tuottamisen sekä tiedon siirtämisen ja vastaanottamisen välineenä	käyttää ohjattuna ammattialan teknologiaa ja tietotekniikkaa valmistuksessa	käyttää ammattialan teknologiaa ja tietotekniikkaa valmistuksessa
Työvälineiden huolto	huoltaa ohjattuna työvälineet, koneet ja laitteet	huoltaa työvälineet, koneet ja laitteet	huoltaa työvälineet, koneet ja laitteet ja kutsuu tarvittaessa paikalle ammattilaisen

Materiaalien taloudellinen käyttö	käyttää ohjeiden avulla tarkoituksenmukaisia taloudellisesti	käyttää tarkoituksenmukaisia materiaaleja taloudellisesti	hankkii tarkoituksenmukaisia materiaaleja ja käyttää niitä taloudellisesti
	ratkaisee ohjattuna ammattityöhön liittyviä laskutoimituksia.	ratkaisee ohjattuna ammattityöhön liittyvät laskutoimitukset.	ratkaisee ammattityöhön liittyvät laskutoimitukset.

Arvioinnin kohde	Arviointikriteerit		
3. Työn perustana olevan tiedon hallinta	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
Materiaalien valinta	valitsee ohjattuna käyttötarkoitukseen sopivia ammattialan materiaaleja ja käyttää ohjattuna niitä taloudellisesti	valitsee ohjattuna käyttötarkoitukseen, -kohteeseen ja tyyliin sopivia ammattialan materiaaleja ja käyttää niitä taloudellisesti	valitsee ohjattuna huollettavuudeltaan ja hinnaltaan käyttötarkoitukseen, -kohteeseen ja tyyliin sopivia ammattialan materiaaleja ja käyttää niitä taloudellisesti
Estetiikan huomiointi valmistuksessa ja viimeistelyssä	valmistaa ja viimeistelee tuotteen ohjattuna luovutuskuntoon.	valmistaa tuotteen arvioiden sen muotoa, mittasuhteita ja valmistustapaa sekä viimeistelee tuotteen ohjeiden avulla luovutuskuntoon.	valmistaa tuotteen arvioiden sen muotoa, mittasuhteita ja valmistustapaa sekä viimeistelee tuotteen luovutuskuntoon.

Arvioinnin kohde	Arviointikriteerit		
4. Elinikäisen oppimisen avaintaidot	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
Oppiminen ja ongelmanratkaisu	ratkaisee ohjattuna työtehtävissä syntyneitä ongelmatilanteita tutuissa tilanteissa	ratkaisee työtehtävissä syntyneitä ongelmatilanteita ja tekee ohjeiden avulla valintoja	ratkaisee työtehtävissä syntyneitä ongelmatilanteita sekä tekee valintoja ja päätöksiä omaaloitteisesti, toimii erilaisissa tilanteissa tarkoituksenmukaisesti
Vuorovaikutus ja yhteistyö	toimii työyhteisön jäsenenä ja tekee vastuullaan olevat tehtävät annettujen ohjeiden mukaisesti	toimii työyhteisön jäsenenä sekä edistää ohjeiden avulla työyhteisön toimintaa	toimii yhteistyökykyisesti erilaisten ihmisten kanssa ja edistää omaaloitteisesti työyhteisön toimintaa
Ammattietiikka	noudattaa työaikoja	noudattaa työaikoja ja käyttää työajan tarkoituksenmukaisesti	noudattaa työaikoja ja käyttää työajan tarkoituksenmukaisesti sekä toimii vastuullisesti tavoitteen saavuttamiseksi sovitussa aika-aulussa
Terveys, turvallisuus ja toimintakyky	käyttää ohjattuna turvallisia ja sopivasti kuormittavia ja vaihtelevia työmenetelmiä ottaen huomioon ergonomian	käyttää ohjeiden avulla turvallisia ja sopivasti kuormittavia ja vaihtelevia työmenetelmiä ottaen huomioon ergonomian	käyttää omaaloitteisesti turvallisia ja sopivasti kuormittavia ja vaihtelevia työmenetelmiä ottaen huomioon ergonomian
	noudattaa annettuja työturvallisuusohjeita	noudattaa työturvallisuusohjeita	noudattaa työturvallisuusohjeita, havaitsee ja tunnistaa työhönsä liittyvät vaarat ja ilmoittaa niistä
	huolehtii työympäristön siisteydestä, välttää riskejä työssään.	huolehtii työympäristön siisteydestä, välttää riskejä työssään ja ottaa huomioon työyhteisön muut jäsenet.	huolehtii työympäristön siisteydestä, välttää riskejä työssään ja ottaa huomioon työyhteisön muut jäsenet.

Toteutustapa

- yhteistoiminnalliset oppimismenetelmät
- tekemällä oppiminen
- hyödynnetään soveltuvia ATK-ohjelmistoja
- itsenäistä työskentelyä
- oppimismenetemien yhteydessä huomioidaan esteettistä ja visuaalista osaamista

- ♦ tutkinnon osan aikana opiskelija suunnittelee ja tekee omaa osaamistaan kokoavan opinnäytteen

Opiskelija suunnittelee ja tekee omaa osaamistaan kokoavan opinnäytteen, joka voi olla esimerkiksi tuote, työnäyte tai portfolio. Opiskelija tunnistaa keskeiset ammatilliset vahvuutensa ja kehittää opinnäytettä tehdessään luovuuttaan, innovatiivisuuttaan sekä edistää ammatillista kasvuaan. Hän esittelee ja arvioi opinnäytteensä sekä sen suunnittelun ja toteutuksen. Opiskelija edistää opinnäytteellä omaa työllistymistään.

Ammattitaidon osoittamistavat

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja osoittaa ammattitaitonsa toimimalla asiakaslähtöisen valmistuksen työtehtävissä. Työtä tehdään siinä laajuudessa, että ammattitaidon voidaan todeta vastaavan ammattitaitovaatimuksia.

Ammattiosaamisen näytössä osoitetaan

- ♦ työprosessin hallinta kokonaan
- ♦ työmenetelmien, -välineiden ja materiaalin hallinta kokonaan
- ♦ työn perustana olevan tiedon hallinta kokonaan
- ♦ elinikäisen oppimisen avaintaidot kokonaan

Siltä osin kuin tutkinnon osassa vaadittavaa ammattitaitoa ei voida ammattiosaamisen näytössä tai tutkintotilaisuudessa osoittaa, sitä täydennetään muulla osaamisen arvioinnilla, kuten haastattelujen, tehtävien ja muiden menetelmien avulla.

Ammattiosaamisen näyttöjen arvioinnista päättää ammattiaineen opettaja.

Ammattiosaamisen näytön kuvaus

Opiskelija suunnittelee ja valmistaa omavalintaisen kulttuurialan tuotteen

Ajoitus

Opintojen loppupuolella.

Etenemisehto

Ammattiosaamisen näyttöön voi osallistua vasta, kun osaaminen on sillä tasolla, että näyttö on mahdollista suorittaa hyväksytysti.

4.4 Muut valinnaiset tutkinnon osat ammatillisessa peruskoulutuksessa (0-10 ov)

Koulutuskeskus Salpaus tarjoaa hyväksymässään opetussuunnitelmassa valinnaisia tutkinnon osia, jotka voivat olla ammattitaitoa syventäviä tai laajentavia tutkinnon osia, ammattitaitoa täydentäviä tutkinnon osia tai lukio-opintoja. Syventävät ja laajentavat

tutkinnon osat voivat sisältää työelämän alueellisten ja paikallisten tarpeiden mukaisia tutkinnon osia, osia muista ammatillisista tutkinnoista sekä työssä hankittua osaamista. Tutkinnon osat on nimettävä ja niihin on laadittava ammattitaitovaatimukset, tavoitteet ja arviointia varten arviointikriteerit sekä ammatillisiin tutkinnon osiin ammattitaidon osoittamistavat.

Muiden valinnaisten tutkinnon osien tarjonnassa koulutuksen järjestäjä voi tehdä yhteistyötä työelämän ja muiden koulutuksen järjestäjien kanssa. Opiskelija voi valita näitä tutkinnon osia myös muiden koulutuksen järjestäjien tarjonnasta.

Ammattitaitoa täydentäviä tutkinnon osia (yhteisiä opintoja) ja lukio-opintoja voi olla enintään 10 opintoviikkoa muissa valinnaisissa tutkinnon osissa.

4.4.1 Yrittäjyys (10 ov)

Tämä tutkinnon osa toteutetaan vain ammatillisessa peruskoulutuksessa

Ammattitaitovaatimukset

Opiskelija osaa yhteistyössä ryhmän kanssa

- ◆ arvioida tuotteistamismahdollisuuksia
- ◆ arvioida perustettavan yrityksen toimintaedellytyksiä
- ◆ täsmentää taloudellisesti kannattavan liikeidean sekä kehittää toiminta-ajatuksen
- ◆ hankkia toimivan yhteistyö- tai partneriyrityksen
- ◆ laatia alustavan liiketoiminta- ja taloussuunnitelman
- ◆ esitellä liiketoiminta- ja taloussuunnitelman yritysneuvontapalveluiden tuottajille ja rahoittajille
- ◆ neuvotella yrityksen toimintamahdollisuuksista ja rahoituksesta
- ◆ perustaa yrityksen
- ◆ suunnitella ja käynnistää yrityksen toiminnan
- ◆ toimia perustetussa yrityksessä ja tehdä yrityksen ydintehtäviä
- ◆ toimia yrityksen toimintaa tukevia palveluja tuottavien tahojen kanssa
- ◆ lopettaa yrityksen toiminnan opintojen päättyessä tai jatkaa yrityksen toimintaa yritystoiminnan (10 ov) opintojen yhteydessä tavoitteenaan perustaa oma yritys.

Arviointi

Taulukkoon on koottu arvioinnin kohteet sekä arviointikriteerit kolmelle eri osaamisen tasolle. Ammatillisessa peruskoulutuksessa arvioinnin kohteet ovat samalla tutkinnon osan keskeinen sisältö.

Arvioinnin kohde	Arviointikriteerit		
1. Työprosessin hallinta	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija		
Oman työn suunnittelu	osallistuu yrityksen toiminnan suunnitteluun ja toimii ryhmän jäsenenä	suunnittelee yrityksen toimintaa ja toimii ryhmän jäsenenä oma-aloitteisesti ja vastuullisesti	suunnittelee yrityksen toimintaa innovatiivisesti ja toimii ryhmän jäsenenä oma-aloitteisesti, vastuullisesti ja kannustavasti
	ottaa vastuun töistään sopimusten mukaisesti	ottaa vastuun sovitusta töistä yhteisvastuullisesti	ottaa vastuuta koko ryhmän toiminnasta ja sovittujen töiden tekemisestä yhteisvastuullisesti
Työn kokonaisuuden hallinta	etenee opastettuna työssään järjestelmällisesti	etenee työssään järjestelmällisesti ja sujuvasti	etenee työssään järjestelmällisesti ja sujuvasti sovittaen työnsä ryhmän toimintaan
	osallistuu sovittuihin yhteistyöverkoston tapaamisiin	hankkii yhteistyötahoja ja toimii yhteistyöverkostoissa	hankkii yhteistyötahoja ja hyödyntää yhteistyöverkostoja toiminnan kehittämisessä
Laadukas toiminta	toimii työlleen asetettujen laatutavoitteiden mukaisesti ja muuttaa omaa toimintaansa annetun palautteen perusteella	toimii yhdessä asetettujen laatutavoitteiden mukaisesti ja arvioi omaa toimintaansa niiden saavuttamisessa	toimii yhdessä asetettujen laatutavoitteiden mukaisesti ja kehittää omaa toimintaansa niiden saavuttamiseksi
	toimii palveluhenkisesti.	toimii palveluhenkisesti ja asiakastyytyväisyyttä edistävästi.	toimii palveluhenkisesti ja asiakastyytyväisyyttä edistävästi.

Arvioinnin kohde	Arviointikriteerit		
2. Työmenetelmien, -välineiden ja materiaalin hallinta	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija		
Työvälineiden käyttö	käyttää tavanomaisia yrityksen käytössä olevia työvälineitä, kuten työpaikan laitteita ja koneita, tietokonetta ja ohjelmistoja	käyttää yrityksen käytössä olevia työvälineitä, kuten työpaikan laitteita ja koneita, tietokonetta ja ohjelmistoja	käyttää itsenäisesti yrityksen käytössä olevia työvälineitä, kuten työpaikan laitteita ja koneita sekä tietokonetta ja ohjelmistoja
	toimii tietoturvan periaatteiden mukaisesti.	toimii tietoturvan periaatteiden mukaisesti.	toimii tietoturvan periaatteiden mukaisesti.

Arvioinnin kohde	Arviointikriteerit		
3. Työn perustana olevan tiedon hallinta	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija		
Tuotteistamismahdollisuuksien ja toimintedellytysten arviointi	hyödyntää tuotteistamisessa yhteistyössä ryhmän kanssa oman alan tai eri alojen tarjoamia mahdollisuuksia yritystoimintaan	hyödyntää tuotteistamisessa yhteistyössä ryhmän kanssa oman alan tai eri alojen tarjoamia mahdollisuuksia yritystoimintaan	hyödyntää tuotteistamisessa yhteistyössä ryhmän kanssa oman alan tai eri alojen tarjoamia mahdollisuuksia yritystoimintaan
		etsii erilaisista verkostoista saatavaa tietoa	hyödyntää eri verkostoista saatavaa tietoa
	kartoittaa ohjattuna yhteistyössä ryhmän kanssa toimialalla toimivia yrityksiä ja hakee tietoa yrittäjänä toimimisesta alallaan	kartoittaa yhteistyössä ryhmän kanssa toimialalla toimivia yrityksiä ja hakee tietoa yrittäjänä toimimisesta alallaan	kartoittaa yhteistyössä ryhmän kanssa alalla toimivia yrityksiä ja hakee tietoa yrittäjänä toimimisesta alallaan
	seuraa ohjattuna yhteistyössä ryhmän kanssa toimialan kehitystä yritystoiminnan kannalta	seuraa yhteistyössä ryhmän kanssa toimialan kehitystä yritystoiminnan kannalta	seuraa yhteistyössä ryhmän kanssa alan kehitystä ja kehitysnäkymiä yritystoiminnan kannalta
	arvioi opastettuna yhteistyössä ryhmän kanssa mahdollisuuksiaan yrittäjänä	arvioi yhteistyössä ryhmän kanssa mahdollisuuksiaan yrittäjänä	arvioi itsenäisesti mahdollisuuksiaan yrittäjänä ja asettaa itselleen kehittämistavoitteita

Liikeidean täsmen- täminen	selvittää opastettuna yhteistyössä ryhmän kanssa perustettavan yrityksen toimintamahdollisuuksia	selvittää ja raportoi yhteistyössä ryhmän kanssa perustettavan yrityksen toimintamahdollisuuksia	selvittää ja raportoi yhteistyössä ryhmän kanssa perustettavan yrityksen toimintamahdollisuuksia
	valitsee ohjattuna yhteistyössä ryhmän kanssa yritysmuodon ja laatii yrityksen perustamisasiakirjat	valitsee yhteistyössä ryhmän kanssa yritysmuodon ja laatii yrityksen perustamisasiakirjat	valitsee yhteistyössä ryhmän kanssa yritysmuodon ja laatii yrityksen perustamisasiakirjat
Yrityksen toiminnan suunnittelu ja toimiminen yrityksessä	osallistuu ohjattuna toiminnan suunnittelussa tarvittavan tiedon hankintaan, mm. miten tuote tai palvelu tuotetaan ja myydään ja miten talous hoidetaan	osallistuu yhteistyössä ryhmän kanssa yrityksen toiminnan suunnittelussa tarvittavan tiedon hankintaan, mm. miten tuote tai palvelu tuotetaan ja myydään ja miten talous hoidetaan	hyödyntää yhteistyössä ryhmän kanssa yrityksen toiminnan suunnittelussa tarvittavaa tietoa siitä, miten tuote tai palvelu tuotetaan ja myydään ja miten talous hoidetaan
	osallistuu ohjattuna yhteistyössä ryhmän kanssa yrityksen logistiikan suunnittelussa tarvittavan tiedon hankkimiseen	osallistuu yhteistyössä ryhmän kanssa yrityksen logistiikan suunnittelussa tarvittavan tiedon hankkimiseen	hyödyntää yhteistyössä ryhmän kanssa yrityksen logistiikan suunnittelussa tarvittavaa tietoa
	hankkii yhteistyössä ryhmän kanssa tietoa yrityksen perustamista ja toimintaa tukevista palveluista, mm. tilitoimiston palvelut	hankkii yhteistyössä ryhmän kanssa tietoa yrityksen perustamista ja toimintaa tukevista palveluista, mm. tilitoimiston palvelut	hankkii yhteistyössä ryhmän kanssa tietoa yrityksen perustamista ja toimintaa tukevista palveluista, mm. tilitoimiston palvelut
	soveltaa ohjattuna sovittujen tehtävien hoitamisessa tarvittavaa tietopohjaa	soveltaa yrityksen toiminnassa tarvittavaa tietopohjaa	soveltaa itsenäisesti yrityksen toiminnassa tarvittavaa tietopohjaa
	selvittää opastettuna, mitä lainsäädäntö edellyttää kirjanpidolta	selvittää, mitä lainsäädäntö edellyttää kirjanpidolta	selvittää, mitä ja miksi lainsäädäntö edellyttää kirjanpidolta
	säilyttää ohjattuna tarvittavat kuitit ja tositteet kirjanpitoa varten.	säilyttää kirjanpidossa tarvittavat kuitit ja tositteet	säilyttää kirjanpidossa tarvittavat kuitit ja tositteet
		tulkitsi esim. tilitoimiston avulla yrityksen tulosta.	tulkitsi esim. tilitoimiston avulla yrityksen tulosta ja tasetta.

Arvioinnin kohde	Arviointikriteerit		
4. Elinikäisen oppimisen avaintaidot	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija		
Oppiminen ja ongelmanratkaisu	hakee ohjattuna tietoa keskeisistä tuotteista, palveluista ja sopimuksia koskevista säädöksistä	hakee tietoa keskeisistä tuotteista, palveluista ja sopimuksia koskevasta lainsäädännöstä ja säädöksistä	soveltaa keskeistä tuotteita, palveluista ja sopimuksia koskevaa lainsäädäntöä ja muita säädöksiä
Vuorovaikutus ja yhteistyö	osallistuu ryhmän valintojen ja päätösten valmisteluun	tekee ryhmässä ehdotuksia, valintoja ja päätöksiä	tekee ryhmässä perusteltuja ehdotuksia, valintoja ja päätöksiä yrityksen toiminnan kehittämiseksi
	arvioi opastettuna omaa toimintaansa ja työnsä etenemistä	arvioi omaa toimintaansa ja työnsä etenemistä	arvioi omaa toimintaansa ja työnsä sekä yritystoiminnan etenemistä
	osallistuu yhteistyöneuvotteluihin ryhmän jäsenten ja sidosryhmien kanssa	neuvottelee yhteistyöstä ryhmän jäsenten kanssa ja osallistuu yhteistyöneuvotteluihin sidosryhmien kanssa	neuvottelee yhteistyöstä ryhmän jäsenten ja sidosryhmien kanssa
Ammattietiikka	noudattaa ohjattuna yritystoiminnassa sovittuja taloudellisia, sosiaalisia ja kestävän kehityksen mukaisia arvoja	noudattaa yritystoiminnassa sovittuja taloudellisia, sosiaalisia ja kestävän kehityksen mukaisia arvoja	noudattaa yritystoiminnassa taloudellisia, sosiaalisia ja kestävän kehityksen mukaisia arvoja

Terveys, turvallisuus ja toimintakyky	noudattaa alansa työturvallisuusohjeita omassa toiminnassaan ja asiakaspalvelutilanteissa	noudattaa alansa työturvallisuusohjeita omassa toiminnassaan ja asiakaspalvelutilanteissa	noudattaa alansa työturvallisuusohjeita omassa toiminnassaan ja asiakaspalvelutilanteissa
	suojautuu opastettuna työhön ja työympäristöön liittyviltä vaaroilta	suojautuu työhön ja työympäristöön liittyviltä vaaroilta	suojautuu työhön ja työympäristöön liittyviltä vaaroilta
	varmistaa opastettuna oman, työtovereiden ja asiakkaiden turvallisuuden tutuissa tilanteissa.	varmistaa ohjeiden mukaan oman, työtovereiden ja asiakkaiden turvallisuuden eri tilanteissa.	varmistaa oman, työtovereiden ja asiakkaiden turvallisuuden eri tilanteissa kehittää ryhmänsä turvallisuutta ja työkykyä kehittämällä omia työkäytäntöjään ja työympäristöään opastaa muita toimimaan terveellisesti ja turvallisesti toimissaan ryhmän jäsenenä.

Toteutustapa

Näyttöympäristönä voi olla esim. harjoitusyritys tai vastaava.

Näyttöympäristössä tulee olla osaamisen osoittamiseen tarvittavat toiminta- ja työprosessit, sopiva välineistö ja materiaalit. Osaamisen osoittamisen tulee tapahtua yhteistyössä näyttöympäristöksi valitun organisaation eri toimijoiden kanssa. Näyttöympäristölle asetettavat vaatimukset vaihtelevat opiskelijan ja/tai ryhmän itselleen asettamien oppimistavoitteiden mukaisesti. Tavoitteena on, että opiskelija kuvaa omaa toimintaansa ja projektin tuotoksia sekä osaamisensa oman ammattialansa käytänteiden mukaisesti mutta kuitenkin tarkoituksenmukaisesti.

Ammattitaidon osoittamistavat

Opiskelija osoittaa ammattitaitonsa toimimalla yhteistyössä ryhmän, yhteistyö- tai partneriyrityksen ja eri toimijoiden kanssa esim. harjoitusyrityksessä tai vastaavassa.

Ammattiosaamisen näytössä osoitetaan kokonaan

- ♦ työprosessin hallinta
- ♦ työmenetelmien, -välineiden ja materiaalien hallinta
- ♦ työn perustana olevan tiedon hallinta
- ♦ elinikäisen oppimisen avaintaidot.

Siltä osin kuin tutkinnon osassa vaadittavaa ammattitaitoa ei voida ammattiosaamisen näytössä osoittaa, sitä täydennetään muulla osaamisen arvioinnilla kuten haastattelujen, tehtävien ja muiden luotettavien menetelmien avulla.

Ammattiosaamisen näyttöjen arvioinnista päättää ammattiaineen opettaja.

Ammattiosaamisen näytön kuvaus

Yrittäjyys 10 ov opintokokonaisuuden näyttö suoritetaan arvioimalla ryhmässä omaa ja ryhmän osaamisen (tuotteen tai palvelun) tuotteistamismahdollisuuksia ja markkinoita. Arvioidaan ryhmän kanssa toimintaedellytyksiä ja täsmennetään liikeideaa. Hyödynnetään palveluja ja hankitaan yhteistyö- tai partneriyrityksiä ryhmälle. Laaditaan ryhmän kanssa alustava liiketoimintasuunnitelma ja perustetaan yritys tai työskennellään yrityssimulaatiossa tai muunlaisessa yritysympäristössä. Käynnistetään yhteistyössä ryhmän kanssa yritystoimintaa. Yrittäjyys tutkinnon osan aikana voidaan toimia ryhmänä perustetussa yrityksessä (NY) tai yrityssimulaatiossa. Yritystoiminnan päättäminen tai jatkaminen opiskelijan omana yrityksenä, yritystoiminta 10 ov. Tavoitteena on tehdä yhteistyötä yrityssimulaatiossa eri yritysten ja oppilaitosten kanssa.

Siltä osin kuin tutkinnon osassa vaadittavaa ammattitaitoa ei voida ammattiosaamisen näytössä tai tutkintotilaisuudessa osoittaa, sitä täydennetään muulla osaamisen arvioinnilla, kuten haastattelujen, tehtävien ja muiden menetelmien avulla.

4.4.2 Työpaikkaohjaajaksi valmentautuminen (2 ov)

Tämä tutkinnon osa toteutetaan vain ammatillisessa peruskoulutuksessa.

Arviointi

Työpaikkaohjaajaksi valmentautuminen tutkinnon osan arviointikriteerit on tehty kolmelle eri osaamisen tasolle sekä arvioinnin kohteet ja ne löytyvät rakennusalan opetussuunnitelman perusteista. Ammatillisessa peruskoulutuksessa arvioinnin kohteet ovat samalla tutkinnon osan keskeinen sisältö.

Ammattitaitovaatimukset

Opiskelija osaa

- ◆ tunnistaa työpaikalla työssäoppimiseen tai ammattiosaamisen näyttöön sopivat työtehtävät ja osaa selvittää niiden arviointikohteet ja -kriteerit
- ◆ neuvotella työyhteisössä työssäoppimisen ja ammattiosaamisen näyttöjen toteuttamisesta
- ◆ valmistella yhteistyössä opettajan ja työpaikkaohjaajan kanssa työssäoppimisen ja ammattiosaamisen näytön suunnitelmia
- ◆ perehdyttää muita opiskelijoita työpaikalla tai oppilaitoksissa tehtäviin töihin, toimintatapoihin ja sääntöihin
- ◆ esitellä alansa työ- ja koulutusmahdollisuuksia esimerkiksi työelämään tutustumisjaksolla oleville opiskelijoille
- ◆ käydä ohjauskeskusteluja, kehittää toimintaansa palautteen perusteella ja sovittela näkemyseroja
- ◆ toimia erilaisten oppijoiden ja työtovereiden kanssa
- ◆ vastaanottaa ja antaa kehittävää palautetta
- ◆ itsearvioida työssäoppimisen ja ammattiosaamisen näyttöään ennalta sovittujen arvioinnin kohteiden ja kriteereiden mukaan
- ◆ arvioida työhönsä liittyvät työturvallisuusriskit sekä toimia ja ohjata myös muita toimimaan työturvallisuusohjeiden mukaisesti.

Ammattitaidon osoittamistavat

Opiskelija osoittaa ammattitaitonsa tekemällä suunnitelman ammattiosaamisen näytöstä tai työssäoppimisesta. Hän perehtyy työyhteisön toimintaan, työtehtäviin, työkuultuuriin ja sääntöihin sekä arvioi työyhteisön työturvallisuusriskit ja työergonomiakysymykset oman työn osalta. Opiskelija kartoittaa mahdollisuudet toteuttaa työssäoppimista ja ammattiosaamisen näyttöjä työpaikalla. Opiskelija analysoi oman työssäoppimisensa ja ammattiosaamisen näyttönsä arvioinnit.

Ammattiosaamisen näyttö annetaan pääsääntöisesti jonkin muun ammattiosaamisen näytön yhteydessä.

Ammattiosaamisen näytössä osoitetaan vähintään

- ◆ työprosessin hallinnasta tuotteen tai palvelun valmistus
- ◆ työmenetelmien, -välineiden ja materiaalin hallinnasta materiaalien valinta ja käyttö
- ◆ työn perustana olevan tiedon hallinnasta estetiikan huomioon ottaminen valmistuksessa

- ♦ elinikäisen oppimisen avaintaidoista ammattietiikka ja terveys, turvallisuus ja toimintakyky

Siltä osin kuin tutkinnon osassa vaadittavaa ammattitaitoa ei voida ammattiosaamisen näytössä tai tutkintotilaisuudessa osoittaa, sitä täydennetään muulla osaamisen arvioinnilla, kuten haastattelujen, tehtävien ja muiden menetelmien avulla.

4.4.3 Ammattitaitoa syventävät tai laajentavat tutkinnon osat

4.4.3.1 Vaativa tilarakennuksen asiakastyö (10 ov)

Ammattitaitovaatimukset

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja osaa

- ♦ suunnitella vaativan tilarakennuksen asiakastyön
- ♦ organisoida ammattialaan liittyvän työn
- ♦ hinnoitella työn
- ♦ aikatauluttaa työn
- ♦ valmistaa vaativan tilarakennuksen asiakastyön
- ♦ viimeistellä vaativan tilarakennuksen asiakastyön
- ♦ noudattaa kestävän kehityksen periaatteita ammattityössä
- ♦ noudattaa työn tekemisestä annettuja työturvallisuusohjeita.

Arviointi

Taulukkoon on koottu arvioinnin kohteet sekä arviointikriteerit kolmelle eri osaamisen tasolle. Ammatillisessa peruskoulutuksessa arvioinnin kohteet ovat samalla tutkinnon osan keskeinen sisältö.

Arvioinnin kohde	Arviointikriteerit		
	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
1. Työprosessin hallinta	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
Vaativan tilarakennuksen asiakastyön suunnittelu	suunnittelee ohjattuna työtä	tekee toteuttamiskelpoisen työsuunnitelman	tekee loogisesti etenevän työsuunnitelman sekä muuttaa sitä tarpeen vaatiessa
Vaativan tilarakennuksen asiakastyön valmistaminen	valmistaa ohjattuna laatuvaatimusten mukaisen tuotoksen sekä noudattaa työaikoja ja aikatauluja	valmistaa laatuvaatimusten mukaisen tuotoksen, työskentelee suunnitelmallisesti ja noudattaa työaikoja ja aikatauluja	valmistaa laatuvaatimusten mukaisen tuotoksen, työskentelee suunnitelmallisesti ja noudattaa työaikoja ja sovittuja aikatauluja sekä neuvottelee poikkeamista
Hinnoittelu	laskee materiaalien kulutuksen ja tekee ohjattuna hinta-arvion materiaalikustannuksista.	laskee materiaalien kulutuksen, tekee hinta-arvion materiaalikustannuksista ja arvioi ohjattuna työhön käytettävän ajan.	laskee materiaalien kulutuksen, tekee hinta-arvion kokonaiskustannuksista ja tekee tarjouksen, joka sisältää materiaalikustannukset ja työhön käytettävän ajan.

Arvioinnin kohde	Arviointikriteerit		
2. Työmenetelmien, -välineiden ja materiaalin hallinta	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
Työmenetelmien ja -välineiden valinta	valitsee ohjattuna työhön sopivat työmenetelmät, -välineet, koneet ja laitteet	valitsee työhön sopivat työmenetelmät, -välineet, koneet ja laitteet sekä kehittää valmistustaitoaan	valitsee työhön sopivat työmenetelmät, -välineet, koneet ja laitteet sekä kehittää valmistustaitoaan ja valmistustaidon nopeutta
Materiaalien valinta	valitsee ohjattuna työhön sopivat materiaalit sekä käyttää niitä taloudellisesti.	valitsee käyttötarkoitukseen sopivat materiaalit sekä käyttää niitä taloudellisesti.	valitsee huollettavuudeltaan ja hinnaltaan käyttötarkoitukseen sopivat materiaalit ja käyttää niitä taloudellisesti.

Arvioinnin kohde	Arviointikriteerit		
3. Työn perustana olevan tiedon hallinta	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
Ammattiterminologian ja työsuunnitelmien käyttö	keskustelee ohjattuna valmistukseen liittyvistä asioista käyttäen ammattiterminologiaa	keskustelee valmistukseen liittyvistä asioista käyttäen ammattiterminologiaa ja lukee ohjeiden avulla työsuunnitelmia	keskustelee valmistukseen liittyvistä asioista käyttäen ammattiterminologiaa ja lukee sekä laatii työsuunnitelmia
Valmistusmenetelmän valinta	valitsee ohjattuna työhön soveltuvan valmistusmenetelmän	valitsee työhön soveltuvan valmistusmenetelmän ja arvioi ohjeiden avulla valinnan vaikutusta tuotteen toimivuuteen, kestävytyteen, ulkonäköön, laatuun tai hintaan	valitsee työhön soveltuvan valmistusmenetelmän ja arvioi ohjeiden avulla valinnan vaikutusta tuotteen toimivuuteen, kestävytyteen, ulkonäköön, laatuun ja hintaan
Kestävän kehityksen huomioon ottaminen omassa työskentelyssä	käyttää ohjattuna elinkaariajattelun huomioon ottavia työmenetelmiä, -välineitä ja materiaaleja.	käyttää elinkaariajattelun huomioon ottavia työmenetelmiä, -välineitä ja materiaaleja.	käyttää elinkaariajattelun huomioon ottavia työmenetelmiä, -välineitä ja materiaaleja ja kehittää ohjattuna toimintaansa.

Arvioinnin kohde	Arviointikriteerit		
4. Elinikäisen oppimisen avaintaidot	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
Oppiminen ja ongelmanratkaisu	ratkaisee ohjattuna työtehtävissä syntyneitä ongelmilanteita	ratkaisee työtehtävissä syntyneitä ongelmilanteita ja tekee valintoja	ratkaisee työtehtävissä syntyneitä ongelmilanteita sekä tekee valintoja ja päätöksiä
Vuorovaikutus ja yhteistyö	noudattaa vuorovaikutustilanteisiin annettuja ohjeita toimiessaan toimeksiantajan /tilaajan kanssa	toimii tilanteen vaatimalla tavalla työskennellessään toimeksiantajan / tilaajan kanssa	ilmaisee selkeästi asiansa ja tuorakentavasti esille erilaisia näkökantoja työskennellessään toimeksiantajan / tilaajan kanssa
Terveys, turvallisuus ja toimintakyky	noudattaa työssään annettuja ja työturvallisuusohjeita, huolehtii työympäristön siisteydestä ja välttää riskejä työssään	noudattaa työssään annettuja työturvallisuusohjeita sekä huolehtii työympäristön siisteydestä, välttää riskejä työssään ja ottaa työssään huomioon työyhteisön muut jäsenet	noudattaa työssään työturvallisuusohjeita, havaitsee ja tunnistaa työhönsä liittyvät vaarat ja ilmoittaa niistä sekä huolehtii työympäristön siisteydestä, välttää riskejä työssään ja ottaa työssään huomioon työyhteisön muut jäsenet
	käyttää ohjattuna turvallisia ja sopivasti kuormittavia ja vaihtelevia työmenetelmiä ottaen huomioon ergonomian.	käyttää ohjeiden avulla turvallisia ja sopivasti kuormittavia ja vaihtelevia työmenetelmiä ottaen huomioon ergonomian.	käyttää oma-aloitteisesti turvallisia ja sopivasti kuormittavia ja vaihtelevia työmenetelmiä ottaen huomioon ergonomian.

Toteutustapa

- ♦ ammattialan työtehtävä oppilaitoksen ulkopuolisessa projektissa tai oppilaitoksessa

Ammattitaidon osoittamistavat

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja osoittaa ammattitaitonsa toimimalla ammattialan ammattitaitovaatimusten mukaisessa asiakastyötehtävässä. Työtä tehdään siinä laajuudessa, että ammattitaidon voidaan todeta vastaavan ammattitaitovaatimuksia.

Ammattiosaamisen näytössä osoitetaan

- ◆ työprosessin hallinnasta muut paitsi hinnoittelu
- ◆ työmenetelmien, -välineiden ja materiaalin hallinta kokonaan
- ◆ työn perustana olevan tiedon hallinta kokonaan
- ◆ elinikäisen oppimisen avaintaidot kokonaan paitsi oppiminen ja ongelmanratkaisu

Siltä osin kuin tutkinnon osassa vaadittavaa ammattitaitoa ei voida ammattiosaamisen näytössä tai tutkintotilaisuudessa osoittaa, sitä täydennetään muulla osaamisen arvioinnilla.

Ammattiosaamisen näyttöjen arvioinnista päättää ammattiaineen opettaja.

Ammattiosaamisen näytön kuvaus

Vaativan tilarakennuksen asiakastyön valmistus. Opiskelija suunnittelee ja valmistaa ko. ammattialaan liittyvän tilaustyön. Näytössä valmistetaan tuotos monipuolisesti ammattialan työmenetelmiä ja osaamista hyödyntäen.

Ammattiosaamisen näytön lisäksi osaamista arvioidaan muulla arvioinnilla, jota on:

- ◆ Elinikäisen oppimisen avaintaidot (oppiminen ja ongelmanratkaisu) ja työprosessin hallinta (hinnoittelu)
  - Tehtävä/tehtäviä

Ajoitus

Opintojen loppuvaiheessa

Etenemisehto

Ammattiosaamisen näyttöön voi osallistua vasta, kun osaaminen on sillä tasolla, että näyttö on mahdollista suorittaa hyväksytysti.

4.4.4 Tutkinnon osat ammatillisista perustutkinnoista

Käsi- ja taideteollisuusalan perustutkintoon voidaan opiskelijan tai tutkinnon suorittajan henkilökohtaisen opiskelusuunnitelman mukaan yksilöllisesti sisällyttää tutkinnon osia jostain toisesta ammatillisesta perustutkinnosta.

Näyttötutkintojärjestelmässä todistuksen kyseisen tutkinnon osan suorittamisesta antaa aina ko. tutkinnosta vastaava tutkintotoimikunta. Perustutkinnon osaamisalasta vastaava tutkintotoimikunta hyväksyy kyseisen tutkinnon osan osaksi käsi- ja taideteollisuusalan perustutkintoa todistuksen perusteella.

4.4.5 Tutkinnon osat ammattitutkinnoista

Käsi- ja taideteollisuusalan perustutkintoon voidaan sisällyttää yksi ammatillinen tutkinnon osa ammattitutkinnoista, joiden tutkintojen perusteista Opetushallitus on päättänyt.

Koulutuksen järjestäjällä tulee olla voimassa oleva ko. ammattitutkinnon järjestämissopimus tai koulutuksen järjestäjä voi ostaa tutkintotilaisuudet sellaiselta koulutuksen järjestäjältä, jolla on järjestämissopimus.

Ammatillisessa peruskoulutuksessa todistuksen ammattitutkinnon osan suorittamisesta antaa aina ko. ammattitutkinnosta vastaava tutkintotoimikunta ja koulutuksen järjestäjä hyväksyy kyseisen ammattitutkinnon osan opiskelijan tutkintotodistukseen.

Näyttötutkintojärjestelmässä todistuksen ammattitutkinnon osan suorittamisesta antaa aina ko. ammattitutkinnosta vastaava tutkintotoimikunta. Käsi- ja taideteollisuusalaan kuuluvat tutkintotoimikunnat hyväksyvät kyseisen tutkinnon osan osaksi käsi- ja taideteollisuusalan perustutkintoa todistuksen perusteella.

4.4.6 Tutkinnon osat erikoisammattitutkinnoista

Käsi- ja taideteollisuusalan perustutkintoon voidaan sisällyttää yksi ammatillinen tutkinnon osa erikoisammattitutkinnoista, joiden tutkintojen perusteista Opetushallitus on päättänyt.

Koulutuksen järjestäjällä tulee olla voimassa oleva ko. erikoisammattitutkinnon järjestämissopimus tai koulutuksen järjestäjä voi ostaa tutkintotilaisuudet sellaiselta koulutuksen järjestäjältä, jolla on järjestämissopimus.

Ammatillisessa peruskoulutuksessa todistuksen erikoisammattitutkinnon osan suorittamisesta antaa aina ko. erikoisammattitutkinnosta vastaava tutkintotoimikunta ja koulutuksen järjestäjä hyväksyy kyseisen erikoisammattitutkinnon osan opiskelijan tutkintotodistukseen.

Näyttötutkintojärjestelmässä todistuksen erikoisammattitutkinnon osan suorittamisesta antaa aina ko. erikoisammattitutkinnosta vastaava tutkintotoimikunta.

Käsi- ja taideteollisuusalaan kuuluvat tutkintotoimikunnat hyväksyvät kyseisen erikoisammattitutkinnon osan osaksi käsi- ja taideteollisuusalan perustutkintoa todistuksen perusteella.

4.4.7 Tutkinnon osat ammattikorkeakouluopinnoista

Opiskelijalla on mahdollisuus valita opintoihinsa myös AMK-opintoihin valmentavia opintoja tai ammattikorkeakouluopintoja.

4.4.8 Ammattitaitoa täydentävät tutkinnon osat (yhteiset opinnot)

Koulutuksen järjestäjä tarjoaa opetussuunnitelmassaan ammattitaitoa täydentäviä tutkinnon osia (yhteisiä opintoja), jotka lisäävät opiskelijan mahdollisuutta valita luvussa 5 olevia ammattitaitoa täydentäviä tutkinnon osia (yhteisiä opintoja). Tutkinnon osat voivat olla pakollisten tutkinnon osien valinnaisia lisäosia (ks. tutkinnon perusteiden kohta 5.2.1). Koulutuksen järjestäjä määrittää näiden tutkinnon osien tavoitteet, keskeiset sisällöt ja arvioinnin. Tutkinnon osat voivat olla myös tutkinnon perusteiden kohdissa 5.2.2–5.2.7 esitettyjä ammattitaitoa täydentävien tutkinnon osien (yhteiset opinnot) valinnaisia tutkinnon osia. Koulutuksen järjestäjä voi tehdä niiden tarjonnassa yhteistyötä muiden koulutuksen järjestäjien kanssa. Opiskelija voi valita näitä tutkinnon osia myös muiden koulutuksen järjestäjien tarjonnasta.

4.4.9 Lukio-opinnot

Koulutuksen järjestäjä tarjoaa opetussuunnitelmassaan opiskelijalle mahdollisuuden sisällyttää tutkintoonsa lukioiden järjestämiä lukio-opintoja, jotka toteutetaan lukion opetussuunnitelman perusteiden mukaisesti ja joista lukio antaa todistuksen.

Koulutuksen järjestäjän päätöksellä opiskelija voi valita lukio-opintoja (esimerkiksi verkko-opintoja) eri lukiokoulutuksen järjestäjien tarjonnasta.

Tavoitteet

Opiskelija

- ◆ opiskelee lukion opetussuunnitelman mukaisia kursseja vähintään neljässä lukio-aineessa tavoitteena ylioppilastutkinnon suorittaminen
- ◆ ja suorittaa ylioppilastutkinnon
TAI
- ◆ opiskelee lukion kursseja tavoitteena parantaa jatko-opintovalmiuksiaan

Toteutustapa

- ◆ Luokkaopetus, tarvittaessa monimuoto-opetuksena (verkkoavusteinen opetus ja etäopetus) pääsääntöisesti oman lukion järjestämänä (poikkeustapauksissa opinto-ohjaajan läheteellä LYK:n aikuislukiossa)
- ◆ Kirjalliset ja suulliset harjoitukset
- ◆ Ryhmä- ja parityöskentely
- ◆ Itsenäinen työskentely
- ◆ Videonauhoitteiden hyödyntäminen

Ammattitaidon osoittamistavat

Arvioinnissa otetaan huomioon:

- ◆ jatkuva näyttö (asenne, käytös, läsnäolon säännöllisyys, tunnollisuus tehtävien teossa, tuntiaktiivisuus, opiskeluvälineistään huolehtiminen)
- ◆ kirjallinen koe
- ◆ suullinen esitys
- ◆ kirjalliset ja suulliset näytöt
- ◆ mahdollinen itse- tai toveriarviointi

Ajoitus

Mahdollisuuksien mukaan samanaikaisesti ammattitaitoa täydentävien tutkinnon osien kanssa (atto) ja yhteistoiminta-ajalla hajautettuna kolmelle vuodelle siten, että opiskelija voi aloittaa ylioppilaskokeiden suorittamisen jo kolmannen opiskeluvuoden syksyllä.

Etenemisehto

Suositus: Kurssit suoritetaan numerojärjestyksessä. Tarvittaessa järjestys voi olla toisenlainen.

Aiemmin suoritettut lukio-opinnot

Koko lukion oppimäärän hyväksytystä suorituksesta tunnustetaan 40 ov ammatilliseen perustutkintoon.

4.5 Ammatillista osaamista yksilöllisesti syventävät tutkinnon osat (perustutkintoa laajentavat tutkinnon osat)

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja voi yksilöllisesti sisällyttää perustutkintoonsa enemmän osia silloin kun se on työelämän alakohtaisiin tai paikallisiin ammattitaitovaatimuksiin vastaamisen ja tutkinnon suorittajan ammattitaidon syventämisen kannalta tarpeellista.

Ammatillista osaamista syventävät tutkinnon osat tulee mahdollisimman laajasti toteuttaa yhdessä työelämän kanssa työpaikoilla.

4.5.1 Yritystoiminta (10 ov)

Tämä tutkinnon osa toteutetaan vain ammatillisessa peruskoulutuksessa

Arviointi

Yrittäjyyden tutkinnon osan arviointikriteerit on tehty kolmelle eri osaamisen tasolle sekä arvioinnin kohteet ja ne löytyvät rakennusalan opetussuunnitelman perusteista. Ammatillisessa peruskoulutuksessa arvioinnin kohteet ovat samalla tutkinnon osan keskeinen sisältö.

Ammattitaitovaatimukset

Opiskelija osaa

- ◆ arvioida oman osaamisensa
- ◆ tutkia yrityksen toimintaympäristön
- ◆ hankkia liiketoiminnan kannalta välttämättömät yhteistyökumppanit
- ◆ laatia toimintasuunnitelman yritystoimintaa varten (LTS)
- ◆ kuvata valmistus- tai palveluprosessinsa
- ◆ laatia markkinointisuunnitelman yritykselleen
- ◆ valita sopivan yritysmuodon ja perustaa yrityksen
- ◆ hankkia rahoituksen

- ◆ segmentoida markkinat ja käyttää kilpailukeinoja
- ◆ suunnitella ja järjestää yrityksensä taloushallinnon
- ◆ johtaa yritystään

Ammattitaidon osoittamistavat

Opiskelija osoittaa ammattitaitonsa toimimalla yksin tai yhteistyössä ryhmän, yhteistyö- tai partneriyrityksen ja eri toimijoiden kanssa esim. harjoitusyrityksessä tai vastaavassa. Ammattiosaamisen näytöllä arvioidaan vähintään työprosessin ja elinikäisen oppimisen avaintaitojen hallinta.

Siltä osin kuin tutkinnon osassa vaadittavaa ammattitaitoa ei voida ammattiosaamisen näytössä osoittaa, sitä täydennetään muulla osaamisen arvioinnilla kuten haastattelujen, tehtävien ja muiden luotettavien menetelmien avulla.

4.5.2 Tutkinnon osat muista ammatillisista tutkinnoista (perustutkinnot, ammattitutkinnot, erikoisammattitutkinnot)

1. Tutkinnon osat ammatillisista perustutkinnoista

Käsi- ja taideteollisuusalan perustutkintoon voidaan opiskelijan tai tutkinnon suorittajan henkilökohtaisen opiskelusuunnitelman mukaan yksilöllisesti sisällyttää tutkinnon osia ammatillisista perustutkinnoista.

Näyttötutkintojärjestelmässä todistuksen perustutkinnon osan suorittamisesta antaa aina ko. perustutkinnosta vastaava tutkintotoimikunta ja käsi- ja taideteollisuusalaan kuuluvat tutkintotoimikunnat hyväksyvät kyseisen perustutkinnon osan osaksi käsi- ja taideteollisuusalan perustutkintoa todistuksen perusteella.

2. Tutkinnon osat ammattitutkinnoista

Käsi- ja taideteollisuusalan perustutkintoon voidaan opiskelijan tai tutkinnon suorittajan henkilökohtaisen opiskelusuunnitelman mukaan yksilöllisesti sisällyttää tutkinnon osia ammattitutkinnoista.

Koulutuksen järjestäjällä tulee olla voimassa oleva ko. ammattitutkinnon järjestämissopimus tai koulutuksen järjestäjä voi ostaa tutkintotilaisuudet sellaiselta koulutuksen järjestäjältä, jolla on järjestämissopimus.

Ammatillisessa peruskoulutuksessa todistuksen ammattitutkinnon osan suorittamisesta antaa aina ko. ammattitutkinnosta vastaava tutkintotoimikunta ja koulutuksen järjestäjä hyväksyy kyseisen ammattitutkinnon osan opiskelijan tutkintotodistukseen.

Näyttötutkintojärjestelmässä todistuksen kyseisen ammattitutkinnon osan suorittamisesta antaa aina ko. ammattitutkinnosta vastaava tutkintotoimikunta.

Käsi- ja taideteollisuusalaan kuuluvat tutkintotoimikunnat hyväksyvät kyseisen ammattitutkinnon osan osaksi käsi- ja taideteollisuusalan perustutkintoa todistuksen perusteella.

3. Tutkinnon osat erikoisammattitutkinnoista

Käsi- ja taideteollisuusalan perustutkintoon voidaan opiskelijan tai tutkinnon suorittajan henkilökohtaisen opiskelusuunnitelman mukaan yksilöllisesti sisällyttää osia erikoisammattitutkinnoista.

Koulutuksen järjestäjällä tulee olla voimassa oleva ko. erikoisammattitutkinnon järjestämissopimus tai koulutuksen järjestäjä voi ostaa tutkintotilaisuudet sellaiselta koulutuksen järjestäjältä, jolla on järjestämissopimus.

Ammatillisessa peruskoulutuksessa todistuksen erikoisammattitutkinnon osan suorittamisesta antaa aina ko. erikoisammattitutkinnosta vastaava tutkintotoimikunta ja koulutuksen järjestäjä hyväksyy kyseisen erikoisammattitutkinnon osan opiskelijan tutkintotodistukseen.

Näyttötutkintojärjestelmässä todistuksen kyseisen erikoisammattitutkinnon osan suorittamisesta antaa aina ko. erikoisammattitutkinnosta vastaava tutkintotoimikunta. Käsi- ja taideteollisuusalaan kuuluvat tutkintotoimikunnat hyväksyvät kyseisen erikoisammattitutkinnon osan osaksi käsi- ja taideteollisuusalan perustutkintoa todistuksen perusteella.

4.5.3 Ammatillista osaamista yksilöllisesti syventävät paikallisesti tarjottavat tutkinnon osat ammatillisessa peruskoulutuksessa

Koulutuksen järjestäjä voi tarjota hyväksymässään opetussuunnitelmassa opiskelijalle mahdollisuuden suorittaa ammatillista osaamista yksilöllisesti syventäviä tutkinnon osia, jotka vastaavat työelämän alueellisiin ja paikallisiin ammattitaitovaatimuksiin ja opiskelijan ammattitaidon syventämistarpeisiin. Tutkinnon osat on nimettävä ja niihin

on laadittava ammattitaitovaatimukset, arviointia varten arviointikriteerit ja ammattitaidon osoittamistavat.

4.6 Opinnäytetyö

Ammattitaitoa osoittava opinnäyte sisältyy vain ammatilliseen peruskoulutukseen. Opiskelija suunnittelee ja tekee omaa osaamistaan kokoavan opinnäytteen, joka voi olla esimerkiksi tuote, työnäyte, portfolio tai esitys. Opiskelija tunnistaa keskeiset ammatilliset vahvuutensa ja kehittää opinnäytettä tehdessään luovuuttaan, innovatiivisuuttaan sekä edistää ammatillista kasvuaan. Hän esittelee ja arvioi opinnäytteensä sekä sen suunnittelun ja toteutuksen. Opiskelija edistää opinnäytteellä omaa työllistymistään.

5 AMMATTITAITOA TÄYDENTÄVÄT TUTKINNON OSAT, 20 OV (YHTEISET OPINNOT) TAVOITTEET JA ARVIOINTI AMMATILLISESSA PERUSKOULUTUKSESSA

5.1 Pakolliset tutkinnon osat

5.1.1 Äidinkieli, suomi (4 ov)

5.1.1.1 Kirjallinen viestintä (1 ov)

Tavoitteet (tavoitteet K3 arviointikriteeristön mukaisesti)

Opiskelija

- ◆ osallistuu aktiivisesti ja rakentavasti sekä kantaa osaltaan vastuuta viestintäilma-
piiristä. Hän pystyy soveltamaan oppimaansa.
- ◆ hakee tietoa monipuolisesti ja ymmärtää lähdekritiikin merkityksen.
- ◆ ymmärtää tekstin tarkoituksen ja sisällön, tekee johtopäätöksiä ja osaa soveltaa
niitä esimerkiksi työselitysten tulkitsemisessa.
- ◆ kirjoittaa itsenäisesti sekä työstää tekstejään oman arvion ja palautteen pohjalta.
Hän hallitsee kielenkäytön perussäännöt sekä hioo tuottamiensa tekstien kieli- ja
ulkoasua. Hän käyttää tilanteeseen sopivaa kieltä.

Arviointi

Äidinkieli 1-4 ammattitaitoa täydentävän tutkinnon osan pakollisten opintojaksojen arviointikriteerit on tehty kolmelle eri osaamisen tasolle sekä arvioinnin kohteet ja ne löytyvät ammattialan opetussuunnitelman perusteista. Ammatillisessa peruskoulutuksessa arvioinnin kohteet ovat samalla tutkinnon osan keskeinen sisältö.

Jokaisesta opintojaksosta annetaan arvosana. Opintojaksojen arvosanat muodostavat yhdessä tutkinnon osan kokonaisarvosanan (4 ov). Tutkinnon osan arvosanaan

vaikuttaa myös äidinkielen valinnaisten lisäosien ja vapaasti valittavien tutkinnon osien arvosana(t).

Arvioinnin suorittaa (-vat) opintojaksosta vastaava(t) opettaja(t).

Arvioinnin kohde	Arviointikriteerit		
	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija		
Tiedon-hankinta	hakee ohjatusti ammattialansa kannalta keskeistä tietoa.	hankkii ammattialaansa liittyvää tietoa erilaisista lähteistä ja käyttää luotettavia lähteitä.	hakee tietoa monipuolisesti ja ymmärtää lähdekritiikin merkityksen.
Tekstin ymmärtäminen	löytää ohjatusti tekstin keskeisen ajatuksen.	ymmärtää tekstin keskeisen ajatuksen ja osaa yhdistää tekstin tietoja omiin kokemuksiinsa ja tietoihinsa.	ymmärtää tekstin tarkoituksen ja sisällön, tekee johtopäätöksiä ja osaa soveltaa niitä työtehtävissään.
Kirjallinen viestintä	kirjoittaa ohjatusti ammattitaidon kannalta keskeisiä tekstejä. Tuntee oikeinkirjoituksen perusasioita. Osaa kirjoittaa mallin mukaan erilaisia tekstejä.	kirjoittaa oikein ammattitaidon kannalta keskeisiä tekstejä. Käyttää sujuvia lause- ja virkerakenteita ja jaksottaa tekstiä. Laatii asianmukaisesti erilaisia tekstejä.	kirjoittaa itsenäisesti sekä työstää tekstejään oman arvioinnin ja palautteen pohjalta. Hallitsee kielenkäytön perussäännöt sekä hioo tuottamiensa tekstien kieli- ja ulkoasua. Käyttää tilanteeseen sopivaa kieltä.

Elinikäisen oppimisen avaintaidot: 1. Oppiminen ja ongelmanratkaisu, 2. Vuorovaikutus ja yhteistyö, 7. Estetiikka, 8. Viestintä ja mediaosaaminen, 10. Teknologia ja tietotekniikka, 11. Aktiivinen kansalaisuus ja eri kulttuurit.

Osaamisen tunnustamisessa lukion kurssit Kieli, tekstit ja vuorovaikutus (ÄI 1), Tekstien rakenteita ja merkityksiä (ÄI2), Tekstit ja vaikuttaminen (ÄI4) sekä jokin seuraavista Kirjallisuuden keinoja ja tulkintaa (ÄI3), Teksti, tyyli ja konteksti (ÄI5), Kieli, kirjallisuus ja identiteetti (ÄI6) tai Puheviestinnän taitojen syventäminen (ÄI7) korvaavat Äidinkieli, suomi -opinnot ammattitaitoa täydentävissä tutkinnon osissa (yhteiset opinnot).

Toteutustapa

- ◆ Lähiopetus, tarvittaessa monimuoto-opetuksena (verkkoavusteinen opetus ja etäopetus)
- ◆ Ammattialansa kirjalliset ja suulliset harjoitukset
- ◆ Ryhmä- ja parityöskentely
- ◆ Kirjastoon ja sen käyttöön tutustuminen
- ◆ Itsenäinen työskentely
- ◆ Tietokonetyöskentelyä tilanteesta riippuen

Ammattitaidon osoittamistavat

Arvioinnissa otetaan huomioon:

- ♦ jatkuva seuranta (asenne, käytös, läsnäolon säännöllisyys, tunnollisuus tehtävien teossa, tuntiaktiivisuus, opiskeluvälineistään huolehtiminen)
- ♦ kirjallinen koe tarvittaessa
- ♦ mahdolliset kirjalliset tuotokset ja suulliset esitykset
- ♦ mahdollinen itse- tai vertaisarviointi

Ajoitus

Opintojakso toteutetaan ensimmäisen lukuvuoden aikana.

Etenemisehto

Ei etenemisehtoa.

5.1.1.2 Suullinen viestintä (1 ov)

Tavoitteet (tavoitteet K3 arviointikriteeristön mukaisesti)

Opiskelija

- ♦ toimii erilaisissa vuorovaikutustilanteissa asiakaslähtöisesti, joustavasti ja vakuuttavasti. Hän osallistuu aktiivisesti ja rakentavasti keskusteluun sekä ilmaisee monipuolisesti näkemyksiään.
- ♦ osaa työpaikalla ja asiakastilanteissa ottaa luontevasti huomioon sanattoman viestinnän eri osa-alueet.
- ♦ suunnittelee esityksensä huolellisesti. Hän saa puhuessaan kontaktin kuulijoihinsa ja osaa havainnollistaa esitystään sekä rakentaa sen sisällön loogiseksi.

Arviointi

Äidinkieli 1-4 ammattitaitoa täydentävän tutkinnon osan pakollisten opintojaksojen arviointikriteerit on tehty kolmelle eri osaamisen tasolle sekä arvioinnin kohteet ja ne löytyvät ammattialan opetussuunnitelman perusteista. Ammatillisessa peruskoulutuksessa arvioinnin kohteet ovat samalla tutkinnon osan keskeinen sisältö.

Jokaisesta opintojaksosta annetaan arvosana. Opintojaksojen arvosanat muodostavat yhdessä tutkinnon osan kokonaisarvosanan (4 ov). Tutkinnon osan arvosanaan vaikuttaa myös äidinkielen valinnaisten lisäosien ja vapaasti valittavien tutkinnon osien arvosana(t).

Arvioinnin suorittaa (-vat) opintojaksosta vastaava(t) opettaja(t).

Arvioinnin kohde	Arviointikriteerit		
	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija		
Vuorovaikutus ja työelämän kielenkäyttö-tilanteissa toimiminen	toimii asiallisesti vuorovaikutustilanteissa mm. kokouksissa. Osallistuu keskusteluun käyttämällä puheenvuoroja. Osaa ilmaista mielipiteensä.	toimii asiallisesti ja kohteliaasti erilaisissa vuorovaikutustilanteissa. Osallistuu keskusteluun ja vie sitä eteenpäin. Perustelee mielipiteensä ja väitteensä. Osaa esittää asiansa ymmärrettävästi.	toimii erilaisissa vuorovaikutustilanteissa asiakaslähtöisesti, joustavasti ja vakuuttavasti. Osallistuu aktiivisesti ja rakentavasti keskusteluun. Ilmaisee monipuolisesti näkemyksiään.
	tietää sanattoman viestinnän eri osa-alueet.	osaa useissa eri yhteyksissä ottaa huomioon sanattoman viestinnän.	osaa työpaikalla ja asiakastilanteissa ottaa luontevasti huomioon sanattoman viestinnän eri osa-alueet.
	osaa valmistella lyhyen esityksen.	valmistautuu esitykseen ja ottaa huomioon kuulijat.	suunnittelee esityksensä huolellisesti. Saa puhuessaan kontaktin kuulijoihinsa. Osaa havainnollistaa esitystään ja rakentaa sen sisällön loogiseksi.

Elinikäisen oppimisen avaintaidot: 1. Oppiminen ja ongelmanratkaisu, 2. Vuorovaikutus ja yhteistyö, 7. Estetiikka, 8. Viestintä ja mediaosaaminen, 10. Teknologia ja tietotekniikka, 11. Aktiivinen kansalaisuus ja eri kulttuurit.

Osaamisen tunnustamisessa lukion kurssit Kieli, tekstit ja vuorovaikutus (ÄI 1), Tekstien rakenteita ja merkityksiä (ÄI2), Tekstit ja vaikuttaminen (ÄI4) sekä jokin seuraavista Kirjallisuuden keinoja ja tulkintaa (ÄI3), Teksti, tyyli ja konteksti (ÄI5), Kieli, kirjallisuus ja identiteetti (ÄI6) tai Puheviestinnän taitojen syventäminen (ÄI7) korvaavat Äidinkieli, suomi -opinnot ammattitaitoa täydentävissä tutkinnon osissa (yhteiset opinnot).

Toteutustapa

- ◆ Lähiopetus, tarvittaessa monimuoto-opetuksena (verkkoavusteinen opetus ja etäopetus)
- ◆ Kirjalliset ja suulliset harjoitukset
- ◆ Ryhmä- ja parityöskentely
- ◆ Itsenäinen työskentely
- ◆ Tietokonetyöskentely muutamilla tunneilla
- ◆ Videoituja harjoituksia tarvittaessa, esim. työsuoritusten kuvaaminen
- ◆ Videonauhoitteiden hyödyntäminen

Ammattitaidon osoittamistavat

Arvioinnissa otetaan huomioon:

- ◆ jatkuva seuranta (asenne, käytös, läsnäolon säännöllisyys, tunnollisuus tehtävien teossa, tuntiaktiivisuus, opiskeluvälineistään huolehtiminen)
- ◆ kirjallinen koe tarvittaessa
- ◆ mahdolliset kirjalliset tuotokset ja suulliset esitykset
- ◆ mahdollinen itse- tai vertaisarviointi

Ajoitus

Opintojakso toteutetaan kahden ensimmäisen lukuvuoden aikana.

Etenemisehto

Ei etenemisestettä.

5.1.1.3 Kieli ja kulttuuri (1 ov)

Tavoitteet (tavoitteet K3 arviointikriteeristön mukaisesti)

Opiskelija

- ◆ osaa käyttää luontevasti erilaisia kulttuurimuotoja (kirjallisuus, elokuva, teatteri jne.).
- ◆ osaa analysoida ja tulkita kirjallisuutta (myös lähdemateriaaleja) ja muita taiteen lajeja.
- ◆ haluaa toimia ihmisten kanssa, joilla on erilainen kulttuuritausta ja kieli.
- ◆ suhtautuu suvaitsevasti kaikkiin kanssaihmiisiin.
- ◆ haluaa verkostoitua ammattialalla ja on kiinnostunut alan ja itsensä kehittämistä (esim. jatko-opinnot).
- ◆ hallitsee hyvin ammattialansa ammattisanaston.
- ◆ hyödyntää monipuolisesti viestintävälineitä ja arvioi kriittisesti mediatekstejä.

Arviointi

Äidinkieli 1-4 ammattitaitoa täydentävän tutkinnon osan pakollisten opintojaksojen arviointikriteerit on tehty kolmelle eri osaamisen tasolle sekä arvioinnin kohteet ja ne löytyvät ammattialan opetussuunnitelman perusteista. Ammatillisessa peruskoulutuksessa arvioinnin kohteet ovat samalla tutkinnon osan keskeinen sisältö.

Jokaisesta opintojaksosta annetaan arvosana. Opintojaksojen arvosanat muodostavat yhdessä tutkinnon osan kokonaisarvosanan (4 ov). Tutkinnon osan arvosanaan vaikuttaa myös äidinkielen valinnaisten lisäosien ja vapaasti valittavien tutkinnon osien arvosana(t).

Arvioinnin suorittaa (-vat) opintojaksosta vastaava(t) opettaja(t).

Arvioinnin kohde	Arviointikriteerit		
	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija		
Vuorovaikutus ja työelämän kielenkäyttö-tilanteissa toimiminen	osaa toimissaan ottaa huomioon erilaiset ihmiset	osaa toimia luontevasti monikulttuurisessa ympäristössä.	haluaa toimia ihmisten kanssa, joilla on erilainen kulttuuritausta ja kieli. Suhtautuu suvaitsevasti kaikkiin työtovereihinsa.
	on kiinnostunut ammattialasta.	tuntee olevansa oikealla alalla ja pohtii oman alansa näkymiä.	haluaa verkostoitua ammattialalla ja on kiinnostunut alan ja itsensä kehittämisestä.
	tuntee ammattialansa ammattikielen ja käyttää sitä.	osaa kirjoittaa oikein ammattialansa ammattikieltä.	hallitsee hyvin ammattialansa ammattisanaston.
Mediaosaaminen	Tietää ammattialansa keskeiset mediat ja noudattaa ohjatusti tekijänoikeuksia.	Tuntee ammattialansa keskeiset mediat. Tuntee tekijänoikeudet oikeutena ja velvoitteena noudattaa tekijänoikeuksia mm. ilmoittamalla lähteensä.	Hyödyntää monipuolisesti viestintävälineitä ja arvioi kriittisesti mediatekstejä.
Kielen ja kulttuurin tunteminen	tiedostaa kulttuurin moninaisuuden.	oppii arvostamaan omaa kulttuuriin ja sen säilyttämistä.	käyttää luontevasti erilaisia kulttuurimuotoja.
	löytää ohjauksen avulla esim. kirjallisuudesta, elokuvasta tai teatterista itseään kiinnostavaa luettavaa ja katsottavaa.	osaa eritellä kirjallisuutta ja muita taidemuotoja.	osaa analysoida ja tulkita kirjallisuutta ja muita taiteen lajeja.

Elinikäisen oppimisen avaintaidot: 1. Oppiminen ja ongelmanratkaisu, 2. Vuorovaikutus ja yhteistyö, 7. Estetiikka, 8. Viestintä ja mediaosaaminen, 10. Teknologia ja tietotekniikka, 11. Aktiivinen kansalaisuus ja eri kulttuurit.

Osaamisen tunnustamisessa lukion kurssit Kieli, tekstit ja vuorovaikutus (ÄI 1), Tekstien rakenteita ja merkityksiä (ÄI2), Tekstit ja vaikuttaminen (ÄI4) sekä jokin seuraavista Kirjallisuuden keinoja ja tulkintaa (ÄI3), Teksti, tyyli ja konteksti (ÄI5), Kieli, kirjallisuus ja identiteetti (ÄI6) tai Puheviestinnän taitojen syventäminen (ÄI7) korvaavat Äidinkieli, suomi -opinnot ammattitaitoa täydentävissä tutkinnon osissa (yhteiset opinnot).

Toteutustapa

- ◆ Lähiopetus, tarvittaessa monimuoto-opetuksena (verkkoavusteinen opetus ja etäopetus)
- ◆ Kirjalliset ja suulliset harjoitukset
- ◆ Ryhmä- ja parityöskentely
- ◆ Vierailut
- ◆ Itsenäinen työskentely
- ◆ Tietokonetyöskentely
- ◆ Teatteri- tai muun vastaavan kulttuurikokemuksen hankkiminen

- ◆ Erilaisia kädentaitoihin liittyviä materiaaleja tarvittaessa, esim. taustapahveja, tekstaustusseja, erikoispapereita ja toimistotarvikkeita julisteita, ammatillisia kuvakoosteita ym. varten

Ammattitaidon osoittamistavat

Arvioinnissa otetaan huomioon:

- ◆ jatkuva seuranta (asenne, käytös, läsnäolon säännöllisyys, tunnollisuus tehtävien teossa, tuntiaktiivisuus, opiskeluvälineistään huolehtiminen)
- ◆ kirjallinen koe tarvittaessa
- ◆ mahdolliset kirjalliset tuotokset ja suulliset esitykset
- ◆ mahdollinen itse- tai vertaisarviointi

Ajoitus

Opintojakso toteutetaan kahden ensimmäisen lukuvuoden aikana.

Etenemisehto

Ei etenemisestettä.

5.1.1.4 Työelämän asiakirjat (1 ov)

Tavoitteet (tavoitteet K3 arviointikriteeristön mukaisesti)

Opiskelija

- ◆ hallitsee työnhaun eri menetelmät ja toimii työelämän erilaisissa tilanteissa luontevasti ja tilanteenmukaisesti.
- ◆ osaa laatia itsenäisesti harkittuja ja kielellisesti hyviä työelämän asiakirjoja (esimerkiksi ammattialansa työselitteet, raportit, työhakemus, CV ja työsopimus).
- ◆ hallitsee keskeiset kokous- ja neuvottelutekniikan taidot sekä osallistuu harjoitukseen aktiivisesti.
- ◆ miettii ja ideoi oman opinnäytetyönsä aiheita ja tekee siitä alustavan suunnitelman.

Arviointi

Äidinkieli 1-4 ammattitaitoa täydentävän tutkinnon osan pakollisten opintojaksojen arviointikriteerit on tehty kolmelle eri osaamisen tasolle sekä arvioinnin kohteet ja ne löytyvät ammattialansa opetussuunnitelman perusteista. Ammatillisessa peruskoulutuksessa arvioinnin kohteet ovat samalla tutkinnon osan keskeinen sisältö.

Jokaisesta opintojaksosta annetaan arvosana. Opintojaksojen arvosanat muodostavat yhdessä tutkinnon osan kokonaisarvosanan (4 ov). Tutkinnon osan arvosanaan vaikuttaa myös äidinkielen valinnaisten lisäosien ja vapaasti valittavien tutkinnon osien arvosana(t).

Arvioinnin suorittaa (-vat) opintojaksosta vastaava(t) opettaja(t).

Arvioinnin kohde	Arviointikriteerit		
	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija		
Kirjallinen viestintä	selviytyy tyydyttävästi työelämän tavallisista kielenkäyttötilanteista, kuten esittäytymisen, työhönottohaastattelu ja kysymyksiin vastaaminen.	tuntee työnhaun eri menetelmiä ja selviytyy hyvin työelämän keskeisistä kielenkäyttötilanteista.	hallitsee työnhaun eri menetelmät ja toimii työelämän erilaisissa tilanteissa luontevasti ja tilanteenmukaisesti.
	osaa laatia työelämän perusasiakirjoja ohjeiden mukaan.	laatii käyttökelpoisia työelämän asiakirjoja.	laatii itsenäisesti harkittuja ja kielellisesti hyviä työelämän asiakirjoja.
	tietää opinnäytetyön rakenteen.	osaa tehdä opinnäytetyöhön liittyviä harjoituksia. Osaa raportoida oman työnsä hyvällä suomen kielellä.	mieltii ja ideoi oman opinnäytetyönsä aihetta ja tekee siitä alustavan suunnitelman.
Vuorovaikutus ja työelämän kielenkäyttö-tilanteissa toimiminen	tuntee kokouksen ja neuvottelun erot. Seuraa keskustelua häiritsemättä ja asiallisesti.	pystyy toimimaan asiallisesti kokouksessa ja neuvottelussa. Käyttää puheenvuoroja. Osaa laatia keskeiset kokous- ja neuvotteluasiakirjat.	hallitsee keskeiset kokous- ja neuvottelutekniikan taidot sekä osallistuu harjoituksiin aktiivisesti.

Elinikäisen oppimisen avaintaidot: 1. Oppiminen ja ongelmanratkaisu, 2. Vuorovaikutus ja yhteistyö, 7. Estetiikka, 8. Viestintä ja mediaosaaminen, 10. Teknologia ja tietotekniikka, 11. Aktiivinen kansalaisuus ja eri kulttuurit.

Osaamisen tunnustamisessa lukion kurssit Kieli, tekstit ja vuorovaikutus (ÄI 1), Tekstien rakenteita ja merkityksiä (ÄI2), Tekstit ja vaikuttaminen (ÄI4) sekä jokin seuraavista Kirjallisuuden keinoja ja tulkintaa (ÄI3), Teksti, tyyli ja konteksti (ÄI5), Kieli, kirjallisuus ja identiteetti (ÄI6) tai Puheviestinnän taitojen syventäminen (ÄI7) korvaavat Äidinkieli, suomi -opinnot ammattitaitoa täydentävissä tutkinnon osissa (yhteiset opinnot).

Toteutustapa

- ◆ Lähiopetus, tarvittaessa monimuoto-opetuksena (verkkoavusteinen opetus ja etäopetus)
- ◆ Kirjalliset ja suulliset harjoitukset
- ◆ Ryhmä- ja parityöskentely
- ◆ Vierailut esim. työvoimatoimistoon mahdollisuuksien mukaan
- ◆ Itsenäinen työskentely
- ◆ Tietokonetyöskentelyä tilanteesta riippuen
- ◆ Videoituja harjoituksia tarvittaessa, esim. työhaastattelujen kuvaaminen
- ◆ Videonauhoitteiden hyödyntäminen

Ammattitaidon osoittamistavat

Arvioinnissa otetaan huomioon:

- ♦ jatkuva seuranta (asenne, käytös, läsnäolon säännöllisyys, tunnollisuus tehtävien teossa, tuntiaktiivisuus, opiskeluvälineistään huolehtiminen)
- ♦ kirjallinen koe tarvittaessa
- ♦ mahdolliset kirjalliset tuotokset ja suulliset esitykset
- ♦ mahdollinen itse- tai vertaisarviointi

Ajoitus

Opintojen loppuvaiheessa, lähellä opinnäytetyön valmistamista.

Etenemisehto

Ei etenemisestettä.

5.1.1.5 Venäjä, oma äidinkieli venäjänkielisillä opiskelijoilla (4 ov)

5.1.1.5.1 Oma äidinkieli ja sen käyttö (1 ov)

Tavoitteet (tavoitteet K3 arviointikriteeristön mukaisesti)

Opiskelija

- ♦ erittelee venäjän kielen osaamistaan sekä aikaisempia tietojaan kielestään ja kulttuuristaan
- ♦ tuntee kielen historian ja nykytilanteen
- ♦ tutustuu venäjän kielen käyttöön ja kielen vaihteluun asianomaisella kielialueella
- ♦ kuuntelee äidinkieltä eri tilanteissa
- ♦ kartuttaa sanastoa
- ♦ määrittelee eri alojen käsitteitä venäjän kielellä
- ♦ tuntee venäjän kielen sanaluokat ja niiden ominaisuudet

Arviointi

Venäjä, oma äidinkieli venäjänkielisillä opiskelijoilla, 1-4 ammattitaitoa täydentävän tutkinnon osan opintojaksojen arviointikriteerit on tehty kolmelle eri osaamisen tasolle sekä arvioinnin kohteet ja ne löytyvät ammattialansa opetussuunnitelman perusteista. Ammatillisessa peruskoulutuksessa arvioinnin kohteet ovat samalla tutkinnon osan keskeinen sisältö.

Jokaisesta opintojaksosta annetaan arvosana. Opintojaksojen arvosanat muodostavat yhdessä tutkinnon osan kokonaisarvosanan (4 ov). Tutkinnon osan arvosanaan vaikuttaa myös venäjän kielen valinnaisten lisäosien ja vapaasti valittavien tutkinnon osien arvosana(t).

Arvioinnin suorittaa (-vat) opintojaksosta vastaava(t) opettaja(t).

Arvioinnin kohde	Arviointikriteerit		
	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija		
Kielen ja kulttuurin tunteminen	hahmottaa oman kielensä kirjoitustavat	lukee ja kirjoittaa omalla kielellään lyhyitä tekstejä	lukee monipuolisia tekstejä omalla kielellään ja kirjoittaa erilaisia tarkoituksia varten
	osaa kertoa oman kieliympäristönsä ja kulttuurinsa keskeisistä piirteistä	tutustuu käytännössä oman kielensä ja kulttuuripiirinsä kirjallisuuteen	tuntee oman äidinkiелensä rakennetta ja oikeakielisyyttä
	osaa nimetä oman kielensä kulttuurisia juuria	tuntee oman kielensä kulttuurisia juuria ja kielisukulaisuussuhteita	saavuttaa vahvan kulttuurisen identiteetin ja säilyttää kulttuurisiteensä siihen ympäristöön, jossa on kasvanut
		tuntee äidinkiелensä käyttömahdollisuuksia ja vaihtelua omalla kielialueellaan	on kiinnostunut äidinkielestään ja omasta kielitaustastaan ja on motivoitunut kehittämään äidinkielen taitoaan edelleen
Tiedonhankinta ja media-osaaminen	tuntee oman kielensä tärkeimpiä viestintäkanavia	hankkii tietoja eri viestintävälineitä hyödyntäen omalla äidinkielellään (esim. sanakirjat, tietoverkot)	hankkii tietoja eri viestintävälineitä hyödyntäen omalla äidinkielellään ja vertailee kriittisesti eri lähteitä
Vuorovaikutus ja työelämän kielenkäyttötilanteissa toimiminen	osaa pitää lyhyen esityksen omalla äidinkielellään	osaa viestiä ymmärrettävästi omalla äidinkielellään ammattialan asioista	laatii erilaisia tekstejä oman kulttuurinsa viestintätavotteita noudattaen ja käyttää suullista äidinkielen tai-toaan aktiivisesti
	tuntee puheilmaston muotoja omassa ja suomalaisessa kulttuurissa	vertailee oman kielensä ja suomen kielen käyttöä	vertailee omaa kieltään ja suomen kieltä puhuvien kommunikaatiota
	ilmaisee itseään suullisesti kulttuuripiirinsä yhteisössä tavallisimmissa kielenkäyttötilanteissa.	käyttää omalla kielellään ammattialansa keskeisiä käsitteitä ja ottaa osaa keskusteluun omalla kielialueellaan.	laajentaa sanavarastoaan ammattialalla ja kehittää ammattitaitoaan tarvittaessa omalla kielellään
		ymmärtää kaksikielisuuden merkityksen omalle työlleen.	osaa toimia oman kulttuurinsa parissa vastaavassa ammatissa.

Elinikäisen oppimisen avaintaidot: 2. Vuorovaikutus- ja yhteistyö, 8. Viestintä- ja mediaosaaminen, 10. Teknologia ja tietotekniikka, 11. Aktiivinen kansalaisuus ja eri kulttuurit.

Osaamisen tunnustamisessa lukion kurssit Oma äidinkieli ja sen käyttö (ÄIM1) ja Kielialueen kulttuuri (ÄIM3) korvaavat Äidinkieli, oma äidinkieli vieraskielisillä opiskelijoilla -opinnot ammattitaitoa täydentävissä tutkinnon osissa (yhteiset opinnot).

Toteutustapa

- ◆ Lähiopetus, tarvittaessa monimuoto-opetuksena (verkkoavusteinen opetus ja etäopetus)
- ◆ Ryhmä-, pari-, ja itsenäinen työskentely tarpeen mukaan

Ammattitaidon osoittamistavat

Arvioinnissa otetaan huomioon:

- ◆ jatkuva seuranta (asenne, käytös, läsnäolon säännöllisyys, tunnollisuus tehtävien teossa, tuntiaktiivisuus, opiskeluvälineistään huolehtiminen)
- ◆ kirjallinen koe tarvittaessa
- ◆ mahdollinen itse- tai vertaisarviointi

Ajoitus

Tutkinnon osa toteutetaan tutkinnon aikana.

Etenemisehto

Ei etenemisestettä.

5.1.1.5.2 Kielitieto ja oikeakielisyys (1 ov)

Tavoitteet (tavoitteet K3 arviointikriteeristön mukaisesti)

Opiskelija

- ◆ perehtyy tarkemmin venäjän kielen rakenteeseen ja erityispiirteisiin suomen kielen verrattuna
- ◆ harjoittelee kielen kirjallista käyttöä
- ◆ hallitsee venäjän kielen oikean kirjoitustekniikan sekä käsin että tietokoneella
- ◆ osaa taivuttaa sanoja venäjän kielellä
- ◆ hallitsee rektion ominaispiirteet venäjän kielellä
- ◆ osaa tuottaa tekstiä aiheen mukaan

Arviointi

Venäjä, oma äidinkieli venäjänkielisillä opiskelijoilla, 1-4 ammattitaitoa täydentävän tutkinnon osan opintojaksojen arviointikriteerit on tehty kolmelle eri osaamisen tasolle sekä arvioinnin kohteet ja ne löytyvät ammattialansa opetussuunnitelman perusteista. Ammatillisessa peruskoulutuksessa arvioinnin kohteet ovat samalla tutkinnon osan keskeinen sisältö.

Jokaisesta opintojaksosta annetaan arvosana. Opintojaksojen arvosanat muodostavat yhdessä tutkinnon osan kokonaisarvosanan (4 ov). Tutkinnon osan arvosanaan vaikuttaa myös venäjän kielen valinnaisten lisäosien ja vapaasti valittavien tutkinnon osien arvosana(t).

Arvioinnin suorittaa (-vat) opintojaksosta vastaava(t) opettaja(t).

Arvioinnin kohde	Arviointikriteerit		
	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija		
Kielen ja kulttuurin tunteminen	hahmottaa oman kielensä kirjoitustavat	lukee ja kirjoittaa omalla kielellään lyhyitä tekstejä	lukee monipuolisia tekstejä omalla kielellään ja kirjoittaa erilaisia tarkoituksia varten
	osaa kertoa oman kieliympäristönsä ja kulttuurinsa keskeisistä piirteistä	tutustuu käytännössä oman kielensä ja kulttuuripiirinsä kirjallisuuteen	tuntee oman äidinkielenensä rakennetta ja oikeakielisyyttä
	osaa nimetä oman kielensä kulttuurisia juuria	tuntee oman kielensä kulttuurisia juuria ja kielisukulaisuussuhteita	saavuttaa vahvan kulttuurisen identiteetin ja säilyttää kulttuurisiteensä siihen ympäristöön, jossa on kasvanut
		tuntee äidinkielenensä käyttömahdollisuuksia ja vaihtelua omalla kielialueellaan	on kiinnostunut äidinkielestään ja omasta kielitaustastaan ja on motivoitunut kehittämään äidinkielen taitoaan edelleen
Tiedonhankinta ja media-osaaminen	tuntee oman kielensä tärkeimpiä viestintäkanavia	hankkii tietoja eri viestintävälineitä hyödyntäen omalla äidinkielellään (esim. sanakirjat, tietoverkot)	hankkii tietoja eri viestintävälineitä hyödyntäen omalla äidinkielellään ja vertailee kriittisesti eri lähteitä
Vuorovaikutus ja työelämän kielenkäyttötilanteissa toimiminen	osaa pitää lyhyen esityksen omalla äidinkielellään	osaa viestiä ymmärrettävästi omalla äidinkielellään ammatin alan asioista	laatii erilaisia tekstejä oman kulttuurinsa viestintätavotteita noudattaen ja käyttää suullista äidinkielen taitoaan aktiivisesti
	tuntee puheilmaston muotoja omassa ja suomalaisessa kulttuurissa	vertailee oman kielensä ja suomen kielen käyttöä	vertailee omaa kieltään ja suomen kieltä puhuvien kommunikaatiota
	ilmaisee itseään suullisesti kulttuuripiirinsä yhteisössä tavallisimmissa kielenkäyttötilanteissa.	käyttää omalla kielellään ammatin alan keskeisiä käsitteitä ja ottaa osaa keskusteluun omalla kielialueellaan.	laajentaa sanavarastoaan ammatin alalla ja kehittää ammattaitoaan tarvittaessa omalla kielellään
		ymmärtää kaksikielisuuden merkityksen omalle työlleen.	osaa toimia oman kulttuurinsa parissa vastaavassa ammatissa.

Elinikäisen oppimisen avaintaidot: 2. Vuorovaikutus- ja yhteistyö, 8. Viestintä- ja mediaosaaminen, 10. Teknologia ja tietotekniikka, 11. Aktiivinen kansalaisuus ja eri kulttuurit.

Osaamisen tunnustamisessa lukion kurssit Oma äidinkieli ja sen käyttö (ÄIM1) ja Kielialueen kulttuuri (ÄIM3) korvaavat Äidinkieli, oma äidinkieli vieraskielisillä opiskelijoilla -opinnot ammattitaitoa täydentävissä tutkinnon osissa (yhteiset opinnot).

Toteutustapa

- ◆ Lähiopetus, tarvittaessa monimuoto-opetuksena (verkkoavusteinen opetus ja etäopetus)
- ◆ Ryhmä-, pari-, ja itsenäinen työskentely tarpeen mukaan

Ammattitaidon osoittamistavat

Arvioinnissa otetaan huomioon:

- ♦ jatkuva seuranta (asenne, käytös, läsnäolon säännöllisyys, tunnollisuus tehtävien teossa, tuntiaktiivisuus, opiskeluvälineistään huolehtiminen)
- ♦ kirjallinen koe tarvittaessa
- ♦ mahdollinen itse- tai vertaisarviointi

Ajoitus

Tutkinnon osa toteutetaan tutkinnon aikana.

Etenemisehto

Ei etenemisestettä.

5.1.1.5.3 Kielialueen kulttuuri. Viestintä ja yhteiskunta (1 ov)

Tavoitteet (tavoitteet K3 arviointikriteeristön mukaisesti)

Opiskelija

- ♦ tutustuu venäläisiin kulttuuriperinteisiin, myös suulliseen kansanperinteeseen, uskontoon ja uskomuksiin
- ♦ vertaa oman kulttuurin piirteitä suomalaiseen kulttuuriin
- ♦ perehtyy venäjän ajankohtaisiin mediateksteihin kuten uutisiin, mainoksiin, artikkeleihin ja reportaaseihin

Arviointi

Venäjä, oma äidinkieli venäjänkielisillä opiskelijoilla, 1-4 ammattitaitoa täydentävän tutkinnon osan opintojaksojen arviointikriteerit on tehty kolmelle eri osaamisen tasolle sekä arvioinnin kohteet ja ne löytyvät ammattialan opetussuunnitelman perusteista. Ammatillisessa peruskoulutuksessa arvioinnin kohteet ovat samalla tutkinnon osan keskeinen sisältö.

Jokaisesta opintojaksosta annetaan arvosana. Opintojaksojen arvosanat muodostavat yhdessä tutkinnon osan kokonaisarvosanan (4 ov). Tutkinnon osan arvosanaan vaikuttaa myös venäjän kielen valinnaisten lisäosien ja vapaasti valittavien tutkinnon osien arvosana(t).

Arvioinnin suorittaa (-vat) opintojaksosta vastaava(t) opettaja(t).

Arvioinnin kohde	Arviointikriteerit		
	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija		
Kielen ja kulttuurin tunteminen	hahmottaa oman kielensä kirjoitustavat	lukee ja kirjoittaa omalla kielellään lyhyitä tekstejä	lukee monipuolisia tekstejä omalla kielellään ja kirjoittaa erilaisia tarkoituksia varten
	osaa kertoa oman kieliympäristönsä ja kulttuurinsa keskeisistä piirteistä	tutustuu käytännössä oman kielensä ja kulttuuripiirinsä kirjallisuuteen	tuntee oman äidinkiелensä rakennetta ja oikeakielisyyttä
	osaa nimetä oman kielensä kulttuurisia juuria	tuntee oman kielensä kulttuurisia juuria ja kielisukulaisuussuhteita	saavuttaa vahvan kulttuurisen identiteetin ja säilyttää kulttuurisiteensä siihen ympäristöön, jossa on kasvanut
		tuntee äidinkiелensä käyttömahdollisuuksia ja vaihtelua omalla kielialueellaan	on kiinnostunut äidinkiелestäään ja omasta kielitaustastaan ja on motivoitunut kehittämään äidinkiелien taitoaan edelleen
Tiedonhankinta ja media osaaminen	tuntee oman kielensä tärkeimpiä viestintäkanavia	hankkii tietoja eri viestintävälineitä hyödyntäen omalla äidinkiелelläään (esim. sanakirjat, tietoverkot)	hankkii tietoja eri viestintävälineitä hyödyntäen omalla äidinkiелelläään ja vertailee kriittisesti eri lähteitä
Vuorovaikutus ja työelämän kielenkäyttötilanteissa toimiminen	osaa pitää lyhyen esityksen omalla äidinkiелelläään	osaa viestiä ymmärrettävästi omalla äidinkiелelläään ammatillan asioista	laatii erilaisia tekstejä oman kulttuurinsa viestintätarpeita noudattaen ja käyttää suullista äidinkiелien tai-toaan aktiivisesti
	tuntee puheilmaston muotoja omassa ja suomalaisessa kulttuurissa	vertailee oman kielensä ja suomen kielen käyttöä	vertailee omaa kieltään ja suomen kieltä puhuvien kommunikaatiota
	ilmaisee itseään suullisesti kulttuuripiirinsä yhteisössä tavallisimmissa kielenkäyttötilanteissa.	käyttää omalla kielellään ammatillansa keskeisiä käsitteitä ja ottaa osaa keskusteluun omalla kielialueellaan.	laajentaa sanavarastoaan ammatillalla ja kehittää ammattitaitoaan tarvittaessa omalla kielellään
		ymmärtää kaksikielisyyden merkityksen omalle työlleen.	osaa toimia oman kulttuurinsa parissa vastaavassa ammatissa.

Elinikäisen oppimisen avaintaidot: 2. Vuorovaikutus- ja yhteistyö, 8. Viestintä- ja mediaosaaminen, 10. Teknologia ja tietotekniikka, 11. Aktiivinen kansalaisuus ja eri kulttuurit.

Osaamisen tunnustamisessa lukion kurssit Oma äidinkieli ja sen käyttö (ÄIM1) ja Kielialueen kulttuuri (ÄIM3) korvaavat Äidinkieli, oma äidinkieli vieraskielisillä opiskelijoilla -opinnot ammattitaitoa täydentävissä tutkinnon osissa (yhteiset opinnot).

Toteutustapa

- ◆ Lähiopetus, tarvittaessa monimuoto-opetuksena (verkkoavusteinen opetus ja etäopetus)
- ◆ Ryhmä-, pari-, ja itsenäinen työskentely tarpeen mukaan

Ammattitaidon osoittamistavat

Arvioinnissa otetaan huomioon:

- ♦ jatkuva seuranta (asenne, käytös, läsnäolon säännöllisyys, tunnollisuus tehtävien teossa, tuntiaktiivisuus, opiskeluvälineistään huolehtiminen)
- ♦ kirjallinen koe tarvittaessa
- ♦ mahdollinen itse- tai vertaisarviointi

Ajoitus

Tutkinnon osa toteutetaan tutkinnon aikana.

Etenemisehto

Ei etenemisestettä.

5.1.1.5.4 Kaunokirjallisuus ja muut taidelajit (1 ov)

Tavoitteet (tavoitteet K3 arviointikriteeristön mukaisesti)

Opiskelija

- ♦ tuntee venäjän kulttuurin ja taiteen yleisesti
- ♦ tutustuu venäjän kielen joihinkin tunnettuihin kirjailijoihin ja taiteilijoihin
- ♦ lukee ja referoi haluamansa teoksen tai syventyy johonkin taidelajiin ja kertoo siitä
- ♦ kykenee sopivissa tilaisuuksissa esittelemään venäjän kulttuuria, taidetta ja kirjallisuutta

Arviointi

Venäjä, oma äidinkieli venäjänkielisillä opiskelijoilla, 1-4 ammattitaitoa täydentävän tutkinnon osan opintojaksojen arviointikriteerit on tehty kolmelle eri osaamisen tasolle sekä arvioinnin kohteet ja ne löytyvät ammattialan opetussuunnitelman perusteista. Ammatillisessa peruskoulutuksessa arvioinnin kohteet ovat samalla tutkinnon osan keskeinen sisältö.

Jokaisesta opintojaksosta annetaan arvosana. Opintojaksojen arvosanat muodostavat yhdessä tutkinnon osan kokonaisarvosanan (4 ov). Tutkinnon osan arvosanaan vaikuttaa myös venäjän kielen valinnaisten lisäosien ja vapaasti valittavien tutkinnon osien arvosana(t).

Arvioinnin suorittaa (-vat) opintojaksosta vastaava(t) opettaja(t).

Arvioinnin kohde	Arviointikriteerit		
	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija		
Kielen ja kulttuurin tunteminen	hahmottaa oman kielensä kirjoitustavat	lukee ja kirjoittaa omalla kielellään lyhyitä tekstejä	lukee monipuolisia tekstejä omalla kielellään ja kirjoittaa erilaisia tarkoituksia varten
	osaa kertoa oman kieliympäristönsä ja kulttuurinsa keskeisistä piirteistä	tutustuu käytännössä oman kielensä ja kulttuuripiirinsä kirjallisuuteen	tuntee oman äidinkielensä rakennetta ja oikeakielisyyttä
	osaa nimetä oman kielensä kulttuurisia juuria	tuntee oman kielensä kulttuurisia juuria ja kielisukulaisuussuhteita	saavuttaa vahvan kulttuurisen identiteetin ja säilyttää kulttuurisiteensä siihen ympäristöön, jossa on kasvanut
		tuntee äidinkielenensä käyttömahdollisuuksia ja vaihtelua omalla kielialueellaan	on kiinnostunut äidinkielestään ja omasta kielitaustastaan ja on motivoitunut kehittämään äidinkielen taitoaan edelleen
Tiedon-hankinta ja media-osaaminen	tuntee oman kielensä tärkeimpiä viestintäkanavia	hankkii tietoja eri viestintävälineitä hyödyntäen omalla äidinkielellään (esim. sanakirjat, tietoverkot)	hankkii tietoja eri viestintävälineitä hyödyntäen omalla äidinkielellään ja vertailee kriittisesti eri lähteitä
Vuorovaikutus ja työelämän kielenkäyttötilanteissa toimiminen	osaa pitää lyhyen esityksen omalla äidinkielellään	osaa viestiä ymmärrettävästi omalla äidinkielellään ammatillan asioista	laatii erilaisia tekstejä oman kulttuurinsa viestintätarpeita noudattaen ja käyttää suullista äidinkielen taitoaan aktiivisesti
	tuntee puheilmaston muotoja omassa ja suomalaisessa kulttuurissa	vertailee oman kielensä ja suomen kielen käyttöä	vertailee omaa kieltään ja suomen kieltä puhuvien kommunikaatiota
	ilmaisee itseään suullisesti kulttuuripiirinsä yhteisössä tavallisimmissa kielenkäyttötilanteissa.	käyttää omalla kielellään ammatillansa keskeisiä käsitteitä ja ottaa osaa keskusteluun omalla kielialueellaan.	laajentaa sanavarastoaan ammatillalla ja kehittää ammattitaitoaan tarvittaessa omalla kielellään
		ymmärtää kaksikielisuuden merkityksen omalle työelleen.	osaa toimia oman kulttuurinsa parissa vastaavassa ammatissa.

Elinikäisen oppimisen avaintaidot: 2. Vuorovaikutus- ja yhteistyö, 8. Viestintä- ja mediaosaaminen, 10. Teknologia ja tietotekniikka, 11. Aktiivinen kansalaisuus ja eri kulttuurit.

Osaamisen tunnustamisessa lukion kurssit Oma äidinkieli ja sen käyttö (ÄIM1) ja Kielialueen kulttuuri (ÄIM3) korvaavat Äidinkieli, oma äidinkieli vieraskielisillä opiskelijoilla -opinnot ammattitaitoa täydentävissä tutkinnon osissa (yhteiset opinnot).

Toteutustapa

- ◆ Lähiopetus, tarvittaessa monimuoto-opetuksena (verkkoavusteinen opetus ja etäopetus)
- ◆ Ryhmä-, pari-, ja itsenäinen työskentely tarpeen mukaan

Ammattitaidon osoittamistavat

Arvioinnissa otetaan huomioon:

- ♦ jatkuva seuranta (asenne, käytös, läsnäolon säännöllisyys, tunnollisuus tehtävien teossa, tuntiaktiivisuus, opiskeluvälineistään huolehtiminen)
- ♦ kirjallinen koe tarvittaessa
- ♦ mahdollinen itse- tai vertaisarviointi

Ajoitus

Tutkinnon osa toteutetaan tutkinnon aikana.

Etenemisehto

Ei etenemisestettä.

5.1.1.6 Suomi toisena kielenä (4 ov)**5.1.1.6.1 Kirjallinen viestintä (1 ov)**

Tavoitteet (tavoitteet K3 arviointikriteeristön mukaisesti)

Opiskelija

- ♦ osallistuu aktiivisesti ja rakentavasti sekä kantaa osaltaan vastuuta viestintäilma-
piiristä. Hän pystyy soveltamaan oppimaansa.
- ♦ hakee tietoa monipuolisesti ja ymmärtää lähdekritiikin merkityksen.
- ♦ ymmärtää tekstin tarkoituksen ja sisällön, tekee johtopäätöksiä ja osaa soveltaa
niitä esimerkiksi ammattialansa työselitysten tulkitsemisessä.

Arviointi

Suomi toisena kielenä 1-4 ammattitaitoa täydentävän tutkinnon osan pakollisten opintojaksojen arviointikriteerit on tehty kolmelle eri osaamisen tasolle sekä arvioinnin kohteet ja ne löytyvät ammattialan opetussuunnitelman perusteista. Ammatillisessa peruskoulutuksessa arvioinnin kohteet ovat samalla tutkinnon osan keskeinen sisältö. Jokaisesta opintojaksosta annetaan arvosana. Opintojaksojen arvosanat muodostavat yhdessä tutkinnon osan kokonaisarvosanan (4 ov). Tutkinnon osan arvosanaan vaikuttaa myös suomi toisena kielenä valinnaisten lisäosien ja vapaasti valittavien tutkinnon osien arvosana(t).

Arvioinnin suorittaa (-vat) opintojaksosta vastaava(t) opettaja(t).

Arvioinnin kohde	Arviointikriteerit		
	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija		
Tiedonhankinta	hakee ohjatusti ammattialansa kannalta keskeistä tietoa.	hankkii ammattialaansa liittyvää tietoa erilaisista lähteistä ja käyttää luotettavia lähteitä.	hakee tietoa monipuolisesti ja ymmärtää lähdekritiikin merkityksen.
Tekstin ymmärtäminen	löytää ohjatusti tekstin keskeisen ajatuksen.	ymmärtää tekstin keskeisen ajatuksen ja osaa yhdistää tekstin tietoja omiin kokemuksiinsa ja tietoihinsa.	ymmärtää tekstin tarkoituksen ja sisällön, tekee johtopäätöksiä ja osaa soveltaa niitä työtehtävissään.
Kirjallinen viestintä	kirjoittaa ohjatusti ammattitaidon kannalta keskeisiä tekstejä. Tuntee oikeinkirjoituksen perusasioita. Osaa kirjoittaa mallin mukaan erilaisia tekstejä.	kirjoittaa ammattitaidon kannalta keskeisiä tekstejä. Käyttää sujuvia lause- ja virkerakenteita ja jaksottaa tekstiä. Laatii asianmukaisesti erilaisia tekstejä.	kirjoittaa itsenäisesti ammattitaidon kannalta keskeisiä tekstejä. Hallitsee kielenkäytön perussäännöt.

Elinikäisen oppimisen avaintaidot: 1. Oppiminen ja ongelmanratkaisu, 2. Vuorovaikutus ja yhteistyö, 8. Viestintä ja mediaosaaminen, 11. Aktiivinen kansalaisuus ja eri kulttuurit.

Osaamisen tunnustamisessa lukion kurssit Perusteet hallintaan (S21), Kieli käyttöön (S22), Syvemmat tekstitaidot (S24) ja Suomalainen kulttuuri (S25) korvaavat Äidinkieli, suomi toisena kielenä -opinnot ammattitaitoa täydentävissä tutkinnon osissa (yhteiset opinnot).

Toteutustapa

- ◆ Lähiopetus, tarvittaessa monimuoto-opetuksena (verkkoavusteinen opetus ja etäopetus)
- ◆ Ammattialansa kirjalliset ja suulliset harjoitukset
- ◆ Ryhmä- ja parityöskentely
- ◆ Kirjastoon ja sen käyttöön tutustuminen
- ◆ Itsenäinen työskentely
- ◆ Tietokonetyöskentelyä tilanteesta riippuen

Ammattitaidon osoittamistavat

Arvioinnissa otetaan huomioon:

- ◆ jatkuva seuranta (asenne, käytös, läsnäolon säännöllisyys, tunnollisuus tehtävien teossa, tuntiaktiivisuus, opiskeluvälineistään huolehtiminen)
- ◆ kirjallinen koe tarvittaessa
- ◆ mahdolliset kirjalliset tuotokset ja suulliset esitykset
- ◆ mahdollinen itse- tai vertaisarviointi

Ajoitus

Opintojakso toteutetaan ensimmäisen lukuvuoden aikana.

Etenemisehto

Ei etenemisehtoa.

5.1.1.6.2 Suullinen viestintä (1 ov)**Tavoitteet** (tavoitteet K3 arviointikriteeristön mukaisesti)

Opiskelija

- ◆ hallitsee sellaiset viestintä- ja vuorovaikutustaidot, että hänellä on riittävät valmiudet työelämään, aktiiviseen kansalaisuuteen ja jatko-opintoihin
- ◆ ymmärtää suomenkielisen suullisen viestinnän keskeiset sisällöt ja seuraa vaivattomasti opinnoissa käsiteltävää asiaa sekä kykenee osallistumaan työskentelyyn

Arviointi

Suomi toisena kielenä 1-4 ammattitaitoa täydentävän tutkinnon osan pakollisten opintojaksojen arviointikriteerit on tehty kolmelle eri osaamisen tasolle sekä arvioinnin kohteet ja ne löytyvät ammattialan opetussuunnitelman perusteista. Ammatillisessa peruskoulutuksessa arvioinnin kohteet ovat samalla tutkinnon osan keskeinen sisältö.

Jokaisesta opintojaksosta annetaan arvosana. Opintojaksojen arvosanat muodostavat yhdessä tutkinnon osan kokonaisarvosanan (4 ov). Tutkinnon osan arvosanaan vaikuttaa myös suomi toisena kielenä valinnaisten lisäosien ja vapaasti valittavien tutkinnon osien arvosana(t).

Arvioinnin suorittaa (-vat) opintojaksosta vastaava(t) opettaja(t).

Arvioinnin kohde	Arviointikriteerit		
	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija		
Vuorovaikutus ja työelämän kielenkäyttö-tilanteissa toimiminen	toimii asiallisesti vuorovaikutustilanteissa ja osaa ilmaista mielipiteensä.	toimii asiallisesti ja kohteliaasti erilaisissa vuorovaikutustilanteissa. Osallistuu keskusteluun. Osaa esittää asiansa ymmärrettävästi.	toimii erilaisissa vuorovaikutustilanteissa joustavasti. Osallistuu aktiivisesti keskusteluun.
	osaa valmistella lyhyen esityksen.	valmistautuu esitykseen ja ottaa huomioon kuulijat.	suunnittelee esityksensä huolellisesti. Saa puhuessaan kontaktin kuulijoihinsa. Osaa havainnollistaa esitystään ja rakentaa sen sisällön loogiseksi.

Elinikäisen oppimisen avaintaidot: 1. Oppiminen ja ongelmanratkaisu, 2. Vuorovaikutus ja yhteistyö, 8. Viestintä ja mediaosaaminen, 11. Aktiivinen kansalaisuus ja eri kulttuurit.

Osaamisen tunnustamisessa lukion kurssit Perusteet hallintaan (S21), Kieli käyttöön (S22), Syvemvät tekstitaidot (S24) ja Suomalainen kulttuuri (S25) korvaavat Äidinkieli, suomi toisena kielenä -opinnot ammattitaitoa täydentävissä tutkinnon osissa (yhteiset opinnot).

Toteutustapa

- ◆ Lähiopetus, tarvittaessa monimuoto-opetuksena (verkkoavusteinen opetus ja etäopetus)
- ◆ Kirjalliset ja suulliset harjoitukset
- ◆ Ryhmä- ja parityöskentely
- ◆ Itsenäinen työskentely
- ◆ Tietokonetyöskentely muutamilla tunneilla
- ◆ Videoituja harjoituksia tarvittaessa, esim. työsuoritusten kuvaaminen
- ◆ Videonauhoitteiden hyödyntäminen

Ammattitaidon osoittamistavat

Arvioinnissa otetaan huomioon:

- ◆ jatkuva seuranta (asenne, käytös, läsnäolon säännöllisyys, tunnollisuus tehtävien teossa, tuntiaktiivisuus, opiskeluvälineistään huolehtiminen)
- ◆ kirjallinen koe tarvittaessa
- ◆ mahdolliset kirjalliset tuotokset ja suulliset esitykset
- ◆ mahdollinen itse- tai vertaisarviointi

Ajoitus

Opintojakso toteutetaan kahden ensimmäisen lukuvuoden aikana.

Etenemisehto

Ei etenemisestettä.

5.1.1.6.3 Kieli ja kulttuuri (1 ov)

Tavoitteet (tavoitteet K3 arviointikriteeristön mukaisesti)

Opiskelija

- ◆ osaa käyttää erilaisia kulttuurimuotoja (kirjallisuus, elokuva, teatteri jne.).
- ◆ haluaa toimia ihmisten kanssa, joilla on erilainen kulttuuritausta ja kieli.
- ◆ suhtautuu suvaitsevasti kaikkiin kanssaihmiisi.

- ◆ on kiinnostunut alan ja itsensä kehittämisestä (esim. jatko-opinnot).
- ◆ hallitsee hyvin ammattialansa ammattisanaston.

Arviointi

Suomi toisena kielenä 1-4 ammattitaitoa täydentävän tutkinnon osan pakollisten opintojaksojen arviointikriteerit on tehty kolmelle eri osaamisen tasolle sekä arvioinnin kohteet ja ne löytyvät ammattialan opetussuunnitelman perusteista. Ammatillisessa peruskoulutuksessa arvioinnin kohteet ovat samalla tutkinnon osan keskeinen sisältö. Jokaisesta opintojaksosta annetaan arvosana. Opintojaksojen arvosanat muodostavat yhdessä tutkinnon osan kokonaisarvosanan (4 ov). Tutkinnon osan arvosanaan vaikuttaa myös suomi toisena kielenä valinnaisten lisäosien ja vapaasti valittavien tutkinnon osien arvosana(t).

Arvioinnin suorittaa (-vat) opintojaksosta vastaava(t) opettaja(t).

Arvioinnin kohde	Arviointikriteerit		
	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija		
Vuorovaikutus ja työelämän kielenkäyttö-tilanteissa toimiminen	osaa toimissaan ottaa huomioon erilaiset ihmiset	osaa toimia luontevasti monikulttuurisessa ympäristössä.	haluaa toimia ihmisten kanssa, joilla on erilainen kulttuuritausta ja kieli. Suhtautuu suvaitsevasti kaikkiin työtovereihinsa.
	on kiinnostunut ammattialasta.	osaa kirjoittaa oikein ammattialansa ammattikieltä.	on kiinnostunut alan ja itsensä kehittämisestä.
	tuntee ammattialansa ammattikielen ja käyttää sitä.		hallitsee ammattialansa ammattisanastoa.
Media-osaaminen	tietää ammattialansa keskeiset mediat ja noudattaa ohjautusti tekijänoikeuksia.	Tuntee ammattialansa keskeiset mediat.	Hyödyntää monipuolisesti viestintävälineitä.
Kielen ja kulttuurin tunteminen	Tiedostaa kulttuurin moninaisuuden. Löytää ohjauksen avulla esim. kirjallisuudesta, elokuvasta tai teatterista itseään kiinnostavaa luettavaa ja katsottavaa.	oppii arvostamaan omaa kulttuuriin ja sen säilyttämistä.	käyttää luontevasti erilaisia kulttuurimuotoja.

Elinikäisen oppimisen avaintaidot: 1. Oppiminen ja ongelmanratkaisu, 2. Vuorovaikutus ja yhteistyö, 8. Viestintä ja mediaosaaminen, 11. Aktiivinen kansalaisuus ja eri kulttuurit.

Osaamisen tunnustamisessa lukion kurssit Perusteet hallintaan (S21), Kieli käyttöön (S22), Syvemvät tekstitaidot (S24) ja Suomalainen kulttuuri (S25) korvaavat Äidinkieli, suomi toisena kielenä -opinnot ammattitaitoa täydentävissä tutkinnon osissa (yhteiset opinnot).

Toteutustapa

- ◆ Lähiopetus, tarvittaessa monimuoto-opetuksena (verkkoavusteinen opetus ja etäopetus)
- ◆ Kirjalliset ja suulliset harjoitukset
- ◆ Ryhmä- ja parityöskentely
- ◆ Vierailut
- ◆ Itsenäinen työskentely
- ◆ Tietokonetyöskentely
- ◆ Teatteri- tai muun vastaavan kulttuurikokemuksen hankkiminen
- ◆ Erilaisia kädentaitoihin liittyviä materiaaleja tarvittaessa, esim. taustapahveja, tekstaustusseja, erikoispapereita ja toimistotarvikkeita julisteita, ammatillisia kuvakoosteita ym. varten

Ammattitaidon osoittamistavat

Arvioinnissa otetaan huomioon:

- ◆ jatkuva seuranta (asenne, käytös, läsnäolon säännöllisyys, tunnollisuus tehtävien teossa, tuntiaktiivisuus, opiskeluvälineistään huolehtiminen)
- ◆ kirjallinen koe tarvittaessa
- ◆ mahdolliset kirjalliset tuotokset ja suulliset esitykset
- ◆ mahdollinen itse- tai vertaisarviointi

Ajoitus

Opintojakso toteutetaan kahden ensimmäisen lukuvuoden aikana.

Etenemisehto

Ei etenemisestettä.

5.1.1.6.4 Työelämän asiakirjat (1 ov)

Tavoitteet (tavoitteet K3 arviointikriteeristön mukaisesti)

Opiskelija

- ◆ hallitsee työnhaun eri menetelmät ja toimii työelämän erilaisissa tilanteissa luontevasti ja tilanteenmukaisesti.
- ◆ hakee tietoa työselityksistä, käyttöohjeista ja muista lähteistä, käyttää sanakirjoja ja tekee muistiinpanoja itsenäisesti.
- ◆ tuottaa työsuunnitelmia ja raportteja
- ◆ osaa toimia ammatissaan suomalaisen työelämän ja yhteiskunnan keskeisten toimintatapojen mukaan.

Arviointi

Suomi toisena kielenä 1-4 ammattitaitoa täydentävän tutkinnon osan pakollisten opintojaksojen arviointikriteerit on tehty kolmelle eri osaamisen tasolle sekä arvioinnin kohteet ja ne löytyvät ammattialan opetussuunnitelman perusteista. Ammatillisessa peruskoulutuksessa arvioinnin kohteet ovat samalla tutkinnon osan keskeinen sisältö.

Jokaisesta opintojaksosta annetaan arvosana. Opintojaksojen arvosanat muodostavat yhdessä tutkinnon osan kokonaisarvosanan (4 ov). Tutkinnon osan arvosanaan vaikuttaa myös suomi toisena kielenä valinnaisten lisäosien ja vapaasti valittavien tutkinnon osien arvosana(t).

Arvioinnin suorittaa (-vat) opintojaksosta vastaava(t) opettaja(t).

Arvioinnin kohde	Arviointikriteerit		
	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija		
Kirjallinen viestintä	selviytyy tyydyttävästi työelämän tavallisista kielenkäyttötilanteista, kuten esittäytyminen, työhönottohaastattelu ja kysymyksiin vastaaminen.	tuntee työnhaun eri menetelmiä ja selviytyy työelämän keskeisistä kielenkäyttötilanteista.	hallitsee työnhaun eri menetelmät ja toimii työelämän erilaisissa tilanteissa luontevasti ja tilanteenmukaisesti.
	osaa laatia työelämän perusasiakirjoja ohjeiden mukaan.	laatii käyttökelpoisia työelämän asiakirjoja.	laatii itsenäisesti harkittuja työelämän asiakirjoja.

Elinikäisen oppimisen avaintaidot: 1. Oppiminen ja ongelmanratkaisu, 2. Vuorovaikutus ja yhteistyö, 8. Viestintä ja mediaosaaminen, 11. Aktiivinen kansalaisuus ja eri kulttuurit.

Osaamisen tunnustamisessa lukion kurssit Perusteet hallintaan (S21), Kieli käyttöön (S22), Syvemmat tekstitaidot (S24) ja Suomalainen kulttuuri (S25) korvaavat Äidinkieli, suomi toisena kielenä -opinnot ammattitaitoa täydentävissä tutkinnon osissa (yhteiset opinnot).

Toteutustapa

- ◆ Lähiopetus, tarvittaessa monimuoto-opetuksena (verkkoavusteinen opetus ja etäopetus)
- ◆ Kirjalliset ja suulliset harjoitukset
- ◆ Ryhmä- ja parityöskentely
- ◆ Vierailut esim. työvoimatoimistoon mahdollisuuksien mukaan
- ◆ Itsenäinen työskentely
- ◆ Videoituja harjoituksia tarvittaessa, esim. työhaastattelujen kuvaaminen
- ◆ Videonauhoitteiden hyödyntäminen

Ammattitaidon osoittamistavat

Arvioinnissa otetaan huomioon:

- ♦ jatkuva seuranta (asenne, käytös, läsnäolon säännöllisyys, tunnollisuus tehtävien teossa, tuntiaktiivisuus, opiskeluvälineistään huolehtiminen)
- ♦ kirjallinen koe tarvittaessa
- ♦ mahdolliset kirjalliset tuotokset ja suulliset esitykset
- ♦ mahdollinen itse- tai vertaisarviointi

Ajoitus

Opintojen loppuvaiheessa, lähellä opinnäytetyön valmistamista.

Etenemisehto

Ei etenemisestettä.

5.1.2 Ruotsi (1 ov)

Tavoitteet (tavoitteet K3 arviointikriteeristön mukaisesti)

Opiskelija

- ♦ osaa käyttää itsenäisesti ja monipuolisesti eri tietolähteitä ja hakea lisätietoa (esim. keskeiset työvälineet, laitteet ja materiaalit sekä alan työmenetelmien nimitykset, työturvallisuusmääräykset ja -varusteet)
- ♦ ymmärtää pääpiirteittäin omaan ammattialaan liittyvien tekstien sisällön ja osaa kertoa ammattialastaan
- ♦ osaa kertoa itsestään ja kirjoittaa lyhyitä omaan elämään ja työhön liittyviä tekstejä
- ♦ selviytyy vaativammistakin viestintätilanteista (esim. puhelinkeskustelut, neuvonta, opastus) ja osaa tarvittaessa pyytää tarkennusta
- ♦ osaa hyödyntää kielten yhtäläisyyksiä sekä ymmärtää ruotsin kielen ja kulttuurin merkityksen Suomessa ja Pohjoismaissa

Arviointi

Ruotsi, ammattitaitoa täydentävän tutkinnon osan arviointikriteerit on tehty kolmelle eri osaamisen tasolle sekä arvioinnin kohteet ja ne löytyvät ammattialansa opetussuunnitelman perusteista. Ammatillisessa peruskoulutuksessa arvioinnin kohteet ovat samalla tutkinnon osan keskeinen sisältö.

Tutkinnon osan arvosanaan vaikuttaa myös ruotsin valinnaisten lisäosien ja vapaasti valittavien tutkinnon osien arvosana(t).

Arvioinnin suorittaa (-vat) opintojaksosta vastaava(t) opettaja(t).

Arvioinnin kohde	Arviointikriteerit		
	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija		
Tiedon hankinta	tuntee sanakirjojen ja muiden tietolähteiden käytön periaatteet	käyttää sanakirjoja ja jonkin verran myös muita tietolähteitä, kuten esimerkiksi sähköisiä	käyttää sanakirjoja, myös sähköisiä, ja muuta lähdeaineistoa hankkiakseen lisätietoa omaa alaa käsittelevistä vieraskielisistä yksinkertaisista ohjeistuksista
Tekstien ymmärtäminen Kirjallinen viestintä	ymmärtää apuvälineitä käyttäen lyhyiden ja yksinkertaisten omaan työhön ja työturvallisuuteen liittyvien kirjallisten viestien sisällön	mallin mukaan kirjoittaa lyhyitä työhön liittyviä tekstejä kuten työ- ja turvallisuusohjeet	kirjoittaa lyhyitä työhön liittyviä muistiinpanoja, ohjeita tai tilauslistoja
Vuorovaikutus ja työelämän kielenkäyttötilanteissa toimiminen	kertoo muutamalla sanalla itsestään tai tutuista asioista omassa työssään	selviytyy rutiinomaisista päivittäiseen elämään liittyvistä puhe-tilanteista, jos puhekuppani puhuu hitaasti ja käyttää yksinkertaista, keskeistä sanastoa	toimii tavanomaisimmissa viestintätilanteissa sekä kasvotusten että puhelimesta ja tarvittaessa pyytää tarkennusta tai selvennystä
Kielen ja kulttuurin merkitys	on tietoinen ruotsin kielen ja kulttuurin merkityksestä	ymmärtää ruotsin kielen ja kulttuurin merkityksen kohdatessaan pohjoismaalaisia	ymmärtää ruotsin kielen ja kulttuurin aseman monikulttuurisessa Suomessa
Kielenopiskelu	tunnistaa omat oppimisstrategiansa	tunnistaa omien oppimisstrategioidensa vahvuuksia ja heikkouksia	kokeilee uusia strategioita ja oppimistapoja

Elinikäisen oppimisen avaintaidot: 1. Oppiminen ja ongelmanratkaisu, 2. Vuorovaikutus ja yhteistyö, 8. Viestintä ja mediaosaaminen, 11. Aktiivinen kansalaisuus ja eri kulttuurit.

Osaamisen tunnustamisessa lukion kurssi Arkielämää Pohjoismaissa (RUA1) tai Koulu ja vapaa-aika (RUB1) korvaa Toinen kotimainen kieli, ruotsi -opinnot ammattitaitoa täydentävissä tutkinnon osissa (yhteiset opinnot).

Toteutustapa

- ◆ Opiskelu monipuolisissa oppimisympäristöissä erilaisia menetelmiä ja välineitä käyttäen (esim. tieto- ja viestintätekniikan autenttisen materiaalin hyödyntäminen, online-sanakirjojen käyttö, DVD:t jne.)
- ◆ Tarvittaessa itsenäinen työskentely
- ◆ Alaan liittyviä kirjallisia ja suullisia oppimistehtäviä (esim. työohjeet)
- ◆ Kielialueelle tyypillisen kohteliaan kielenkäytön omaksuminen
- ◆ Tutustuminen ammattialansa sanastoon ja teksteihin

Ammattitaidon osoittamistavat

Arvioinnissa otetaan huomioon:

- ♦ jatkuva seuranta (asenne, käytös, läsnäolon säännöllisyys, tunnollisuus tehtävien teossa, tuntiaktiivisuus, opiskeluvälineistään huolehtiminen)
- ♦ kirjallinen koe tarvittaessa
- ♦ mahdolliset kirjalliset tuotokset ja suulliset esitykset
- ♦ mahdollinen itse- tai vertaisarviointi

Ajoitus

Ennen 3. opiskeluvuoden kevätlukukautta.

Etenemisehto

Ei etenemisestettä.

5.1.3 Englanti (2 ov)

5.1.3.1 Englanti 1 (1 ov)

Tavoitteet (tavoitteet K3 arviointikriteeristön mukaisesti)

Opiskelija

- ♦ osaa hakea ja soveltaa tietoa monipuolisesti sekä arvioida löytämänsä tietoa kriittisesti, mm. osaa kertoa itsestään, omasta alastaan ja koulutuksestaan ja tulevasta ammatistaan
- ♦ ymmärtää ammattialansa kirjallisia tekstejä (esim. autenttiset ohjeet ja työnkuvaukset), osaa luetella keskeisimmät ammattialansa työvälineet, laitteet ja materiaalit englanniksi
- ♦ osaa edellisten lisäksi kirjoittaa muita omaan työhön liittyviä tekstejä (esim. työvaiheet), kertoa ammattialansa työmenetelmistä, tunnistaa työturvallisuusmääräykset englanniksi, osaa opastaa ja neuvoa erilaisissa tilanteissa

Arviointi

Englanti 1-2 ammattitaitoa täydentävän tutkinnon osan pakollisten opintojaksojen arviointikriteerit on tehty kolmelle eri osaamisen tasolle sekä arvioinnin kohteet ja ne löytyvät ammattialan opetussuunnitelman perusteista. Ammatillisessa peruskoulutuksessa arvioinnin kohteet ovat samalla tutkinnon osan keskeinen sisältö.

Jokaisesta opintojaksosta annetaan arvosana. Opintojaksojen arvosanat muodostavat yhdessä tutkinnon osan kokonaisarvosanan (2 ov). Tutkinnon osan arvosanaan vaikuttavat myös englannin valinnaisten lisäosien ja vapaasti valittavien tutkinnon osien arvosana(t).

Arvioinnin suorittaa (-vat) opintojaksosta vastaava(t) opettaja(t).

Arvioinnin kohde	Arviointikriteerit		
	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija		
Tiedonhankinta	osaa käyttää tietolähteitä (esim. sanakirjoja) ja hakea tietoa ohjatusti	osaa käyttää itsenäisesti ja monipuolisesti eri tietolähteitä ja hakea lisätietoa	osaa hakea ja soveltaa tietoa monipuolisesti sekä arvioida löytämänsä tietoa kriittisesti
Tekstin ymmärtäminen sekä kirjallinen viestintä	ymmärtää lyhyiden ja yksinkertaisten ammattialansa liittyvien viestien sisällön (esim. työturvallisuus)	ymmärtää työhönsä ja alansa prosesseihin liittyviä kirjallisia ohjeita (esim. työvaiheet)	ymmärtää ammattialansa kirjallisia tekstejä (esim. autenttiset ohjeet ja työnkuvaukset)
	osaa kirjoittaa itsestään ja opinnoistaan sekä mallin mukaan helppoja ja lyhyitä työhön liittyviä ohjeita ja viestejä (esim. turvallisuusohjeita)	osaa edellisten lisäksi kirjoittaa mallin mukaan lyhyitä omaan työhön liittyviä tekstejä (esim. työvaiheet)	osaa edellisten lisäksi kirjoittaa muita omaan työhön liittyviä tekstejä (esim. työvaiheet ja työnhaku)
Vuorovaikutus ja työelämän kielenkäyttö-tilanteissa toimiminen	selviytyy yksinkertaisista päivittäiseen työ- ja arkielämään liittyvistä viestintätilanteista	selviytyy päivittäiseen työ- ja arkielämään liittyvistä viestintätilanteista (esim. opastaminen) asianmukaisesti	selviytyy asianmukaisesti ja kohteliaasti vaativammistakin viestintätilanteista (esim. työpaikan ja työtehtävien esittelyistä) ja osaa tarvittaessa pyytää tarkennusta
Kielen ja kulttuurin tuntemus	on tietoinen englannin kielen asemasta maailmankielenä	ymmärtää englannin kielen ja angloamerikkalaisen kulttuurin vaikutuksen	soveltaa ja hyödyntää englannin kielen ja angloamerikkalaisen kulttuurin tuntemustaan

Elinikäisen oppimisen avaintaidot: 1. Oppiminen ja ongelmanratkaisu, 2. Vuorovaikutus ja yhteistyö, 8. Viestintä ja mediaosaaminen, 11. Aktiivinen kansalaisuus ja eri kulttuurit.

Osaamisen tunnustamisessa lukion A-kielen kurssit Nuori ja hänen maailmansa ja Opiskelu ja työ korvaavat Vieras kieli, A-kieli -opinnot ammattitaitoa täydentävissä tutkinnon osissa (yhteiset opinnot).

Toteutustapa

- ◆ Opiskelu monipuolisissa oppimisympäristöissä erilaisia menetelmiä ja välineitä käyttäen (esim. tieto- ja viestintäteknisen autenttisen materiaalin hyödyntäminen, online-sanakirjojen käyttö, DVD:t jne.)
- ◆ Tarvittaessa itsenäinen työskentely
- ◆ Alaan liittyviä kirjallisia ja suullisia oppimistehtäviä (esim. työohjeet)
- ◆ Kielialueelle tyypillisen kohteliaan kielenkäytön omaksuminen
- ◆ Tutustuminen ammattialansa sanastoon ja teksteihin

Ammattitaidon osoittamistavat

Arvioinnissa otetaan huomioon:

- ◆ jatkuva seuranta (asenne, käytös, läsnäolon säännöllisyys, tunnollisuus tehtävien teossa, tuntiaktiivisuus, opiskeluvälineistään huolehtiminen)
- ◆ kirjallinen koe tarvittaessa
- ◆ mahdolliset kirjalliset tuotokset ja suulliset esitykset
- ◆ mahdollinen itse- tai vertaisarviointi

Ajoitus

Suoritetaan ennen ammatillisia ja valinnaisia englannin kursseja ensimmäisenä lukuvuotena.

Etenemisehto

Ei etenemisestettä.

5.1.3.2 Englanti 2 (1 ov)

Tavoitteet (tavoitteet K3 arviointikriteeristön mukaisesti)

Opiskelija

- ◆ osaa edellisten lisäksi kirjoittaa muita omaan työhön liittyviä tekstejä (esim. työnhaku, CV, ohjeet ja ymmärtää mm. manuaalit)
- ◆ selviytyy asianmukaisesti ja kohteliaasti vaativammistakin viestintätilanteista (esim. työhaastatteluista, työpaikan ja työtehtävien esittelyistä) ja osaa tarvittaessa pyytää tarkennusta
- ◆ osaa soveltaa ja hyödyntää englannin kielen ja angloamerikkalaisen kulttuurin tuntemustaan (esim. yritysesittelyt, erilaiset asiakastilanteet)

Arviointi

Englanti 1-2 ammattitaitoa täydentävän tutkinnon osan pakollisten opintojaksojen arviointikriteerit on tehty kolmelle eri osaamisen tasolle sekä arvioinnin kohteet ja ne löytyvät ammattialan opetussuunnitelman perusteista. Ammatillisessa peruskoulutuksessa arvioinnin kohteet ovat samalla tutkinnon osan keskeinen sisältö.

Jokaisesta opintojaksosta annetaan arvosana. Opintojaksojen arvosanat muodostavat yhdessä tutkinnon osan kokonaisarvosanan (2 ov). Tutkinnon osan arvosanaan vaikuttavat myös englannin valinnaisten lisäosien ja vapaasti valittavien tutkinnon osien arvosana(t).

Arvioinnin suorittaa (-vat) opintojaksosta vastaava(t) opettaja(t).

Arvioinnin kohde	Arviointikriteerit		
	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija		
Tiedon-hankinta	osaa käyttää tietolähteitä (esim. sanakirjoja) ja hakea tietoa ohjatusti	osaa käyttää itsenäisesti ja monipuolisesti eri tietolähteitä ja hakea lisätietoa	osaa hakea ja soveltaa tietoa monipuolisesti sekä arvioida löytämäänsä tietoa kriittisesti
Tekstin ymmärtäminen sekä kirjallinen viestintä	ymmärtää lyhyiden ja yksinkertaisten ammattialaan liittyvien viestien sisällön (esim. työturvallisuus)	ymmärtää työhönsä ja alansa prosesseihin liittyviä kirjallisia ohjeita (esim. työvaiheet)	ymmärtää ammattialan kirjallisia tekstejä (esim. autenttiset ohjeet ja työnkuvaukset)
	osaa kirjoittaa itsestään ja opinnoistaan sekä mallin mukaan helppoja ja lyhyitä työhön liittyviä ohjeita ja viestejä (esim. turvallisuusohjeita)	osaa edellisten lisäksi kirjoittaa mallin mukaan lyhyitä omaan työhön liittyviä tekstejä (esim. työvaiheet)	osaa edellisten lisäksi kirjoittaa muita omaan työhön liittyviä tekstejä (esim. työvaiheet ja työnhaku)
Vuorovaikutus ja työelämän kielenkäyttö-tilanteissa toimiminen	selviytyy yksinkertaisista päivittäiseen työ- ja arkielämään liittyvistä viestintätilanteista	selviytyy päivittäiseen työ- ja arkielämään liittyvistä viestintätilanteista (esim. opastaminen) asianmukaisesti	selviytyy asianmukaisesti ja kohteliaasti vaativammistakin viestintätilanteista (esim. työpaikan ja työtehtävien esittelyistä) ja osaa tarvittaessa pyytää tarkennusta
Kielen ja kulttuurin tuntemus	on tietoinen englannin kielen asemasta maailmankielenä	ymmärtää englannin kielen ja angloamerikkalaisen kulttuurin vaikutuksen	soveltaa ja hyödyntää englannin kielen ja angloamerikkalaisen kulttuurin tuntemustaan
Kielenopiskelu	tunnistaa omat oppimisstrategiansa.	arvioi oppimisstrategioidensa vahvuuksia ja heikkouksia.	vahvistaa oppimistaan kokeilemalla uusia strategioita ja oppimistapoja.

Elinikäisen oppimisen avaintaidot: 1. Oppiminen ja ongelmanratkaisu, 2. Vuorovaikutus ja yhteistyö, 8. Viestintä ja mediaosaaminen, 11. Aktiivinen kansalaisuus ja eri kulttuurit.

Osaamisen tunnustamisessa lukion A-kielen kurssit Nuori ja hänen maailmansa ja Opiskelu ja työ korvaavat Vieras kieli, A-kieli -opinnot ammattitaitoa täydentävissä tutkinnon osissa (yhteiset opinnot).

Toteutustapa

- ◆ Opiskelu monipuolisissa oppimisympäristöissä erilaisia menetelmiä ja välineitä käyttäen (esim. tieto- ja viestintätekniikan autenttisen materiaalin hyödyntäminen, online-sanakirjojen käyttö, DVD:t jne.)
- ◆ Tarvittaessa itsenäinen työskentely
- ◆ Alaan liittyviä kirjallisia ja suullisia oppimistehtäviä (esim. työtehtävien kuvaus)
- ◆ Kielialueelle tyypillisen kohteliaan kielenkäytön omaksuminen
- ◆ Ammattialansa sanaston ja tekstien hyödyntäminen

Ammattitaidon osoittamistavat

Arvioinnissa otetaan huomioon:

- ♦ jatkuva seuranta (asenne, käytös, läsnäolon säännöllisyys, tunnollisuus tehtävien teossa, tuntiaktiivisuus, opiskeluvälineistään huolehtiminen)
- ♦ kirjallinen koe tarvittaessa
- ♦ mahdolliset kirjalliset tuotokset ja suulliset esitykset
- ♦ mahdollinen itse- tai vertaisarviointi

Ajoitus

Englanti 1 jälkeen.

Etenemisehto

Suositus: Englanti 1 suoritettu hyväksytysti.

5.1.4 Matematiikka (3 ov)

5.1.4.1 Matematiikka 1 (1 ov)

Tavoitteet (tavoitteet K3 arviointikriteeristön mukaisesti)

Opiskelija osaa

- ♦ soveltaa ammattialalla tarvittavia laskutoimituksia (peruslaskutoimitukset kokonais-, murto- ja desimaaliluvuilla) ja arvioi tulosten tarkkuutta (pyöristää ja käyttää järkevästi likiarvoja ammattialallaan, yksikönmuunnokset)
- ♦ sekä hallitsee ammattialalla käytettävät matemaattiset käsitteet ja esitystavat
- ♦ soveltaa matemaattisia menetelmiä (ensimmäisen asteen yhtälön ratkaiseminen, suhde ja verranto) ammattialaan liittyvien ongelmien ratkaisussa ja -asettelussa sekä arvioi menetelmien luotettavuutta ja tarkkuutta
- ♦ käyttää soveltaen laskinta ja tietokonetta ammattialaan liittyvien ongelmien ratkaisemiseen

Arviointi

Matematiikka 1-3 ammattitaitoa täydentävän tutkinnon osan pakollisten opintojaksojen arviointikriteerit on tehty kolmelle eri osaamisen tasolle sekä arvioinnin kohteet ja ne löytyvät ammattialan opetussuunnitelman perusteista. Ammatillisessa peruskoulutuksessa arvioinnin kohteet ovat samalla tutkinnon osan keskeinen sisältö.

Jokaisesta opintojaksosta annetaan arvosana. Opintojaksojen arvosanat muodostavat yhdessä tutkinnon osan kokonaisarvosanan (3 ov). Tutkinnon osan arvosanaan vaikuttavat myös matematiikan valinnaisten lisäosien ja vapaasti valittavien tutkinnon osien arvosana(t).

Arvioinnin suorittaa (-vat) opintojaksosta vastaava(t) opettaja(t).

Arvioinnin kohde	Arviointikriteerit		
	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija		
Peruslaskutoimitukset, prosentti-laskenta ja mittayksikkömuunnokset sekä matemaattiset peruskäsitteet ja esitystavat	suorittaa työtehtäviin liittyvät rutiinomaiset laskutoimitukset ja tuntee keskeisimmät matemaattiset käsitteet ja esitystavat	suorittaa sujuvasti ammattiin liittyvät laskutoimitukset ja käyttää jossakin määrin matemaattisia käsitteitä ja esitystapoja ilmaisussaan	soveltaa ammattialalla tarvittavia laskutoimituksia ja arvioi tulosten tarkkuutta sekä hallitsee ammattialalla käytettävät matemaattiset käsitteet ja esitystavat
Matemaattiset menetelmät ja ongelman-ratkaisu sekä tulosten arviointi	ratkaisee työtehtäviin liittyvät keskeiset matemaattiset ongelmat joko pääättelemällä, graafisesti tai laskennallisesti sekä osaa arvioida tulosten suuruusluokkaa	ratkaisee ammattiin liittyviä ongelmia matemaattisten menetelmien avulla sekä arvioi tulosten oikeellisuutta	soveltaa matemaattisia menetelmiä ammattialaan liittyvien ongelmien ratkaisussa ja asettelussa sekä arvioi menetelmien luotettavuutta ja tarkkuutta
Laskimen ja tietokoneen käyttäminen	käyttää laskinta ja tietokonetta työtehtäviin liittyvien matemaattisten perustehtävien ratkaisemiseen	käyttää sujuvasti laskinta ja tietokonetta ammattiin liittyvien matemaattisten ongelmien ratkaisemiseen	käyttää soveltaen laskinta ja tietokonetta ammattialaan liittyvien ongelmien ratkaisemiseen
Numeerisen tiedon käsittely, analysointi ja tuottaminen	käyttää tiedonlähteenä tilastoja, taulukoita ja graafisia esityksiä	käyttää tilastoja, taulukoita ja graafisia esityksiä ammattiin liittyvien ongelmien ratkaisuun	soveltaa tilastoja, taulukoita ja graafisia esityksiä ammattialaan liittyvien ongelmien ratkaisuun sekä esittää tuottamia matemaattisia tuloksia tilastoina, taulukkoina ja graafisina esityksinä
	laskee ohjeen mukaan aineiston keskilukuja.	laskee keskeisimpiä tilastollisia tunnuslukuja.	laskee tai määrittää annetusta aineistosta keskeisimmät tilastolliset tunnusluvut.

Elinikäisen oppimisen avaintaidot: 1. Oppiminen ja ongelmanratkaisu, 9. Matematiikka ja luonnontieteet.

Osaamisen tunnustamisessa lukion kurssit Lausekkeet ja yhtälöt (MAB1) ja Geometria (MAB2) tai Funktiot ja yhtälöt (MAA1) ja toinen seuraavista lukion kursseista Polynomifunktiot (MAA2) tai Geometria (MAA3) korvaavat Matematiikan opinnot ammatitaitoa täydentävissä tutkinnon osissa (yhteiset opinnot).

Toteutustapa

- ◆ Lähiopetus, tarvittaessa monimuoto-opetuksena (verkkoavusteinen opetus ja etäopetus)
- ◆ Kirjalliset ja suulliset harjoitukset
- ◆ Ryhmä- ja parityöskentely
- ◆ Tarvittaessa itsenäinen työskentely
- ◆ Tietokonetyöskentelyä mikäli mahdollista
- ◆ Videonauhoitteiden hyödyntäminen

Ammattitaidon osoittamistavat

Arvioinnissa otetaan huomioon:

- ♦ jatkuva seuranta (asenne, käytös, läsnäolon säännöllisyys, tunnollisuus tehtävien teossa, tuntiaktiivisuus, opiskeluvälineistään huolehtiminen)
- ♦ kirjallinen koe tarvittaessa
- ♦ mahdolliset kirjalliset tuotokset ja suulliset esitykset
- ♦ mahdollinen itse- tai vertaisarviointi

Ajoitus

Tutkinnon osan opintojaksot toteutetaan tasaisesti tutkinnon aikana.

Etenemisehto

Ei etenemisestettä.

5.1.4.2 Matematiikka 2 (1 ov)

Tavoitteet (tavoitteet K3 arviointikriteeristön mukaisesti)

Opiskelija osaa

- ♦ soveltaa ammattialalla tarvittavia laskutoimituksia (taso- ja avaruusgeometriaa ammattialan vaatimuksia vastaavasti, suorakulmaisen kolmion geometriaa, trigonometriaa, Pythagoraan lauseen käytön ammattialallaan)
- ♦ ja arvioi tulosten tarkkuutta sekä hallitsee ammattialalla käytettävät matemaattiset käsitteet ja esitystavat
- ♦ soveltaa matemaattisia menetelmiä ammattialaan liittyvien ongelmien ratkaisussa ja -asettelussa sekä arvioi menetelmien luotettavuutta ja tarkkuutta
- ♦ käyttää soveltaen laskinta ja tietokonetta ammattialaan liittyvien ongelmien ratkaisemiseen

Arviointi

Matematiikka 1-3 ammattitaitoa täydentävän tutkinnon osan pakollisten opintojaksojen arviointikriteerit on tehty kolmelle eri osaamisen tasolle sekä arvioinnin kohteet ja ne löytyvät ammattialan opetussuunnitelman perusteista. Ammatillisessa peruskoulutuksessa arvioinnin kohteet ovat samalla tutkinnon osan keskeinen sisältö.

Jokaisesta opintojaksosta annetaan arvosana. Opintojaksojen arvosanat muodostavat yhdessä tutkinnon osan kokonaisarvosanan (3 ov). Tutkinnon osan arvosanaan vaikuttavat myös matematiikan valinnaisten lisäosien ja vapaasti valittavien tutkinnon osien arvosana(t).

Arvioinnin suorittaa (-vat) opintojaksosta vastaava(t) opettaja(t).

Arvioinnin kohde	Arviointikriteerit		
	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija		
Peruslaskutoimitukset, prosenttilaskenta ja mittayksikkö-muunnokset sekä matemaattiset peruskäsitteet ja esitystavat	suorittaa työtehtäviin liittyvät rutiinomaiset laskutoimitukset ja tuntee keskeisimmät matemaattiset käsitteet ja esitystavat	suorittaa sujuvasti ammattiin liittyvät laskutoimitukset ja käyttää jossakin määrin matemaattisia käsitteitä ja esitystapoja ilmaisussaan	soveltaa ammattialalla tarvittavia laskutoimituksia ja arvioi tulosten tarkkuutta sekä hallitsee ammattialalla käytettävät matemaattiset käsitteet ja esitystavat
Matemaattiset menetelmät ja ongelmanratkaisu sekä tulosten arviointi	ratkaisee työtehtäviin liittyvät keskeiset matemaattiset ongelmat joko päättämällä, graafisesti tai laskennallisesti sekä osaa arvioida tulosten suuruusluokkaa	ratkaisee ammattiin liittyviä ongelmia matemaattisten menetelmien avulla sekä arvioi tulosten oikeellisuutta	soveltaa matemaattisia menetelmiä ammattialaan liittyvien ongelmien ratkaisussa ja -asettelussa sekä arvioi menetelmien luotettavuutta ja tarkkuutta
Laskimen ja tietokoneen käyttäminen	käyttää laskinta ja tietokonetta työtehtäviin liittyvien matemaattisten perustehtävien ratkaisemiseen	käyttää sujuvasti laskinta ja tietokonetta ammattiin liittyvien matemaattisten ongelmien ratkaisemiseen	käyttää soveltaen laskinta ja tietokonetta ammattialaan liittyvien ongelmien ratkaisemiseen
Numeerisen tiedon käsittely, analysointi ja tuottaminen	käyttää tiedonlähteenä tilastoja, taulukoita ja graafisia esityksiä	käyttää tilastoja, taulukoita ja graafisia esityksiä ammattiin liittyvien ongelmien ratkaisuun	soveltaa tilastoja, taulukoita ja graafisia esityksiä ammattialaan liittyvien ongelmien ratkaisuun sekä esittää tuotamia matemaattisia tuloksia tilastoina, taulukkoina ja graafisina esityksinä
	laskee ohjeen mukaan aineiston keskilukuja.	laskee keskeisimpiä tilastollisia tunnuslukuja.	laskee tai määrittää annetusta aineistosta keskeisimmät tilastolliset tunnusluvut.

Elinikäisen oppimisen avaintaidot: 1. Oppiminen ja ongelmanratkaisu, 9. Matematiikka ja luonnontieteet.

Osaamisen tunnustamisessa lukion kurssit Lausekkeet ja yhtälöt (MAB1) ja Geometria (MAB2) tai Funktiot ja yhtälöt (MAA1) ja toinen seuraavista lukion kursseista Polynomifunktiot (MAA2) tai Geometria (MAA3) korvaavat Matematiikan opinnot ammatitaitoa täydentävissä tutkinnon osissa (yhteiset opinnot).

Toteutustapa

- ♦ Lähiopetus, tarvittaessa monimuoto-opetuksena (verkkoavusteinen opetus ja etäopetus)
- ♦ Kirjalliset ja suulliset harjoitukset
- ♦ Ryhmä- ja parityöskentely
- ♦ Tarvittaessa itsenäinen työskentely
- ♦ Tietokonetyöskentelyä mikäli mahdollista
- ♦ Videonauhoitteiden hyödyntäminen

Ammattitaidon osoittamistavat

Arvioinnissa otetaan huomioon:

- ♦ jatkuva seuranta (asenne, käytös, läsnäolon säännöllisyys, tunnollisuus tehtävien teossa, tuntiaktiivisuus, opiskeluvälineistään huolehtiminen)
- ♦ kirjallinen koe tarvittaessa
- ♦ mahdolliset kirjalliset tuotokset ja suulliset esitykset
- ♦ mahdollinen itse- tai vertaisarviointi

Ajoitus

Tutkinnon osan opintojaksot toteutetaan tasaisesti tutkinnon aikana.

Etenemisehto

Ei etenemisestettä.

5.1.4.3 Matematiikka 3 (1 ov)

Tavoitteet (tavoitteet K3 arviointikriteeristön mukaisesti)

Opiskelija osaa

- ♦ soveltaa ammattialalla tarvittavia laskutoimituksia (mm. prosentti-, korko- ja kustannuslaskenta) ja arvioi tulosten tarkkuutta sekä hallitsee ammattialalla käytettävät matemaattiset käsitteet ja esitystavat
- ♦ soveltaa matemaattisia menetelmiä ammattialaan liittyvien ongelmien ratkaisussa ja -asettelussa sekä arvioi menetelmien luotettavuutta ja tarkkuutta
- ♦ käyttää soveltaen laskinta ja tietokonetta ammattialaan liittyvien ongelmien ratkaisemiseen
- ♦ soveltaa tilastoja, taulukoita ja graafisia esityksiä ammattialaan liittyvien ongelmien ratkaisuun sekä esittää tuottamia matemaattisia tuloksia tilastoina, taulukoina ja graafisina esityksinä
- ♦ laskea tai määrittää annetusta aineistosta keskeisimmät tilastolliset tunnusluvut

Arviointi

Matematiikka 1-3 ammattitaitoa täydentävän tutkinnon osan pakollisten opintojaksojen arviointikriteerit on tehty kolmelle eri osaamisen tasolle sekä arvioinnin kohteet ja ne löytyvät ammattialan opetussuunnitelman perusteista. Ammatillisessa peruskoulutuksessa arvioinnin kohteet ovat samalla tutkinnon osan keskeinen sisältö.

Jokaisesta opintojaksosta annetaan arvosana. Opintojaksojen arvosanat muodostavat yhdessä tutkinnon osan kokonaisarvosanan (3 ov). Tutkinnon osan arvosanaan vaikuttavat myös matematiikan valinnaisten lisäosien ja vapaasti valittavien tutkinnon osien arvosana(t).

Arvioinnin suorittaa (-vat) opintojaksosta vastaava(t) opettaja(t).

Arvioinnin kohde	Arviointikriteerit		
	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija		
Peruslaskutoimitukset, prosentti-laskenta ja mittayksikkömuunnokset sekä matemaattiset peruskäsitteet ja esitystavat	suorittaa työtehtäviin liittyvät rutiininomaiset laskutoimitukset ja tuntee keskeisimmät matemaattiset käsitteet ja esitystavat	suorittaa sujuvasti ammattiin liittyvät laskutoimitukset ja käyttää jossakin määrin matemaattisia käsitteitä ja esitystapoja ilmaisussaan	soveltaa ammattialalla tarvittavia laskutoimituksia ja arvioi tulosten tarkkuutta sekä hallitsee ammattialalla käytettävät matemaattiset käsitteet ja esitystavat
Matemaattiset menetelmät ja ongelman-ratkaisu sekä tulosten arviointi	ratkaisee työtehtäviin liittyvät keskeiset matemaattiset ongelmat joko päättämällä, graafisesti tai laskennallisesti sekä osaa arvioida tulosten suuruusluokkaa	ratkaisee ammattiin liittyviä ongelmia matemaattisten menetelmien avulla sekä arvioi tulosten oikeellisuutta	soveltaa matemaattisia menetelmiä ammattialaan liittyvien ongelmien ratkaisussa ja -asettelussa sekä arvioi menetelmien luotettavuutta ja tarkkuutta
Laskimen ja tietokoneen käyttäminen	käyttää laskinta ja tietokonetta työtehtäviin liittyvien matemaattisten perustehtävien ratkaisemiseen	käyttää sujuvasti laskinta ja tietokonetta ammattiin liittyvien matemaattisten ongelmien ratkaisemiseen	käyttää soveltaen laskinta ja tietokonetta ammattialaan liittyvien ongelmien ratkaisemiseen
Numeerisen tiedon käsittely, analysointi ja tuottaminen	käyttää tiedonlähteenä tilastoja, taulukoita ja graafisia esityksiä	käyttää tilastoja, taulukoita ja graafisia esityksiä ammattiin liittyvien ongelmien ratkaisuun	soveltaa tilastoja, taulukoita ja graafisia esityksiä ammattialaan liittyvien ongelmien ratkaisuun sekä esittää tuottamia matemaattisia tuloksia tilastoina, taulukkoina ja graafisina esityksinä
	laskee ohjeen mukaan aineiston keskilukuja.	laskee keskeisimpiä tilastollisia tunnuslukuja.	laskee tai määrittää annetusta aineistosta keskeisimmät tilastolliset tunnusluvut.

Elinikäisen oppimisen avaintaidot: 1. Oppiminen ja ongelmanratkaisu, 9. Matematiikka ja luonnontieteet.

Osaamisen tunnustamisessa lukion kurssit Lausekkeet ja yhtälöt (MAB1) ja Geometria (MAB2) tai Funktiot ja yhtälöt (MAA1) ja toinen seuraavista lukion kursseista Polynomifunktiot (MAA2) tai Geometria (MAA3) korvaavat Matematiikan opinnot ammatitaitoa täydentävissä tutkinnon osissa (yhteiset opinnot).

Toteutustapa

- ◆ Lähiopetus, tarvittaessa monimuoto-opetuksena (verkkoavusteinen opetus ja etäopetus)
- ◆ Kirjalliset ja suulliset harjoitukset
- ◆ Ryhmä- ja parityöskentely
- ◆ Tarvittaessa itsenäinen työskentely
- ◆ Tietokonetyöskentelyä mikäli mahdollista
- ◆ Videonauhoitteiden hyödyntäminen

Ammattitaidon osoittamistavat

Arvioinnissa otetaan huomioon:

- ♦ jatkuva seuranta (asenne, käytös, läsnäolon säännöllisyys, tunnollisuus tehtävien teossa, tuntiaktiivisuus, opiskeluvälineistään huolehtiminen)
- ♦ kirjallinen koe tarvittaessa
- ♦ mahdolliset kirjalliset tuotokset ja suulliset esitykset
- ♦ mahdollinen itse- tai vertaisarviointi

Ajoitus

Tutkinnon osan opintojaksot toteutetaan tasaisesti tutkinnon aikana.

Etenemisehto

Ei etenemisestettä.

5.1.5 Fysiikka ja kemia (2 ov)

5.1.5.1 Fysiikka (1 ov)

Tavoitteet (tavoitteet K3 arviointikriteeristön mukaisesti)

Opiskelija

- ♦ soveltaa ammattialansa kannalta keskeisiä fysikaalisia ilmiöitä, käsitteitä ja lainalaisuuksia
- ♦ käyttää mittauksiin sopivimpia menetelmiä ja välineitä sujuvasti, toteuttaa mittaukset järjestelmällisesti ja huolellisesti ja osaa arvioida havaintojen ja mittausten tarkkuutta ja luotettavuutta
- ♦ osaa raportoida ja esittää tuloksia sekä arvioida tulosten ja johtopäätösten tarkkuutta ja luotettavuutta
- ♦ työskentelee ergonomisesti ja työturvallisuusohjeiden mukaisesti ja ottaa oma-toimisesti huomioon työympäristössä olevat riskitekijät.
- ♦ osaa työssään ja muussa toiminnassaan ottaa huomioon luonnon lainalaisuudet ja toimia niiden mukaisesti ympäristöä ja energiaa säästäen
- ♦ tarkastelee keskeisiä ympäristöongelmia luonnontieteelliseltä kannalta
- ♦ soveltaa ammattialansa keskeisiä fysiikan lakeja ja käsitteitä
- ♦ hallitsee ammattialansa kannalta keskeisiä mekaniikan, lämpöopin ja sähköopin peruskäsitteitä ja ilmiöitä niin, että hän osaa käsitellä ammatissaan tarvitsemiaan laitteita ja järjestelmiä turvallisesti ja taloudellisesti sekä työskennellä ergonomisesti

- ♦ osaa tulkita aineiden terveyteen ja turvallisuuteen vaikuttavat tekijät tuotteiden merkinnöistä ja ottaa työskentelyssään huomioon aineiden erityisominaisuudet niin, ettei vaaranna omaa, muiden eikä ympäristön turvallisuutta

Arviointi

Fysiikan ammattitaitoa täydentävän tutkinnon osan opintojakson arviointikriteerit on tehty kolmelle eri osaamisen tasolle sekä arvioinnin kohteet ja ne löytyvät ammattialansa opetussuunnitelman perusteista. Ammatillisessa peruskoulutuksessa arvioinnin kohteet ovat samalla tutkinnon osan keskeinen sisältö.

Fysiikan opintojaksosta annetaan arvosana. Fysiikan ja kemian pakollisten opintojaksojen arvosanat muodostavat yhdessä tutkinnon osan kokonaisarvosanan (2 ov). Tutkinnon osan arvosanaan vaikuttavat myös fysiikan ja kemian valinnaisten lisäosien ja vapaasti valittavien tutkinnon osien arvosana(t).

Arvioinnin suorittaa (-vat) opintojaksosta vastaava(t) opettaja(t).

Arvioinnin kohde	Arviointikriteerit		
	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija		
Lämpöopin, mekaniikan ja sähköopin lainalaisuuksien tunteminen ja huomioon ottaminen työssä	tunnistaa olomuodon muutokset ja lämpölaajenemisen omassa ammatissaan	ymmärtää olomuodon muutokset ja lämpölaajenemisen omassa ammatissaan	ymmärtää olomuodon muutokset ja lämpölaajenemisen omassa ammatissaan ja osaa soveltaa oppimaansa.
	osaa välttävästi ammattinsa kannalta keskeisimmät mekaniikan lainalaisuudet.	osaa ammattinsa kannalta keskeisimmät mekaniikan lainalaisuudet. Osaa hyödyntää tietojaan ergonomisessa työskentelyssä.	osaa ammattinsa kannalta keskeisimmät mekaniikan lainalaisuudet ja osaa soveltaa oppimaansa
	osaa ottaa sähköturvallisuuden huomioon, osaa välttävästi sähköopin peruskäsitteistöä	osaa hyvin sähköturvallisuuden liittyvät asiat ja tuntee sähköopin peruskäsitteistön	osaa hyvin sähköturvallisuuden liittyvät asiat ja tuntee sähköopin peruskäsitteistön ja osaa soveltaa oppimaansa
Havainnointi ja mittaaminen	avustettuna laatii raportin tutkimastaan asiasta ja mittaa luotettavasti ammatissaan	osaa laatia raportin tutkimastaan asiasta ja mittaa luotettavasti ammatissaan ja muodostaa graafisia kuvaajia	osaa laatia sujuvan raportin tutkimastaan asiasta, mittaa luotettavasti ja osaa arvioida mittaustuloksien luotettavuutta.
Energiatalouden perusteet	tuntee välttävästi energiantuotanto- ja säästötapoja ammatissaan kannalta	tuntee energiantuotanto- ja säästötavat	tuntee energiantuotanto- ja säästötavat, osaa arvioida laitteiden käytöstä aiheutuvia kustannuksia
Tuotteen elinkaari	avustettuna muodostaa tuotteen elinkaaren.	muodostaa itsenäisesti tuotteen elinkaaren.	muodostaa itsenäisesti tuotteen elinkaaren. Pystyy soveltamaan oppimaansa.

Turvallinen ja ergonominen työskentely	osaa ottaa sähköturvallisuuden huomioon, osaa välttävästi sähköopin peruskäsitteistöä	osaa hyvin sähköturvallisuuden liittyvät asiat ja tuntee sähköopin peruskäsitteistön	osaa hyvin sähköturvallisuuden liittyvät asiat ja tuntee sähköopin peruskäsitteistön ja osaa soveltaa oppimaansa
--	---	--	--

Elinikäisen oppimisen avaintaidot: 1. Oppiminen ja ongelmanratkaisu, 4. Terveys, turvallisuus ja työkyky, 6. Kestävä kehitys, 9. Matematiikka ja luonnontieteet, 10. Teknologia ja tietotekniikka.

Osaamisen tunnustamisessa lukion kurssit Fysiikka luonnontieteenä (FY1) ja Ihmisen ja elinympäristön kemia (KE1) korvaavat Fysiikan ja *kemian* opinnot ammattitaitoa täydentävissä tutkinnon osissa (yhteiset opinnot).

Toteutustapa

- ◆ Lähiopetus, tarvittaessa monimuoto-opetuksena (verkkoavusteinen opetus ja etäopetus)
- ◆ Kirjalliset ja suulliset harjoitukset
- ◆ Ryhmä- ja parityöskentely
- ◆ Tarvittaessa itsenäinen työskentely
- ◆ Tietokonetyöskentelyä mikäli mahdollista
- ◆ Videonauhoitteiden hyödyntäminen

Ammattitaidon osoittamistavat

Arvioinnissa otetaan huomioon:

- ◆ jatkuva seuranta (asenne, käytös, läsnäolon säännöllisyys, tunnollisuus tehtävien teossa, tuntiaktiivisuus, opiskeluvälineistään huolehtiminen)
- ◆ kirjallinen koe tarvittaessa
- ◆ mahdolliset kirjalliset tuotokset ja suulliset esitykset
- ◆ mahdollinen itse- tai vertaisarviointi

Ajoitus

Tutkinnon osan opintojaksot toteutetaan tasaisesti tutkinnon aikana.

Etenemisehto

Ei etenemisestettä.

5.1.5.2 Kemia (1 ov)

Tavoitteet (tavoitteet K3 arviointikriteeristön mukaisesti)

Opiskelija osaa

- ♦ käsitellä, säilyttää ja hävittää oikein työtehtävissään tarvittavia kemikaaleja ja ottaa huomioon erilaisten aineiden ominaisuudet ja ympäristöriskit muuttuvissakin työtilanteissa
- ♦ laskea pitoisuuksia ja aineiden määriä joustavasti erilaisissa työtilanteissa eri tietolähteistä hankkimansa tiedon mukaan
- ♦ käyttää mittauksiin sopivimpia menetelmiä ja välineitä sujuvasti, toteuttaa mittaukset järjestelmällisesti ja huolellisesti ja osaa arvioida havaintojen ja mittausten tarkkuutta ja luotettavuutta
- ♦ osaa raportoida ja esittää tuloksia sekä arvioida tulosten ja johtopäätösten tarkkuutta ja luotettavuutta
- ♦ työskennellä ergonomisesti ja työturvallisuusohjeiden mukaisesti ja ottaa oma-toimisesti huomioon työympäristössä olevat riskitekijät.
- ♦ soveltaa ammattialansa kannalta keskeisiä kemiallisia ilmiöitä, käsitteitä ja lainalaisuuksia
- ♦ osaa työssään ja muussa toiminnassaan ottaa huomioon luonnon lainalaisuudet ja toimia niiden mukaisesti ympäristöä ja energiaa säästäen
- ♦ tarkastella keskeisiä ympäristöongelmia luonnontieteelliseltä kannalta
- ♦ ottaa huomioon työssään ympäristön ja ammatin kannalta keskeisiä kemian ilmiöitä, ja sitä varten hänen on tunnettava tavallisimpien alkuaineiden ja sekä epä-organisten että organisten yhdisteiden kemiallisia ominaisuuksia
- ♦ säilyttää, käyttää oikein ja hävittää asianmukaisesti ammattialalla tarvittavia aineita sekä laskee ainemääriä ja pitoisuuksia
- ♦ osaa tulkita aineiden terveyteen ja turvallisuuteen vaikuttavat tekijät tuotteiden merkinnöistä ja ottaa työskentelyssään huomioon aineiden erityisominaisuudet niin, ettei vaaranna omaa, muiden eikä ympäristön turvallisuutta

Arviointi

Kemian ammattitaitoa täydentävän tutkinnon osan opintojakson arviointikriteerit on tehty kolmelle eri osaamisen tasolle sekä arvioinnin kohteet ja ne löytyvät ammatin opetussuunnitelman perusteista. Ammatillisessa peruskoulutuksessa arvioinnin kohteet ovat samalla tutkinnon osan keskeinen sisältö.

Kemian opintojaksosta annetaan arvosana. Fysiikan ja kemian pakollisten opintojaksojen arvosanat muodostavat yhdessä tutkinnon osan kokonaisarvosanan (2 ov).

Tutkinnon osan arvosanaan vaikuttavat myös fysiikan ja kemian valinnaisten lisäosien ja vapaasti valittavien tutkinnon osien arvosana(t).

Arvioinnin suorittaa (-vat) opintojaksosta vastaava(t) opettaja(t).

Arvioinnin kohde	Arviointikriteerit		
	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija		
Kemiallisten aineiden ja yhdisteiden sekä niiden ominaisuuksien tunteminen ja huomioon ottaminen työssä	käsittelee, säilyttää ja hävittää oikein työtehtävissään tarvittavia kemikaaleja ja ottaa huomioon erilaisten aineiden ominaisuudet ja ympäristöriskit työssään, mutta tarvitsee osin ohjausta	käsittelee, säilyttää ja hävittää oikein työtehtävissään tarvittavia kemikaaleja ja ottaa huomioon erilaisten aineiden ominaisuudet ja ympäristöriskit tutuissa työtilanteissa	käsittelee, säilyttää ja hävittää oikein työtehtävissään tarvittavia kemikaaleja ja ottaa huomioon erilaisten aineiden ominaisuudet ja ympäristöriskit muuttuvissakin työtilanteissa
	tulkitssee osin ohjattuna tavallisia tuotemerkintöjä	tulkitssee tavallisimpia tuotemerkintöjä	tulkitssee itsenäisesti erilaisia alan tuotemerkintöjä
Havainnointi ja mittaaminen	toteuttaa mittaukset käyttäen tavallisimpia mittausten menetelmiä ja -välineitä ohjatussa työtilanteessa	osaa analysoida mittauksia ja havaintoja sekä tehdä tuloksista johtopäätöksiä	laskee pitoisuuksia ja aineiden määriä joustavasti erilaisissa työtilanteissa eri tietolähteistä hankkimansa tiedon mukaan
	avustettuna laatii raportin tutkimastaan asiasta ja mittaa luotettavasti ammatissaan	osaa laatia raportin tutkimastaan asiasta ja mittaa luotettavasti ammatissaan ja muodostaa graafisia kuvia	osaa laatia sujuvan raportin tutkimastaan asiasta, mittaa luotettavasti ja osaa arvioida mittaustuloksien luotettavuutta.
Turvallinen ja ergonominen työskentely	hankkii ohjeen mukaan tietoa kemikaalien käyttöturvallisuustiedotteista	hankkii tietoa käyttöturvallisuustiedotteista	työskentelee ergonomisesti ja työturvallisuusohjeiden mukaisesti ja ottaa omatoimisesti huomioon työympäristössä olevat riskitekijät.

Elinikäisen oppimisen avaintaidot: 1. Oppiminen ja ongelmanratkaisu, 4. Terveys, turvallisuus ja työkyky, 6. Kestävä kehitys, 9. Matematiikka ja luonnontieteet, 10. Teknologia ja tietotekniikka.

Osaamisen tunnustamisessa lukion kurssit Fysiikka luonnontieteenä (FY1) ja Ihmisen ja elinympäristön kemia (KE1) korvaavat Fysiikan ja kemian opinnot ammattitaitoa täydentävissä tutkinnon osissa (yhteiset opinnot).

Toteutustapa

- ◆ Lähiopetus, tarvittaessa monimuoto-opetuksena (verkkoavusteinen opetus ja etäopetus)
- ◆ Kirjalliset ja suulliset harjoitukset
- ◆ Ryhmä- ja parityöskentely
- ◆ Tarvittaessa itsenäinen työskentely
- ◆ Tietokonetyöskentelyä mikäli mahdollista
- ◆ Videonauhoitteiden hyödyntäminen

Ammattitaidon osoittamistavat

Arvioinnissa otetaan huomioon:

- ♦ jatkuva seuranta (asenne, käytös, läsnäolon säännöllisyys, tunnollisuus tehtävien teossa, tuntiaktiivisuus, opiskeluvälineistään huolehtiminen)
- ♦ kirjallinen koe tarvittaessa
- ♦ mahdolliset kirjalliset tuotokset ja suulliset esitykset
- ♦ mahdollinen itse- tai vertaisarviointi

Ajoitus

Tutkinnon osan opintojaksot toteutetaan tasaisesti tutkinnon aikana.

Etenemisehto

Ei etenemisestettä.

5.1.6 Yhteiskunta-, yritys- ja työelämä tieto (1 ov)

Tavoitteet (tavoitteet K3 arviointikriteeristön mukaisesti)

Opiskelija

- ♦ osallistuu itsenäisesti yhteisten asioiden hoitamiseen
- ♦ tuntee yhteiskunnallisen päätöksentekoprosessin
- ♦ arvioi toimintamahdollisuuksiaan aktiivisena kansalaisena ja kuluttajana
- ♦ tuntee opiskelijan ja kansalaisen keskeiset demokraattiset vaikuttamismahdollisuudet, oikeudet, edut ja velvollisuudet
- ♦ tuntee kuluttajan keskeiset oikeudet ja velvollisuudet
- ♦ käyttää itsenäisesti yhteiskunnan tarjoamia palveluja ja ymmärtää kansalaisen osuuden niiden rahoittamisessa
- ♦ tekee suunnitelman menoistaan ja varoistaan
- ♦ hankkii tietoa rahoituslähteistä ja vertailee niistä aiheutuvia kuluja
- ♦ arvioi itsenäisesti yrittäjyyden ja yritystoiminnan vaikutuksen kansantalouteen
- ♦ hakee tietoa ammattialansa työpaikoista alueellisesti ja kansallisesti ja Euroopan unionin maista
- ♦ hakee Euroopan unionia ja kansalaisia koskevaa vertailevaa tietoa.

Arviointi

Yhteiskunta-, yritys- ja työelämä tieto, ammattitaitoa täydentävän tutkinnon osan opintojaksoiden arviointikriteerit on tehty kolmelle eri osaamisen tasolle sekä arvioinnin kohteet ja ne löytyvät ammattialansa opetussuunnitelman perusteista. Ammatillisessa peruskoulutuksessa arvioinnin kohteet ovat samalla tutkinnon osan keskeinen sisältö.

Yhteiskunta-, yritys- ja työelämä tieto, ammattitaitoa täydentävän tutkinnon osan opin-
tojaksosta annetaan arvosana. Tutkinnon osan arvosanaan vaikuttavat myös yhteis-
kunta-, yritys- ja työelämä tiedon valinnaisten lisäosien ja vapaasti valittavien tutkin-
non osien arvosana(t).

Arvioinnin suorittaa (-vat) opintojaksosta vastaava(t) opettaja(t).

Arvioinnin kohde	Arviointikriteerit		
	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija		
Osallistuminen oppilaitoksessa ja työssäoppimispaikassa	osallistuu ohjattuna yhteisten asioiden hoitamiseen	osallistuu sovitulla tavalla yhteisten asioiden hoitamiseen sekä tuntee yhteiskunnallisen päätöksentekoprosessin	osallistuu itsenäisesti yhteisten asioiden hoitamiseen sekä tuntee yhteiskunnallisen päätöksentekoprosessin
Toimintamahdollisuuksien arviointi	arvioi ohjattuna toimintamahdollisuuksiaan kansalaisena ja kuluttajana	arvioi toimintamahdollisuuksiensa kansalaisena ja kuluttajana	arvioi toimintamahdollisuuksiensa toimintaansa aktiivisena kansalaisena ja kuluttajana
	tuntee opiskelijan vaikuttamismahdollisuudet, oikeudet ja velvollisuudet	tuntee opiskelijan ja kansalaisen keskeiset vaikuttamismahdollisuudet, oikeudet, edut ja velvollisuudet	tuntee opiskelijan ja kansalaisen keskeiset demokraattiset vaikuttamismahdollisuudet, oikeudet, edut ja velvollisuudet
	hakee tietoa kuluttajan keskeisistä oikeuksista ja velvollisuuksista	tuntee kuluttajan keskeiset oikeudet ja velvollisuudet	tuntee kuluttajan keskeiset oikeudet ja velvollisuudet
Yhteiskunnan palvelujen käyttö	käyttää opiskelijan tarvitsemia palveluja ja ymmärtää kansalaisen osuuden niiden rahoittamisessa	käyttää yhteiskunnan tarjoamia palveluja ja ymmärtää kansalaisen osuuden niiden rahoittamisessa	käyttää itsenäisesti yhteiskunnan tarjoamia palveluja ja ymmärtää niiden rahoittamisessa
Oman talouden hoitaminen	tekee ohjattuna suunnitelman menoistaan ja varoistaan	tekee suunnitelman menoistaan ja varoistaan	tekee suunnitelman menoistaan ja varoistaan
	hankkii ohjattuna tietoa rahoitusvaihtoehdoista ja niistä aiheutuvista kuluista	hankkii tietoa rahoitusvaihtoehdoista ja niistä aiheutuvista kuluista	hankkii tietoa rahoituslähteistä ja vertailee niistä aiheutuvia kuluja
Kansantalouteen keskeisesti vaikuttavien tekijöiden arviointi	arvioi ohjattuna yrittäjyyden keskeiset vaikutukset työllisyyteen	arvioi yrittäjyyden ja yritystoiminnan vaikutuksen työllisyyteen	arvioi itsenäisesti yrittäjyyden ja yritystoiminnan vaikutuksen kansantalouteen
	arvioi ohjattuna työelämän keskeisiä asioita.	tuntee työelämän keskeisten tekijöiden vaikutuksen työelämään ja yritystoimintaan.	hallitsee ja arvioi itsenäisesti työelämän asioiden vaikutuksia yksilölle, yrityksille ja yhteiskunnalle.
Tiedon haku ammattialan työpaikoista ja Euroopan unionista	hakee tietoa ammattialansa työpaikoista paikallisesti	hakee tietoa ammattialansa työpaikoista alueellisesti ja kansallisesti	hakee tietoa ammattialansa työpaikoista alueellisesti ja kansallisesti ja Euroopan unionin maista
	hakee ohjattuna Euroopan unionin kansalaisia koskevaa tietoa	hakee Euroopan unionia ja kansalaisia koskevaa tietoa	hakee Euroopan unionia ja kansalaisia koskevaa vertailevaa tietoa

Opintojakson toteuttamisessa noudatetaan seuraavia elinikäisen oppimisen avaintaitoja: 2. Vuorovaikutus ja yhteistyö, 5. Aloitekyky ja yrittäjyys, 11. Aktiivinen kansalaisuus ja eri kulttuurit.

Osaamisen tunnustamisessa lukion kurssit Yhteiskuntatieto (YH1) ja Taloustieto (YH2) korvaavat Yhteiskunta-, yritys- ja työelämä tiedon opinnot ammattitaitoa täydentävissä tutkinnon osissa (yhteiset opinnot).

Toteutustapa

- ◆ Lähiopetus/ATK –opetus sekä verkkoavusteinen opetus
- ◆ Kirjalliset harjoitukset
- ◆ Mahdolliset ryhmätyöt eri aiheista
- ◆ Mahdolliset vierailut eri kohteisiin (alan yritykset ja esim. Kela, työvoimatoimisto, sovittelutoimisto jne.)
- ◆ Monipuolinen tiedonhaku esim. tietokonetyöskentelyn avulla
- ◆ Tarvittaessa käytetään kaikkia muitakin AV-välineitä

Ammattitaidon osoittamistavat

Arvioinnissa otetaan huomioon:

- ◆ jatkuva seuranta (asenne, käytös, läsnäolon säännöllisyys, tunnollisuus tehtävien teossa, tuntiaktiivisuus, opiskeluvälineistään huolehtiminen)
- ◆ kirjallinen koe tarvittaessa
- ◆ mahdolliset kirjalliset tuotokset ja suulliset esitykset
- ◆ mahdollinen itse- tai vertaisarviointi

Ajoitus

Opintojakso toteutetaan toisena tai kolmantena lukuvuotena.

Etenemisehto

Ei etenemisestettä.

5.1.7 Liikunta (1 ov)

Tavoitteet (tavoitteet K3 arviointikriteeristön mukaisesti)

Opiskelija

- ◆ käyttää liikunnan harrastamiseen tarvittavia perustaitoja ja liikunnan lajitaitoja monipuolisesti
- ◆ seuraa, arvioi ja kehittää fyysistä toimintakykyään
- ◆ ymmärtää liikunnan merkityksen fyysiselle, psyykkiselle ja sosiaaliselle hyvinvoinnille
- ◆ osallistuu liikuntatilanteisiin aktiivisesti, käyttäen omia taitojaan koko ryhmän taitojen kehittämiseen sekä edistäen reilun pelin periaatteita
- ◆ edistää toiminnallaan ryhmän toimintaa ja turvallisuutta.

Arviointi

Liikunnan ammattitaitoa täydentävän tutkinnon osan arviointikriteerit on tehty kolmelle eri osaamisen tasolle sekä arvioinnin kohteet ja ne löytyvät ammattialan opetussuunnitelman perusteista. Ammatillisessa peruskoulutuksessa arvioinnin kohteet ovat samalla tutkinnon osan keskeinen sisältö.

Liikunnan ammattitaitoa täydentävän tutkinnon osan pakollisesta opintojaksosta annetaan arvosana. Tutkinnon osan arvosanaan vaikuttavat myös liikunnan valinnaisten lisäosien ja vapaasti valittavien tutkinnon osien arvosana(t).

Arvioinnin suorittaa (-vat) opintojaksosta vastaava(t) opettaja(t).

Arvioinnin kohde	Arviointikriteerit		
	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija		
Fyysisen toimintakyvyn tukeminen ja vahvistaminen	käyttää liikunnan harrastamiseen tarvittavia perustaitoja	käyttää liikunnan harrastamiseen tarvittavia perustaitoja monipuolisesti	käyttää liikunnan harrastamiseen tarvittavia perustaitoja ja liikunnan lajitaitoja monipuolisesti
	pitää ohjattuna yllä fyysistä toimintakykyään	pitää yllä fyysistä toimintakykyään	seuraa, arvioi ja pitää yllä fyysistä toimintakykyään
Fyysisen, psyykkisen ja sosiaalisen hyvinvoinnin ylläpitäminen ja edistäminen liikunnan avulla	ymmärtää ohjattuna liikunnan merkityksen fyysiselle, psyykkiselle ja sosiaaliselle hyvinvoinnille	ymmärtää liikunnan merkityksen omalle fyysiselle, psyykkiselle ja sosiaaliselle hyvinvoinnilleen	ymmärtää liikunnan merkityksen fyysiselle, psyykkiselle ja sosiaaliselle hyvinvoinnille
Vuorovaikutus ja yhteistyö	osallistuu liikuntatilanteisiin annettujen ohjeiden mukaan sekä noudattaa reilun pelin periaatteita	osallistuu liikuntatilanteisiin aktiivisesti reilun pelin periaatteita noudattaen	osallistuu liikuntatilanteisiin aktiivisesti edistäen reilun pelin periaatteita
Terveys, turvallisuuden ja toimintakyvyn huomioon ottaminen	noudattaa yleensä turvallisuutta liikunnassa.	toimii liikuntatilanteissa turvallisesti sekä itsenäisesti että ryhmässä.	edistää toiminnallaan ryhmän turvallisuutta.

Elinikäisen oppimisen avaintaidot: 2. Vuorovaikutus ja yhteistyö, 4. Terveys, turvallisuus sekä toimintakyky.

Osaamisen tunnustamisessa lukion kurssi Taitoa ja kuntoa (L11) korvaa Liikunnan opinnot ammattitaitoa täydentävissä tutkinnon osissa (yhteiset opinnot).

Toteutustapa

- ♦ Lähiopetus, itsenäinen työskentely yhteisesti laaditun suunnitelman mukaisesti
- ♦ Aktiivinen osallistuminen liikuntatilanteisiin yhteisesti sovittujen pelisääntöjen mukaisesti

- ♦ Osallistuu opintojakson lähiopetukseen sekä itsenäiseen työskentelyyn yhteisesti laaditun suunnitelman mukaisesti, käyttäen ja kehittäen liikunnan harrastamiseen tarvittavia perustaitoja.
- ♦ Osallistuu aktiivisesti liikuntatilanteisiin annettuja ohjeita sekä reilun pelin periaatteita noudattaen, käyttäen omia taitojaan myös koko ryhmän taitojen kehittämiseen.
- ♦ Toimii liikuntatilanteissa turvallisesti edistäen toiminnallaan ryhmän turvallisuutta.

Ammattitaidon osoittamistavat

Arvioinnissa otetaan huomioon:

- ♦ jatkuva seuranta (läsnäolon säännöllisyys, tuntiaktiivisuus, asenne, käytös, omista liikuntavarusteistaan huolehtiminen)
- ♦ pyrkimys ylläpitää ja kehittää toimintakykyään opettajapalautteen sekä mahdollisten testien pohjalta
- ♦ kyky huomioida muu ryhmä
- ♦ kyky huomioida yksilölliset eroavuudet eri liikuntatilanteissa
- ♦ mahdollinen itse- tai vertaisarviointi

Ajoitus

Tutkinnon osa toteutetaan ensimmäisenä opiskeluvuotena, ja jos mahdollista, kahdelle jaksolle hajautettuna.

Etenemisehto

Ei etenemisestettä.

5.1.8 Terveystieto (1 ov)

Tavoitteet (tavoitteet K3 arviointikriteeristön mukaisesti)

Opiskelija

- ♦ toimii terveyttä, hyvinvointia ja omaa jaksamistaan edistävällä tavalla, ehkäisee terveyttä kuluttavia tekijöitä ja perustelee toimintansa elintapojen ja terveyden välisellä tutkitulla tiedolla ja kokemuksella
- ♦ ottaa toiminnassaan monipuolisesti huomioon terveyteen ja turvallisuuteen vaikuttavat tekijät ja pyrkii edistämään omalla toiminnallaan koko yhteisön hyvinvointia
- ♦ hyödyntää itsenäisesti terveystietoon liittyviä mahdollisuuksia oman toimintakyvyn ylläpitämisessä ja osaa hyödyntää terveydenhuoltopalveluja tilanteen vaatimalla tavalla

- ♦ toimii huolellisesti ja ennalta ehkäisee tapaturmien syntymistä, osaa hakea ja antaa ensiapua sekä työskentelee ergonomisesti ja itseään säästään
- ♦ hyödyntää monipuolisesti omassa toiminnassaan terveyttä ja toimintakykyä edistävää tietoa ja hakee itsenäisesti tietoa mahdollisista ammattinsa haittavaikutuksista.

Arviointi

Terveystiedon ammattitaitoa täydentävän tutkinnon osan arviointikriteerit on tehty kolmelle eri osaamisen tasolle sekä arvioinnin kohteet ja ne löytyvät ammattialan opetussuunnitelman perusteista. Ammatillisessa peruskoulutuksessa arvioinnin kohteet ovat samalla tutkinnon osan keskeinen sisältö.

Terveystiedon ammattitaitoa täydentävän tutkinnon osan pakollisesta opintojaksosta annetaan arvosana. Tutkinnon osan arvosanaan vaikuttavat myös terveystiedon valinnaisten lisäosien ja vapaasti valittavien tutkinnon osien arvosana(t).

Arvioinnin suorittaa (-vat) opintojaksosta vastaava(t) opettaja(t).

Arvioinnin kohde	Arviointikriteerit		
	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija		
Fyysisen, psyykkisen ja sosiaalisen terveyden ja hyvinvoinnin ylläpitäminen ja edistäminen	ottaa ohjattuna huomioon tavallisia terveyttä edistäviä elintapoja ja tottumuksia (kuten liikunta, ravinto, lepo, uni, virkistys, mielen terveys, ihmissuhteet, seksuaaliterveys) ja on halukas edistämään omaa terveyttään ja jaksamistaan	ottaa huomioon terveyttä ja hyvinvointia edistävät elämäntavat ja tottumukset, osallistuu niitä ja omaa jaksamistaan edistävään toimintaan	toimii terveyttä, hyvinvointia ja omaa jaksamistaan edistävällä tavalla, ehkäisee terveyttä kuluttavia tekijöitä ja perustelee toimintansa elintapojen ja terveyden välisellä tutkitulla tiedolla ja kokemuksella
Fyysistä, psyykkistä ja sosiaalista terveyttä ja toimintaympäristön turvallisuutta edistävien toimintatapojen noudattaminen	noudattaa yhteisössä sovittuja terveyttä ja turvallisuutta edistäviä toimintatapoja, mutta tarvitsee ohjausta uusissa tilanteissa	ottaa toiminnassaan huomioon terveyttä ja toimintakykyä kuormittavia tekijöitä ja haluaa edistää toimintansa ja toimintaympäristönsä terveellisyyttä ja turvallisuutta	ottaa toiminnassaan monipuolisesti huomioon terveyteen ja turvallisuuteen vaikuttavat tekijät ja edistää omalla toiminnallaan koko yhteisön hyvinvointia
Terveysliikunnan ja terveydenhuoltopalvelujen hyödyntäminen	suunnittelee ja toteuttaa ohjattuna terveyttä edistävää liikuntaa ja osaa tarvittaessa hakea apua terveydenhuollon palveluista	toteuttaa terveyttä edistävää liikuntaa laatimansa ohjelman mukaan ja käyttää tarvittaessa terveydenhuollon palveluja	hyödyntää itsenäisesti terveysliikunnan mahdollisuuksia oman toimintakyvyn ylläpitämisessä ja osaa hyödyntää terveydenhuoltopalveluja tilanteen vaatimalla tavalla
Tapaturmien ehkäisy ja ensiapu sekä ergonominen toiminta	tunnistaa mahdollisia tapaturmariskejä, osaa hakea ja antaa ensiapua tavallisimmissa ensiapua vaativissa tilanteissa, noudattaa tutuissa tilanteissa ergonomisia toimintatapoja	ehkäisee toiminnallaan tapaturmien syntymistä, osaa hakea ja antaa ensiapua sekä noudattaa ergonomisia toimintatapoja	toimii huolellisesti ja ennalta ehkäisee tapaturmien syntymistä, osaa hakea ja antaa ensiapua, työskentelee ergonomisesti ja itseään säästään

Fyysistä, psyykkistä ja sosiaalista terveyttä ja toimintakykyä edistävien, kansansairauksia ennaltaehkäisevien ja terveyttä kuluttavien tekijöiden sekä ammatin haittavaikutuksia koskevan tietoperustan hallinta	tietää tavallisimmista terveyttä ja toimintakykyä kuormittavista tekijöistä ja kansansairauksista, mutta tarvitsee ohjausta terveyttä edistävän tiedon hankinnassa ja tietää tavallisimmista terveyshaitoista (kuten tupakointi ja päihteiden käyttö)	hyödyntää omassa toiminnassaan terveyttä ja toimintakykyä edistävää tietoperustaa, tuntee terveyttä kuluttavat tekijät sekä elintavoista johtuvat terveyshaitat ja on tietoinen mahdollisista ammattiinsa liittyvistä kuormitustekijöistä	hyödyntää monipuolisesti omassa toiminnassaan terveyttä ja toimintakykyä edistävää tietoa ja hakee itsenäisesti tietoa mahdollisista ammattinsa haittavaikutuksista
---	---	---	---

Elinikäisen oppimisen avaintaidot: 1. Oppiminen ja ongelmanratkaisu, 2. Vuorovaikutus ja yhteistyö, 3. Ammattietiikka, 4. Terveys, turvallisuus ja toimintakyky, 6. Kestävä kehitys, 8. Viestintä- ja mediaosaaminen, 10. Teknologia ja tietotekniikka.

Osaamisen tunnustamisessa lukion kurssi Terveysten perusteet (TE1) korvaa Terveystiedon opinnot ammattitaitoa täydentävissä tutkinnon osissa (yhteiset opinnot).

Toteutustapa

- ◆ Lähiopetus, tarvittaessa monimuoto-opetuksena (tietokonetyöskentely, verkkoavusteinen opetus ja etäopetus)
- ◆ Kirjalliset ja suulliset harjoitukset
- ◆ Ryhmä- ja parityöskentely
- ◆ Tarvittaessa itsenäinen työskentely
- ◆ Videonauhoitteiden hyödyntäminen
- ◆ Luokka- ja mahdollinen työpaikkaopetus
- ◆ Tutkinnon osa on suoritettavissa joko osittain tai kokonaan verkossa (Moodle)

Ammattitaidon osoittamistavat

Arvioinnissa otetaan huomioon:

- ◆ jatkuva seuranta (läsnäolon säännöllisyys, tuntiaktiivisuus, tehtävien suorittaminen, asenne, käytös, opiskeluvälineistään huolehtiminen)
- ◆ pyrkimys ylläpitää ja edistää omaa terveyttään, hyvinvointia ja jaksamista, hankkimalla ja hyödyntämällä monipuolisesti terveyttä ja toimintakykyä edistävää sekä ammattinsa haittavaikutuksia ehkäisevää tietoa
- ◆ osoittaa opiskeluun liittyvissä toimitissaan pyrkivänsä edistämään omaa sekä ryhmänsä terveyttä, hyvinvointia ja jaksamista.
- ◆ mahdollinen kirjallinen tai suullinen koe
- ◆ mahdollinen itse- tai vertais- sekä ammatinopettaja-arviointi

Ajoitus

Tutkinnon osa toteutetaan ensimmäisenä opiskeluvuotena, ja jos mahdollista, kahdelle jaksolle hajautettuna.

Etenemisehto

Ei etenemisestettä.

5.1.9 Taide ja kulttuuri (1 ov)**Tavoitteet** (tavoitteet K3 arviointikriteeristön mukaisesti)

Opiskelija

- ♦ uudistaa kouluuyhteisön kulttuuria kehittämällä sen esteettistä ilmettä
- ♦ suunnittelee ja toteuttaa itselleen sopivimmalla tavalla jonkin ajatuksiaan, kokemuksiin ja tunteitaan soveltavan ja ilmaisevan tuotteen, teoksen tai esityksen
- ♦ valitsee työskennellessään materiaalit luontoa ja energiaa säästäen
- ♦ kehittää omaa ilmaisuaan arvostaen muiden näkemyksiä.

Arviointi

Taide ja kulttuurin ammattitaitoa täydentävän tutkinnon osan arviointikriteerit on tehty kolmelle eri osaamisen tasolle sekä arvioinnin kohteet ja ne löytyvät ammattialan opetussuunnitelman perusteista. Ammatillisessa peruskoulutuksessa arvioinnin kohteet ovat samalla tutkinnon osan keskeinen sisältö.

Taide ja kulttuurin ammattitaitoa täydentävän tutkinnon osan pakollisesta opintojaksosta annetaan arvosana. Tutkinnon osan arvosanaan vaikuttaa myös taide ja kulttuurin valinnaisten lisäosien ja vapaasti valittavien tutkinnon osien arvosana(t).

Arvioinnin suorittaa (-vat) opintojaksosta vastaava(t) opettaja(t).

Arvioinnin kohde	Arviointikriteerit		
	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija		
Taiteen ja kulttuurin hyödyntäminen	osallistuu taide- ja kulttuuritahtumiin	huolehtii kouluuyhteisön kulttuurista ylläpitäen sen esteettistä ilmettä	uudistaa kouluuyhteisön kulttuuria kehittämällä sen esteettistä ilmettä
Tuotoksen tekeminen	suunnittelee ja toteuttaa ohjattuna itselleen sopivimmalla tavalla jonkin ajatuksiaan, kokemuksiin ja tunteitaan ilmaisevan tuotteen	suunnittelee ja toteuttaa itselleen sopivimmalla tavalla jonkin ajatuksiaan, kokemuksiin ja tunteitaan ilmaisevan tuotteen, teoksen tai esityksen	suunnittelee ja toteuttaa itselleen sopivimmalla tavalla jonkin ajatuksiaan, kokemuksiin ja tunteitaan soveltavan ja ilmaisevan tuotteen, teoksen tai esityksen

	ottaa ohjeiden mukaan huomioon luonnon ja energian säästämisen materiaalien käytössä ja työskentelyssään	toimii luontoa ja energiaa säästään materiaalien käytössä ja työskentelyssään	valitsee työskennellessään materiaalit luontoa ja energiaa säästään
Muiden ilmaisun ja näkemysten arvostaminen	kertoo muiden ilmaisussa tunnustamistaan kulttuurisista piirteistä.	antaa rakentavaa palautetta muiden ilmaisusta ja näkemystä.	kehittää omaa ilmaisuaan arvostaen muiden näkemyksiä.

Elinikäisen oppimisen avaintaidot: 2. Vuorovaikutus ja yhteistyö, 6. Kestävä kehitys, 7. Estetiikka.

Osaamisen tunnustamisessa lukion kurssit: Minä, kuva ja kulttuuri (KU1) tai Ympäristö, paikka ja tila (KU2) korvaavat Taide ja kulttuuri -opinnot ammattitaitoa täydentävissä tutkinnon osissa (yhteiset opinnot).

Toteutustapa

- ◆ Lähiopetus ja mahdollisesti verkkoavusteinen opetus
- ◆ Kirjalliset ja suulliset harjoitukset
- ◆ Ryhmätyöt
- ◆ Vierailut
- ◆ Itsenäinen työskentely
- ◆ Tietokonetyöskentely
- ◆ Eri kuvataiteen aloihin liittyvä työskentely
- ◆ Ryhmätyöt
- ◆ Teatteri- tai muun vastaavan kulttuurikokemuksen hankkiminen
- ◆ Aiheet integroidaan koulutusalaan sopiviksi

Ammattitaidon osoittamistavat

Arvioinnissa otetaan huomioon:

- ◆ jatkuva seuranta (läsnäolon säännöllisyys, tunnollisuus tehtävien teossa, tuntiaktiivisuus, asenne, käytös, opiskeluvälineistään huolehtiminen)
- ◆ mahdolliset kirjalliset tuotokset ja suulliset esitykset
- ◆ mahdollinen itse- tai vertaisarviointi

Ajoitus

Tutkinnon osa toteutetaan tutkinnon aikana.

Etenemisehto

Ei etenemisestettä.

5.2 Valinnaiset tutkinnon osat

Oheisessa linkissä Salpauksen johtokunnan hyväksymät ammattitaitoa täydentävät tutkinnon valinnaiset osat 13.10.2009 [>>>](#)¹

6 VAPAASTI VALITTAVAT TUTKINNON OSAT, 10 OV AMMATILISESSA PERUSKOULUTUKSESSA

Opiskelijan tulee sisällyttää tutkintoonsa 10 opintoviikkoa vapaasti valittavia opintoja, joiden tavoitteet ja arviointi tulee myös sisällyttää opiskelijan henkilökohtaiseen opiskelusuunnitelmaan.

Vapaasti valittavat opinnot voivat olla oman koulutusalan tai muiden alojen ammatillisia tai ammattitaitoa täydentäviä tutkinnon osia (yhteisiä opintoja), alakohtaisia opintoja, lukio-opintoja tai ylioppilastutkinnon suorittamiseen tai jatko-opintoihin valmentavia opintoja, työkokemusta tai ohjattuja harrastuksia, jotka tukevat koulutuksen yleisiä ja ammatillisia tavoitteita sekä opiskelijan persoonallisuuden kasvua.

Vuosittain Salpauksessa tarjottavat vapaasti valittavat opinnot esitellään koulutusaloilla.

7 OPISKELIJAN ARVIOINTI AMMATILISESSA PERUSKOULUTUKSESSA

Opiskelijan arvioinnin yleiset periaatteet on kuvattu Koulutuskeskus Salpauksen opetussuunnitelman yhteisen osan liitteessä: Arvioinnin ja ammattiosaamisen näyttöjen toteuttamisperiaatteet 2/2009.

8 MUUT MÄÄRÄYKSET AMMATILISESSA PERUSKOULUTUKSESSA

8.1 Opinto-ohjaus ja henkilökohtainen opiskelusuunnitelma

Opinto-ohjauksen yleiset periaatteet ja henkilökohtaisen opiskelusuunnitelman sisältö (HOPS) on kuvattu Koulutuskeskus Salpauksen opetussuunnitelman yhteisen osan liitteessä: Opinto-ohjauksen suunnitelma.

8.2 Työssäoppiminen ja työturvallisuus

Työssäoppimiseen ja työturvallisuuteen liittyvät toimintaohjeet on kuvattu Koulutuskeskus Salpauksen opetussuunnitelman yhteisen osan liitteessä: Työssäoppimisen ja ammattiosaamisen näyttöjen järjestämissuunnitelma.

---

¹ Opetussuunnitelmaan sisältyvät ammattitaitoa täydentävät tutkinnon valinnaiset osat on opsin lopussa.

8.3 Ammatillinen erityisopetus

Ammatillisen erityisopetuksen järjestäminen on kuvattu Koulutuskeskus Salpauksen opetussuunnitelman yhteisen osan liitteessä: Erityisopetuksen suunnitelma.

8.4 Maahanmuuttajien ja eri kieli- ja kulttuuriryhmien opetus

Maahanmuuttajien ja eri kieli- ja kulttuuriryhmien opetuksen järjestäminen on kuvattu Koulutuskeskus Salpauksen opetussuunnitelman yhteisessä osassa.

8.5 Oppisopimuskoulutus

Oppisopimuskoulutuksen järjestäminen on kuvattu Koulutuskeskus Salpauksen opetussuunnitelman yhteisessä osassa.

8.6 Kodin ja oppilaitoksen yhteistyö

Kodin ja oppilaitoksen yhteistyön järjestäminen on kuvattu Koulutuskeskus Salpauksen opetussuunnitelman yhteisessä osassa.

8.7 Opiskelijahuolto

Opiskelijahuollon järjestäminen on kuvattu Koulutuskeskus Salpauksen opetussuunnitelman yhteisen osan liitteessä: Opiskelijahuollon suunnitelma.

8.8 Terveydentilavaatimukset käsi- ja taideteollisuusalan ammatillisessa peruskoulutuksessa

Opiskelijaksi ottamisen perusteista ammatilliseen perustutkintoon johtavassa koulutuksessa säädetään ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 27 §:ssä. Opiskelijaksi ei voida ottaa sellaista henkilöä, jonka sairaus tai vamma ilmeisesti on esteenä koulutukseen osallistumiselle. Opiskelijan pääsyä ammatilliseen koulutukseen voidaan rajoittaa vain silloin, kun sairaus objektiivisesti arvioiden estää opinnot tai se vaarantaisi opiskelijan tai muiden turvallisuutta. Sairauden tai vamman opiskelulle aiheuttamat käytännön ongelmat tulee ensisijaisesti pyrkiä ratkaisemaan opetusjärjestelyiden ja opiskelijahuoltopalveluiden avulla.

Opiskelijaksi pyrkivän tulee antaa koulutuksen järjestäjälle opiskelijaksi ottamisen edellyttämät terveydentilaansa koskevat tiedot.

Koulutuksen järjestäjän tulee tämän lisäksi varmistaa, että opiskelijaksi valitun henkilön terveydentila on sellainen, että hän voi selviytyä myös koulutukseen kuuluvasta työpaikoilla tapahtuvasta oppimisesta, kuten alan tehtävissä toimiminen ja tutkinnon ammattitaitovaatimusten saavuttaminen edellyttävät.

Opiskelijan oikeusturvan kannalta on perusteltua, että häntä ei valita sellaiseen koulutukseen, jonka mukaisissa tehtävissä hän ei terveydentilansa vuoksi voisi toimia. Opiskelijavalintaa tehtäessä on otettava huomioon ammatteihin ja työhön sisältyvät moninaiset tehtävät. On mahdollista, että saman tutkinnon sisällä voi olla tutkinnon osia, jotka edellyttävät erilaisia terveydentilavaatimuksia ja mahdollistavat täten opiskelijalle yksilöllisiä ratkaisuja koulutuksen suorittamiseen.

Jotta opiskelijavalinta onnistuisi opiskelijan kannalta parhaalla mahdollisella tavalla, koulutuksen järjestäjän tulee tiedottaa perustutkinnon ja koulutusalan terveydentilaa koskevista vaatimuksista ja edellytyksistä sekä mahdollisista terveydellisistä riskeistä opiskelijaksi hakeutuville hakuoppaissa ja opiskelijavalintatilaisuudessa. Opiskelijaksi hakeutuvan oma kuvaus nykyhetken terveydentilastaan ja mahdollisen sairauden hoitotilanteesta riittää pääsääntöisesti valintatilanteessa. Mikäli koulutusalan tai tutkinnon oma lainsäädäntö tai alan erityispiirteet edellyttävät opiskelijaksi valitulta lääkärintodistusta opiskelijan terveydentilasta, riittää siihen lääkärintodistuksen merkintä alalle soveltuvuudesta. Opiskelijaksi ottaminen on ehdollinen lääkärintodistuksen esittämiseen saakka.

Opiskelijan sairaus tai vammautuminen ei saa keskeyttää opiskelijan koulutusta tai johtaa harkitsemattomaan koulutusammatin tai -alan vaihtoon. Sairaudesta tai vammautumisesta koulutuksen toteutumiselle aiheutuvat käytännön ongelmat tulee voida ratkaista ensisijaisesti opiskelijalle sopivilla yksilöllisillä opetusjärjestelyillä ja henkilökohtaistamisella. Opintojen ohjaus, opiskelijan tuki, ergonomisiin työtapoihin ja apuvälineiden käyttöön ohjaaminen edistävät koulutuksen suorittamista.

Opiskelijan sairastuessa tai vammautuessa opiskelijahuollon ja työpaikkojen työterveyshuollon kanssa tehtävä yhteistyö on välttämätöntä.

Kaikissa tilanteissa, joissa käsitellään ja tallennetaan henkilötietolaisissa arkaluonteiseksi määriteltyjä henkilötietoja, kuten opiskelijan terveydentilaa koskevia tietoja, koulutuksen järjestäjän tulee noudattaa säädösten edellyttämää huolellisuutta ja hyvää tietojenkäsittelytapaa.

Käsi- ja taideteollisuusosalalla ja alan koulutuksessa eri ammattialoilla tehtävät työt kuormittavat fyysisesti eri tavoin, mikä alalle aikovan tai alalla toimivan tulee ottaa huomioon. Henkilöllä ei saa olla sellaisia sairauksia, jotka vaarantaisivat hänen oman tai muiden lähellä työskentelevien terveyden tai turvallisuuden.

LIITTEET

Liite 1: Tutkinnon muodostuminen

Liite 2: Moduulisuunnitelma, perusryhmä

Liite 2: Moduulisuunnitelma, kaksoistutkintolainen

Liite 2: Moduulisuunnitelma, 2 v.

Liite 2: Moduulisuunnitelma, 2,5 v.

Liite 3: Arvioinnin toteuttamissuunnitelma

Liite 4: Ammattiosaamisen näyttöjen toteuttamissuunnitelma

Liite 5: Ammattiosaamisen näyttöjen kuvaukset

Ympäristön suunnittelun ja rakentamisen koulutusohjelma, 120 ov

Artesaani, tilarakennus

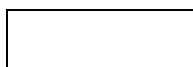
Liite 1

TUTKINNON MUODOSTUMINEN TUTKINNON OSITTAIN	opinto- viikkoa
AMMATILLISET TUTKINNON OSAT	90
Kaikille pakolliset tutkinnon osat	20
• Asiakaslähtöinen valmistaminen	10
• Kulttuurilähtöinen valmistaminen	10
Ympäristön suunnittelun ja rakentamisen koulutusohjelma, tilarakennus	30
• Toteuttamisen suunnittelu	10
• Palvelun toteuttaminen	20
Kaikille valinnaiset tutkinnon osat (valittava 40 ov)	40
• Stailaus	10
• Sisustustyö	10
• Paikallisesti tarjottava käsi- ja taideteollisuusalan tutkinnon osa, Ammattitaitoa syventävä suunnittelu ja valmistus (opinnäytetyö)	10
• Tutkinnon osat ammatillisista perustutkinnoista	0-10
• Muut valinnaiset tutkinnon osat ammatillisessa peruskoulutuksessa esim.	0-10
- Yrittäjyys (10 ov)	
- Työpaikkaohjaajaksi valmentautuminen (2 v)	
- Ammattitaitoa syventävät ja laajentavat tutkinnon osat, Vaativa tilarakennuksen asiakastyö (10 ov)	0 tai 10
- Tutkinnon osa ammattikorkeakouluopinnoista	
- Ammattitaitoa täydentävät tutkinnon osat (0-10 ov)	
- Lukio-opinnot (0-10 ov)	
AMMATTITAITOA TÄYDENTÄVÄT TUTKINNON OSAT	20
Pakolliset tutkinnon osat	16
Valinnaiset lisäosat	4
VAPAASTI VALITTAVAT TUTKINNON OSAT	10

Vuosi	Jakso I	Jakso II	Jakso III	Jakso IV	Jakso V
1	Kulttuurilähtöinen valmistaminen (1 ov) Toteuttamisen suunnittelu (1 ov) Palvelun toteuttaminen (6 ov)	Toteuttamisen suunnittelu (4 ov) Palvelun toteuttaminen (5 ov)	Lukio-opinnot (7 kurssia)	Kulttuurilähtöinen valmistaminen (5 ov) Palvelun toteuttaminen (2 ov) Stailaus (1 ov)	Kulttuurilähtöinen valmistaminen (4 ov) Palvelun toteuttaminen (3 ov)
					Lukio-opinnot (1 kurssi)
2	Asiakaslähtöinen valmistaminen (2 ov) Toteuttamisen suunnittelu (3 ov) Palvelun toteuttaminen (2 ov)	Stailaus (2 ov)	Stailaus (4 ov) Sisustustyö (2 ov)	Asiakaslähtöinen valmistaminen (8 ov)	Lukio-opinnot (7 kurssia)
3	Muut valinnaiset tutkinnon osat, vaativa tilarakennuksen asiakastyö (2 ov)	Vapaasti valittavat (1 ov)	Toteuttamisen suunnittelu (2 ov) Stailaus (3 ov) Paikallisesti tarjottava tutkinnon osa, opinnäytetyö (2 ov)	Paikallisesti tarjottava tutkinnon osa, ammattitaitoa syventävä suunnittelu ja toteutus, opinnäytetyö (8 ov)	Sisustustyö (8 ov)

Työssäoppiminen

Oppilaitos

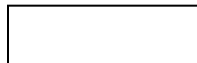

Lukio-opinnot

Vuosi	Jakso I		Jakso II		Jakso III	Jakso IV	Jakso V
1	Kulttuurilähtöinen valmistaminen (1 ov) Toteuttamisen suunnittelu (1 ov) Palvelun toteuttaminen (6 ov)		Toteuttamisen suunnittelu (4 ov) Palvelun toteuttaminen (4 ov)		Ammattitaitoa täydentävät tutkinnon osat (8 ov)	Kulttuurilähtöinen valmistaminen (5 ov) Palvelun toteuttaminen (2 ov) Stailaus (1 ov)	Kulttuurilähtöinen valmistaminen (4 ov)
							Palvelun toteuttaminen (4 ov)
2	Asiakaslähtöinen valmistaminen (2 ov) Toteuttamisen suunnittelu (2 ov) Palvelun toteuttaminen (2 ov)	Palvelun toteuttaminen (2 ov)	Stailaus (2 ov)	Stailaus (4 ov) Sisustustyö (2 ov)	Asiakaslähtöinen valmistaminen (8 ov)	Ammattitaitoa täydentävät tutkinnon osat (8 ov)	Muut valinnaiset tutkinnon osat ammatillisessa perustutkinnossa, vaativa tilarakennuksen asiakastyö (8 ov)
3	Ammattitaitoa täydentävät tutkinnon osat (4 ov)		Vapaasti valittavat (8 ov)		Toteuttamisen suunnittelu (3 ov) Stailaus (3 ov) Paikallisesti tarjottava tutkinnon osa, ammattitaitoa syventävä suunnittelu ja valmistus, (2 ov) (opinnäytetyö)	Paikallisesti tarjottava tutkinnon osa, ammattitaitoa syventävä suunnittelu ja valmistus, (8 ov) (opinnäytetyö)	Sisustustyö (8 ov)
	Muut valinnaiset tutkinnon osat ammatillisessa perustutkinnossa, vaativa tilarakennuksen asiakastyö (2 ov) Vapaasti valittavat (2 ov)						

Työssäoppiminen

Oppilaitos

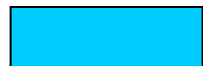

Ammattitaitoa täydentävät tutkinnon osat

Moduulisuunnitelma (2 v.)

Liite 2A

Vuosi	Jakso I	Jakso II	Jakso III	Jakso IV	Jakso V
1	Kulttuurilähtöinen valmistaminen (1 ov) Toteuttamisen suunnittelu (1 ov) Palvelun toteuttaminen (6 ov)	Toteuttamisen suunnittelu (4 ov) Palvelun toteuttaminen (4 ov)	Kulttuurilähtöinen valmistaminen (4 ov)	Kulttuurilähtöinen valmistaminen (5 ov) Palvelun toteuttaminen (2 ov) Stailaus (1 ov)	Asiakaslähtöinen valmistaminen (8 ov)
			Palvelun toteuttaminen (4 ov)		
2	Asiakaslähtöinen valmistaminen (2 ov) Toteuttamisen suunnittelu (2 ov) Palvelun toteuttaminen (2 ov)	Palvelun toteuttaminen (2 ov)	Stailaus (2 ov)	Stailaus (4 ov) Sisustustyö (2 ov)	Toteuttamisen suunnittelu (3 ov) Stailaus (3 ov) Paikallisesti tarjottava tutkinnon osa, ammattitaitoa syventävä suunnittelu ja valmistus, opinnäytetyö (2 ov)

Työssäoppiminen

Oppilaitos

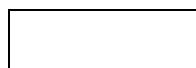
Moduulisuunnitelma (2,5 v.)

Liite 2A

Vuosi	Jakso I	Jakso II	Jakso III	Jakso IV	Jakso V	
1	Kulttuurilähtöinen valmistaminen (1 ov) Toteuttamisen suunnittelu (1 ov) Palvelun toteuttaminen (6 ov)	Toteuttamisen suunnittelu (4 ov) Palvelun toteuttaminen (4 ov)	Kulttuurilähtöinen valmistaminen (4 ov)	Palvelun toteuttaminen (4 ov)	Kulttuurilähtöinen valmistaminen (5 ov) Palvelun toteuttaminen (2 ov) Stailaus (1 ov)	Asiakaslähtöinen valmistaminen (8 ov)
2	Asiakaslähtöinen valmistaminen (2 ov) Toteuttamisen suunnittelu (2 ov) Palvelun toteuttaminen (2 ov)	Palvelun toteuttaminen (2 ov)	Stailaus (4ov) Sisustus työ (2 ov)	Toteuttamisen suunnittelu (3 ov) Stailaus (3 ov) Paikallisesti tarjottava tutkinnon osa, ammattitaitoa syventävä suunnittelu ja valmistus, opinnäytetyö (2 ov)	Sisustustyö (8 ov)	Muut valinnaiset tutkinnon osat ammatillisessa perustutkinnossa, vaativa tilarakennuksen asiakastyö (8 ov)
3	Paikallisesti tarjottava tutkinnon osa, Ammattitaitoa syventävä suunnittelu ja valmistus, opinnäytetyö (8 ov)	Muut valinnaiset tutkinnon osat ammatillisessa perustutkinnossa, vaativa tilarakennuksen asiakastyö (2 ov) Vapaasti valittavat (6 ov)				

Työssäoppiminen

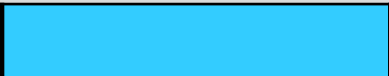

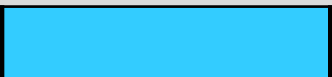

Oppilaitos

Arvioinnin toteuttamissuunnitelma

Tutkinnon osien kokonaisuuksiin vaikuttavat arviointimenetelmät, Artesaani, tilarakennus

Liite 3

Kaikille pakolliset tutkinnon osat 20 ov		
Asiakaslähtöinen valmistaminen	10 ov	
Kulttuurilähtöinen valmistaminen	10 ov	
Ympäristön suunnittelun ja rakentamisen koulutusohjelma, tilarakennus 30 ov		
Toteuttamisen suunnittelu	10 ov	
Palvelun toteuttaminen	20 ov	
Kaikille valinnaiset tutkinnon osat, valittava 40 ov		
Stailaus	10 ov	
Sisustustyö	10 ov	
Ammattitaitoa syventävä suunnittelu ja valmistus (opinnäyte)	10 ov	
Vaativa tilarakennuksen asiakastyö	10 ov	
Yrittäjyys	10 ov	
Vapaasti valittavat tutkinnon osat	10 ov	
Ammattitaitoa täydentävät tutkinnon osat	20 ov	

Ammattiosaamisennäyttö

Muu arviointi

Tämän lisäksi tutkinnon osan kokonaisuuden arviointiin vaikuttavat elinikäisen oppimisen avaintaidot

Oppiminen ja ongelmaratkaisu	Vuorovaikutus ja yhteistyö	Ammattietiikka	Terveys, turvallisuus sekä toimintakyky	Aloitekyky ja yrittäjyys	Kestävä kehitys
Estetiikka	Viestintä- ja mediaosaaminen	Matematiikka ja luonnontieteet	Teknologia ja tietotekniikka	Aktiivinen kansalaisuus ja eri kulttuurit	

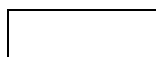
Ammattiosaamisen näyttöjen toteuttamissuunnitelma

Liite 4

<i>Tutkinnon osa</i>	<i>ov</i>	<i>Ammattiosaamisen näyttö</i>	<i>Tavoiteajankohta</i>	<i>Kesto</i>
Kaikille pakolliset tutkinnon osat 20 ov				
Asiakaslähtöinen valmistaminen	10 ov	Ammattiosaamisen näyttö 1	2.vuosi	2 vkoa
Kulttuurilähtöinen valmistaminen	10 ov	Ammattiosaamisen näyttö 2	1.vuosi	4 vkoa
Ympäristön suunnittelun ja rakentamisen koulutusohjelma, tilarakennus 30 ov				
Toteuttamisen suunnittelu	10 ov	Ammattiosaamisen näyttö 3	3.vuosi	1 vko
Palvelun toteuttaminen	20 ov	Ammattiosaamisen näyttö 4	2.vuosi	1 vko
Kaikille valinnaiset tutkinnon osat, valittava 40 ov				
Stailaus	10 ov	Ammattiosaamisen näyttö 5	3.vuosi	1 vkoa
Sisustustyö	10 ov	Ammattiosaamisen näyttö 6	3.vuosi	2 vkoa
Ammattitaitoa syventävä suunnittelu ja valmistus (opinnäyte)	10 ov	Ammattiosaamisen näyttö 7	3.vuosi	8 vkoa
Vaativa tilarakennuksen asiakastyö	10 ov	Ammattiosaamisen näyttö 8	2.-3.vuosi	8 vkoa
Yrittäjyys	10 ov	Ammattiosaamisen näyttö 9		
Vapaasti valittavat tutkinnon osat	10 ov	Ei ammattiosaamisen näyttöä		
Ammattitaitoa täydentävät tutkinnon osat	20 ov	Ei ammattiosaamisen näyttöä		

Työssäoppimispaikka

Oppilaitos

Oppilaitoksen liiketoimintayksikkö tai harjoitusyritys

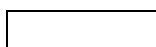
Ammattiosaamisen näyttöjen kuvaukset

Opetussuunnitelman liite 5

<i>Tutkinnon osa</i>	<i>ov</i>	<i>Näytön kuvaus</i>
Kaikille pakolliset tutkinnon osat 20 ov		
Asiakaslähtöinen valmistaminen	10 ov	Ammattialaan liittyvän asiakastyön toteuttamiseen osallistuminen
Kulttuurilähtöinen valmistaminen	10 ov	Kulttuurilähtöisen tuotteen, tilan tai palvelun suunnittelu ja toteutus
Ympäristön suunnittelun ja rakentamisen koulutusohjelma, tilarakennus 30 ov		
Toteuttamisen suunnittelu	10 ov	Tuotteen, tilan tai ammattialaan liittyvän palvelun suunnittelu
Palvelun toteuttaminen	20 ov	Ammattialaan liittyvän palvelun suunnittelu ja toteuttaminen
Kaikille valinnaiset tutkinnon osat, valittava 40 ov		
Stailaus	10 ov	Tilan tai tuotteen stailaus
Sisustustyö	10 ov	Sisustuksellinen tilaustyö asiakkaan osoittamassa kohteessa.
Ammattitaitoa syventävä suunnittelu ja valmistus (opinnäyte)	10 ov	Omavalintaisen kulttuurialan tuotteen, tilan tai palvelun suunnittelu ja valmistus
Vaativa tilarakennuksen asiakastyö	10 ov	Vaativan tilarakennuksen asiakastyön toteutus
Yrittäjyys	10 ov	Liiketoimintaidean jalostaminen liiketoimintasuunnitelmaksi, yritystoiminnan käynnistäminen ja lopettaminen
Vapaasti valittavat tutkinnon osat	10 ov	
Ammattitaitoa täydentävät tutkinnon osat	20 ov	

Työssäoppimispaikka

Oppilaitos

Koulutuksen järjestäjän/oppilaitoksen liiketoimintayksikkö tai harjoitusyritys